



Arvokas työ

Evangelisluterilaiseen vakaumukseen liittyvät arvoristiriidat nuorisotyössä

Saara Kankaanperä

Opinnäytetyö, AMK

Helmikuu 2024

Sosionomin tutkinto-ohjelma

Kankaanperä, Saara

Arvokas työ: Evankelisluterilaiseen vakaumukseen liittyvät arvoriitit nuorisotyössä.

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Helmikuu 2024, 72 sivua.

Sosionomin tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä käsiteltiin alaikäisten asiakkaiden kanssa työskentelevien sosionomien evankelisluterilaiseen vakaumukseen liittämiä arvoriititoja. Työntekijöiden henkilökohtaisten arvojen ja niistä johtuvien eettisten ristiriitojen tiedetään vaikuttavan työhyvinvointiin, työkentällä tehtyihin valintoihin sekä asiakkaiden saamaan palveluun. Kun selvitetään, millaisia arvoriititoja sosionomit kokevat, voidaan työntekijöille tarjottavaa ammatillisen kasvun tukea kehittää. Tutkielman taustateoria on koottu hyödyntäen kansallista ja kansainvälistä tieteellistä keskustelua koskien arvoja, vakaumuksia ja uskontoja sekä sosiaalityötä ja sen etiikkaa ja ammattieettisiä ohjeita. Tutkimuksen viitekehyksessä myös tarkasteltiin Suomen ja kansainvälisen lainsäädännön näkökulmaa sosiaalipalvelujen eri osapuolten oikeuksiin ja velvoitteisiin.

Työ on triangulaatiota laadulliseen tutkimukseen yhdistävä kyselytutkimus. Aineisto kerättiin välittämällä sähköistä kyselyä joukolle Jyväskylän kaupungin alueella alaikäisten nuorten kanssa työskenteleviä sosionomeja. Kysely sisälsi tutkittavien uskonnollisia näkemyksiä ja kokemuksia kartoittavia suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastasi 30 sosionomia joista 12 vastasi yhteen tai useampaan kyselyn avoimista kysymyksistä. Saadut vastaukset tyypiteltiin ja analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia hyödyntäen.

Tulosten perusteella tutkittavat näkivät evankelisluterilaisen vakaumuksen vaikuttavan työhön pitkälti neutraalisti, mutta siinä koettiin olevan myös työn ja sen tavoitteiden kannalta sekä hyviä että huonoja puolia. Tutkittavat yhdistivät avoimissa vastauksissa evankelisluterilainen vakaumukseen liittyvien arvoriititojen aiheiksi useimmiten seksuaalisen suuntautumisen, transsukupuolisuuden, ehkäisyn sekä abortin. Vastauksissa pohdittiin myös uskovaisten ja ei-uskovaisten sosionomien ihmis- ja maailmankuvien yleisiä eroja sekä niiden vaikutuksia työskentelyyn ja asiakas kohtaamiseen.

Työn johtopäätöksissä esitetään, ettei sosiaalityön etiikan pohdinnoissa tule aliarvioida yksittäisen työntekijän persoonan ja mielipiteiden vaikutusta koettuihin arvoriititoihin ja työssä tehtyihin ratkaisuihin. Toisaalta individualismia korostaessa ei voida unohtaa, että yksittäiset työntekijät ovat vastuussa toiminnastaan ainoastaan, jos heillä on tukea, resursseja ja mahdollisuuksia tehdä parempia valintoja. Tutkielman perusteella vaikuttaa siltä, että sosiaalityön kentällä tarvitaan enemmän keskustelua ja tutkimusta siitä, mitä vaikutuksia arvoriititakokemuksilla työntekijöille on. Lisäksi lisää selvitystä voi kaivata se, millaisia kannanottoja ja millaista vaikuttamista sosiaalityötä tekeviltä henkilöiltä esimerkiksi rakenteellisen sosiaalityön velvoitteella todella toivotaan.

Avainsanat (asiasanat)

Kyselytutkimus, kristinusko, sosionomit, sosiaalityö, sosiaaliala, lastensuojelu, arvot, mielipiteet, uskomukset

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Kankaanperä, Saara

Valuable work: Conflicting values related to Evangelical Lutheran beliefs in youth work

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, February 2024, 72 pages.

Degree Programme in Social Work. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The thesis examined the conflicts of values associated with the Evangelical Lutheran faith of social workers working with underage clients. The workers' personal values and the resulting ethical conflicts are known to affect their well-being at work, the choices they make in the workplace and the service they provide to clients. Finding out what kind of value conflicts social workers experience can help to improve the professional growth support offered to them. The background theory of the thesis has been compiled by drawing on Finnish and international scientific discussions on values, beliefs and religions, as well as social work and its ethics and professional ethical guidelines. The research framework also examined the Finnish and international legal perspectives on the rights and obligations of the different parties involved in social services.

The work is a survey combining triangulation with qualitative research. The data was collected by sending an electronic questionnaire to a group of social workers working with underage youth in the city of Jyväskylä. The questionnaire included closed and open questions about the respondents' views and experiences. The survey was completed by 30 social workers, 12 of whom answered one or more of the open-ended questions. The responses were typed and analysed using content analysis.

Based on the results, the respondents perceived their Evangelical Lutheran beliefs as having a largely neutral impact on their work, but also as having both positive and negative aspects in terms of their work and its objectives. In their open-ended responses, respondents most often associated sexual orientation, transgenderism, and contraception and abortion as issues of value conflicts related to their evangelical Lutheran beliefs. They also reflected on the general differences between the human and world views of religious and nonreligious social workers and their impact on their work and client encounters.

The conclusions of the thesis suggest that the influence of the individual worker's personality and opinions on perceived conflicts of values and work decisions should not be underestimated when considering ethics in social work. On the other hand, the emphasis on individualism cannot forget that individual workers are only accountable for their actions if they have the support, resources and opportunities to make better choices. The study suggests that there is a need for more discussion and research in the field of social work on the impact of experiences of value conflict on workers and how they affect the choices they make at work. In addition, more research may be needed on what kind of positions and what kind of influence social workers really want to have, for example through the obligation of structured social work.

Keywords/tags (subjects)

Survey, Christianity, Social Workers, Social Work, Child Protective Services, Values, Opinions, Beliefs

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Teoriapohjaa	3
2.1	Uskomusten merkitys sosiaalityössä.....	4
2.1.1	Ammattilaisen henkilökohtaisten näkemysten vaikutukset hänen toimintaansa ..	4
2.1.2	Arvoristiriidat työhyvinvoinnin näkökulmasta	6
2.1.3	Sosiaalialan ammattilaisten eettiseen osaamiseen luotetaan	7
2.2	Sosiaalipalvelujen osapuolten oikeudet ja velvoitteet	9
2.2.1	Vallankäyttö sosiaalityössä ja lastensuojelussa.....	9
2.2.2	Epäammattimaisen toiminnan määrittely ja seuraamukset	10
2.2.3	Etiikan arviointiin keskeisimmin vaikuttavat lait ja ohjeet	11
2.2.4	Laissa esitettyjen oikeuksien ja velvoitteiden hierarkia	13
2.3	Evangelisluterilaisuudesta yleisesti ja sosiaalityön näkökulmasta	13
3	Opinnäytetyön käsitteistä.....	15
4	Tutkimuksen teko	17
4.1	Tehtävän rajaus	17
4.2	Tutkimuksen toteutus ja tutkittavien saavuttaminen	18
4.3	Laadullinen tutkimus yhdistettynä triangulaatioon.....	19
4.4	Kyselyn rakenne ja aineiston analysointimenetelmät	20
4.5	Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteettiin sekä tutkimusetiikka.....	22
5	Tulokset ja johtopäätökset.....	25
5.1	Monivalintakysymysten vastaukset	25
5.2	Avoimissa kysymyksissä vakaumukseen liitetyt aiheet	34
5.2.1	Uskonnolliset perinteet	34
5.2.2	Rokotteet	38
5.2.3	Sukupuolten tasa-arvo ja transsukupuolisuus.....	41
5.2.4	Romanttiset ja seksuaaliset suhteet.....	44
5.2.5	Seksuaalinen suuntautuminen	46
5.3	Vastauksissa esitetyt vakaumuksen positiiviset ja negatiiviset puolet.....	47
5.3.1	Uskonnon positiiviset mahdollisuudet	47
5.3.2	Vastauksissa esiin nousseet huolenaiheet	49
6	Pohdinta.....	51
6.1	Sosiaalityön ammattilaisten tukeminen arvoristiriitojen käsittelyssä	52
6.2	Eettinen osaaminen yksityistyvissä palveluissa	54
6.3	Lisätutkimusta tarvitaan.....	54

Lähteet	56
Liitteet	66
Liite 1. Kyselyn saatekirje	66
Liite 2. Tutkittaville lähetetyn kyselyn kysymykset ja rakenne	68

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, millaisia kokemuksia sosionomeilla on evankelisluterilaiseen vakaumukseen liittyvistä arvoriititilanteista työtehtävissä. Tiedetään, että sosiaalityön ammattilaisten omat henkilökohtaiset vakaumukset ja arvot eivät jää töihin lähdetessä kotiin, vaan ne vaikuttavat heidän valintoihinsa myös työkentällä (Héliot, Gleibs, Coyle, Rousseau & Rojon 2019; Juujärvi, Myyry ja Pessa 2007, 24). On virhepäätelmä ajatella, että koska ammattilaisia velvoitetaan lainsäädännössä ja ammattieettisissä ohjeissa toimimaan tietyllä tavalla, niin ammattilaiset myös toimivat kyseisellä tavalla (Juujärvi ym. 2007, 17–19). Sosiaalityön ammattilaisten tekemät päätökset syntyvät työtä ohjaavien säännösten ja työntekijöiden persoonista johtuvien tekijöiden summana, koska myös ammattitaitoisen sosiaalityön tekijän toimintaa ja valintoja ohjaavat hänen henkilökohtaiset arvonsa (Raatikainen, Rahikka, Saarnio & Vepsä 2019, 26). Näin ollen on perusteltua ja tärkeää tutkia, millaisia vakaumuksia ja arvoja sosiaalityön ammattilaiset omaavat, millaisia arvoriititakokemuksia niistä heille aiheutuu, sekä miten ne heidän toiminnassaan työkentällä näkyvät.

Tutkimuskysymyksiä on opinnäytetyössä kaksi: 1. Kokevatko evankelisluterilaisen vakaumuksen omaavat sosionomit arvoriititoja vakaumukseensa pohjautuvien arvojen ja työorganisaation arvojen välillä ja 2. Millaisia ajatuksia ja kokemuksia evankelisluterilaisen vakaumuksen omaavilla ja muilla sosionomeilla on evankelisluterilaiseen vakaumukseen pohjautuvien arvojen vaikutuksesta työtehtävissä? Tutkittavat sosionomit on rajattu säännöllisesti alaikäisten nuorten kanssa työskenteleviin henkilöihin. Haastattelu on tapahtunut sähköisenä kyselyhaastatteluna, johon tutkittavat ovat vastanneet vuoden 2023 helmi-kesäkuun aikana. Tutkielman metodina on käytetty laadullista tutkimusta, johon on yhdistetty triangulaatiota.

2 Teoriapohjaa

Jotta tutkittavien vastauksia voidaan analysoida tutkielmassa myöhemmin, on mielekästä ensin jäsentää käsiteltävistä aiheista löydettyä teoriaa. Tutkielman teoriapohja on jaettu kolmeen osaan. Ensin tarkastellaan, että miten henkilökohtaiset näkemykset vaikuttavat sosiaalityön ammattilais-

ten työskentelyyn sekä miten työntekijä voi itse vaikuttaa tai miten sosiaalipalvelujen työn laadusta vastuussa olevat henkilöt voivat vaikuttaa mielipiteiden näkyvyyteen työssä (2.1 Uskomusten merkitys sosiaalityössä). Tämän jälkeen käydään läpi sitä, miten lainsäädäntö ja ammattieettiset ohjeet asennoituvat sosiaalityön ammattilaisten henkilökohtaisiin (uskonnollisiin) näkemyksiin sekä mitä laki ja ammattieettiset ohjeet kertovat sosiaalipalvelujen organisaatioiden, työntekijöiden ja asiakkaiden oikeuksien ja velvollisuuksien hierarkiasta (2.2 Sosiaalipalvelujen osapuolten oikeudet ja velvoitteet). Viimeisenä teoriapohjassa käydään vielä lyhyesti läpi tutkimuksen kohteena olevaa uskontoa, eli evankelisluterilaista kristinuskoa yleisesti, sekä tarkemmin sosiaalityön arvojen ja arvoristiriitojen näkökulmasta (2.3 Evankelisluterilaisuudesta yleisesti ja tutkielman näkökulmasta).

Materiaalia teoriapohjaan on etsitty tieteellisiä lähteitä tarjoavilta alustoilta Finna.fi ja Google Scholar, sekä Jyväskylän kaupungin, yliopiston ja ammattikorkeakoulun tietokannoista. Hakuja on tehty aiheeseen olennaisesti liittyviä sanoilla, kuten esimerkiksi sanoilla ”etiikka”, ”arvot”, ”sosiaalityö”, ”nuorisotyö”, ”lastensuojelu”, ”ammattieettiset ohjeet” ja ”evankelisluterilainen kristinuskko” suomeksi ja englanniksi. Koska tämä opinnäytetyö ei ole kirjallisuuskatsaus, on lähteiden lopullisessa valinnassa korostunut systemaattisuuden sijaan tutkimuksen tekijän oma kriittinen harkinta niiden laadusta, tuoreudesta ja merkityksellisyydestä tutkielman kannalta. Työssä on ollut tarpeellista tarkastella Suomen ja kansainvälisen lain pykälää aiheeseen liittyen, joten näistä on etsitty tietoa ajantasaista lainsäädäntöä tarjoavasta Finlex-verkkopalvelusta sekä YK:n verkkosivuilta. Samoin Suomalaiset ja kansainvälisen sosiaalityön ammattieettiset ohjeet on etsitty sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestön Talentian sekä Kansainvälisen sosiaalityön keskusjärjestön IFSW:n verkkosivuilta. (About IFSW n.d.; About Us n.d.; Ajantasainen lainsäädäntö n.d.; Talentia n.d.) Lähteitä on arvioitu JAMK:in raportointi- ja tiedonhaun ohjeiden sekä hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti (Tiedonhankinnan vaiheet 2023).

2.1 Uskomusten merkitys sosiaalityössä

2.1.1 Ammatilaisen henkilökohtaisten näkemysten vaikutukset hänen toimintaansa

Sosiaalityön ammattilaisten opinnoissa painotetaan reflektiivisen työtteen tärkeyttä siksi, että työntekijöiden asenteet ja näkemykset vaikuttavat hänen valintoihinsa työkentällä. Reflektiivisyys, eli oman toiminnan, ajatusten ja tunteiden kriittinen analysointi ja pohdinta auttaa harkitumpien

ja perustellumpien päätösten tekemisessä. (Canda, Nakashima & Furman 2004, 34; Raatikainen ym. 2019, 20, 24.) Vastuullista, ihmisläheistä työtä tekevien ammattihenkilöiden henkilökohtaisilla arvoilla ja uskomuksilla on vaikutusta asiakkaiden saamaan palveluun. (Juujärvi ym. 2007, 48) Pohdinnat esimerkiksi rokotevastaisten terveydenhuollon ammattilaisten (Chesak 2021; Galanakis, Jansen, Lopalco & Giesecke 2013; Solis-Moreira 2021) ja rasistisia uskomuksia omaavien poliisien (Egharevba S. 2011; Mei E. 2021) uskomusten vaikutuksista työntekoon nostavat esiin vaikeita kysymyksiä ammattihenkilöiden mielipiteen- ja sananvapauden rajoista. Reflektiivisyys voi sekä auttaa omien arvojen uudelleenarvioinnissa, että myös vain selviämään, kun työympäristön arvot eivät kohtaa työntekijän omien arvojen kanssa.

Reflektiivisyys on siis toisin sanoen omien tunteiden ja ajatusten tarkastelu metakognitiivisella tasolla (Raatikainen ym. 2019, 28). Työntekijä voi reflektion avulla parantaa itsensä johtamisen taitoja sekä kehittää omaa toimintaansa työn tavoitteiden kannalta edullisempaan suuntaan. Asiakkaan persoonan, tilanteen ja haasteiden herättämien tunteiden käsittely edesauttaa laadukkaan ja kestävänsä sosiaalityön tekemistä. Ammattilaisen reflektoinnin taidot vaikuttavat olennaisesti siihen, että edistävätkö vai vahingoittavatko hänen henkilökohtaiset mielipiteensä ja arvonsa työn päämäärien saavuttamista. (Juujärvi, Myyry ja Pessa 2007, 8; Katisko & Kalm-Akubardia 2021, 4, 11, 25, 27–28; Milner & O’Byrne 2004, 3–4; O’Sullivan, 2010, 10–11; Raatikainen ym. 2019, 8, 28, 35, 40 46–47, 50, 83, 132–133.) Reflektiivisyys on tärkeä taito kaikissa ihmissuhteissa, mutta sen tärkeys korostuu professionaalisissa ihmissuhteissa, joissa työntekijällä on valta-asema suhteessa asiakkaaseen.

Ammattieettisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen vaatii itseohjautuvuutta, eli kykyä tunnistaa sekä oma osaaminen että omassa osaamisessa ilmenevät puutteet (Arki, arvot ja etiikka 2022, 49–50; L 817/2015, 5 §; Raatikainen ym. 2019, 16–17). Oman ammattitaidon hahmottamisen lisäksi ammattilaisilta vaaditaan myös kykyä ja halua kehittää omaa osaamista, kun siinä ilmenevät haasteet on tunnistettu (Raatikainen ym. 2019, 16–17, 40). Sekä reflektiivisyyttä että itseohjautuvuutta vaaditaan sosiaalialan ammattilaisilta laissa velvoittamalla heitä ”ylläpitämään ja kehittämään ammattitaitoaan sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin” (L 817/2015, 5 §). Reflektoinnin ja oman toiminnan ohjaamisen taidot voivat auttaa sosiaalialan ammattilaisia pohtimaan syvällisemmin, miten he itse tulkitsevat työhön kuuluvat ar-

vot, kuten asiakkaan vapauden, itsemääräämisoikeuden, osallisuuden sekä ihmisoikeuksien edistämisen (ks. esim. Sosionomi (AMK) kompetenssit; Sosionomi (AMK) -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit; Global Social Work Statement Of Ethical Principles 2018). Osa ammattieettistä osaamista on kyky hahmottaa omia näkemyksiä työhön kuuluvien arvojen sisällöistä ja verrata niitä muiden ihmisten ja ihmisryhmien, kuten asiakkaiden, kollegoiden, työnantajan ja työorganisaation näkemyksiin.

2.1.2 Arvoristiriidat työhyvinvoinnin näkökulmasta

Organisaatioiden ei ole kannattavaa tavoitella sen työntekijöiden hyvinvoinnin parantamista pelkästään hyvää hyvyttään, vaan myös siksi, että tiedetään, että hyvinvoiva työntekijä on tuotteliampi ja pitkäaikaisempi työntekijä (DiMaria, Peroni & Sarracino 2019; Miller 2016, 307–308; Muut toimijat, 2019; Raatikainen ym. 2019, 42). Juujärven ja muiden mukaan (2007, 50) yksilön ja yhteisön arvot eivät voi olla ristiriidassa, jos tavoitteena on hyvinvoiva työntekijä. Vaikkei kokemuksista arvoristiriidoista pääsisikään kokonaan eroon, on johdonmukaista panostaa työntekijöiden osaamiseen käsitellä ristiriidoista johtuvia tunteita, jotta koetut negatiiviset tunteet voivat lieventyä. Ryhmän, kuten työyhteisön, arvojen pohtimisen lisäksi on huomioitava yksilöiden henkilökohtaiset arvomaailmat (Juujärvi ym. 2007, 50), sillä henkilökohtaisilla arvoilla ja uskomuksilla on yksilöille subjektiivisen hyvinvoinnin näkökulmasta ensiarvoisen merkittävä rooli (Raatikainen ym. 2019, 169). Héliot ja muut (2019) kertovat työhyvinvoinnin olevan parempi niillä työntekijöillä, joille annetaan mahdollisuuksien mukaan tilaa ilmaista omaa uskonnollista identiteettiään työpaikalla.

Vaikka uuteen sosiaaliseen ympäristöön siirtyvä yksilö usein huomaamattaan sopeutuu kyseisen ympäristön sosiaaliseen arvojärjestelmään ja omaksuu vähitellen siellä vallitsevat arvot, ovat joskus arvojen erilaisuudet niin huomattavia, ettei sosiaalistuminen onnistu (Juujärvi ym. 2007, 35, 41). Kokemus arvoristiriidasta voi johtaa erilaiseen toimintaan kuin mitä työnantajaosapuoli työntekijältä odottaa, kuten on huomattu ilmiantoja (engl. *whistleblowing*) käsittelevässä kirjallisuudessa (ks. esim. Ash 2016; Brown 2008; Dworkin & Baucus 1998). Ilmiantojen teko voi olla yksittäisen henkilön tapa edistää eettisempiä toimintatapoja, kun organisaatio vastustaa muutosta tai väärinkäytösten paljastumista (Juujärvi ym. 2007, 23). Seuraavassa kappaleessa tarkemmin käsiteltävä rakenteellisen sosiaalityön velvoite voidaan hahmottaa järjestelmänä, jossa ilmiantojen teko otetaan osaksi työntekijän henkilökohtaisia työvelvoitteita.

2.1.3 Sosiaalialan ammattilaisten eettiseen osaamiseen luotetaan

Sosiaalityön ammattihenkilöitä koskettavaan lainsäädäntöön on kirjattu rakenteellisen sosiaalityön velvoite. Sen mukaan sosiaalityön ammattilaisen on hänen oman oikeustajuunsa perustuen tuotettava tietoa ja vaikutettava yhteiskuntaan, jos hän ammatissaan huomaa epäkohtia esimerkiksi työorganisaation tai yhteiskunnan toimintatavoissa (Esimerkkejä rakenteellisesta sosiaalityöstä 2023; SHL 1301/2014 7 §). Velvoite rakenteelliseen sosiaalityöhön vaikuttaisi painottavan ammattilaisten sananvapautta sekä luottoa heidän henkilökohtaista oikeustajuaan ja eettistä osaamistaan kohtaan.

Rakenteellisen sosiaalityön velvoite joutuu ajoittain törmäyskurssille lakiin myös kirjatun työorganisaation toimintatapoihin sopeutumisen velvoitteen kanssa. Sosiaalityön ammattilaista voidaan velvoittaa sopeutumaan toimintatapoihin ja suorittamaan työsuhteen ”olennaisesti vaikuttavat velvoitteet” (Arki, arvot ja etiikka 2022, 3, 12–16; L 304/2003, 3 §, 17§; L 817/2015, 20 § TSL 55/2001, 2 §, 3 §), joita sosiaalityön ammattilainen voi pitää itse eettisesti epäilyttävinä tai väärinä. Jää yksittäisten henkilöiden ja ryhmien tulkinnanvaraiseksi, mikä on moraalitajun vastaista, eettisesti kestävä toimintaa ja mikä on työtehtävä, jonka kyseenalaistaminen tai suorittamatta jättäminen ei ole perusteltua tai kohtuullista. Laissa ei ole määritelty tai suljettu ulos, että mitä aiheita voidaan kyseenalaistaa ja miten pitkälle niiden kyseenalaistamisessa voidaan mennä. Työtehtävien suorittamiseen liittyviä velvoitteita käsitellään lisää lainsäädännön näkökulmasta kappaleessa 2.2.2 Epäammattimaisen toiminnan määrittely ja seuraamukset.

Esimerkkinä sosiaalityössä vastaan joskus tulevista, mielipiteitä jakavista ja voimakkaita tunteita herättävistä aiheista mainittakoon abortin teko tai eläinperäisen ravinnon kuluttaminen. On kristillisiä henkilöitä ja ryhmiä, jotka perustelevat uskonnollisen vakaumuksensa kautta abortin teon ja/tai eläinperäisen ravinnon kuluttamisen olevan moraalisesti väärin tai jopa murha (Giubilini, Minerva, Schuklenk & Savulescu 2021a 242–244; Giubilini, Savulescu & Wilkinson 2021b, 609–610; Netshapapame 2023, 2; Newall 2021; Maher 2002, 55; Peters, Lebacqz & Bennett 2008; Wombwell 2014). Sosiaalihuollon henkilöstöön kuuluvan henkilön on kerrottava hänen mielestään inhimillistä kärsimystä ja pahoinvointia mahdollisesti aiheuttavasta toiminnasta perustuen hänen omiin ihmis- ja maailmankuviinsa sekä oikeustajuunsa – siis myös silloin, jos pahoinvointia aiheuttavana asiana nähdään yleisesti hyväksytty, mutta oman henkilökohtaisen näkemyksen pohjalta

vääränä pitämä toiminta. (Esimerkkejä rakenteellisesta sosiaalityöstä 2023; SHL 1301/2014, 7 §; TSL 55/2001 7, 2 § & 8 §; L 304/2003, 8 §.)

Raatikaisen ja muiden (2019, 16–17) mukaan sosiaalialan ammattilaiset eivät ole vastuussa ainoastaan omasta osaamisestaan. Sosiaalialan ammattilaisilta ja johtajilta vaaditaan kykyä tunnistaa myös kollegoiden ja alaisten osaaminen. Erityisen tärkeää työn eettisyyden kannalta on tunnistaa osaamisvaje, joka voi olla vahingollista asiakkaalle. Eettisesti kestäväään sosiaalityöhön kuuluu hyvien kollegiaalisten suhteiden ylläpidon lisäksi työtovereiden ajattelu- ja toimintatapojen haastaminen. (Canda ym. 2004, 34; Raatikainen 2019, 16–17, 48.) Kun tämän tutkimuksen kontekstissa tarkastellaan sosiaalialan ammattilaisen vastuuta kollegoiden osaamisesta, on johdonmukainen lopputulema se, että jos sosiaalityötä tekevän henkilö huolestuu uskovaisen kollegan vakaumusten mahdollisista negatiivisista vaikutuksista työhön, vaatii ammattietiikka häntä tuomaan huolensa esiin.

Sosionomeilta ja muilta sosiaalityön ammattilaisilta odotetaan eettisesti paljon. Sosionomiksi opiskelevien henkilöiden ei odoteta tekevän opintojaan vain tutkinnon toivossa, vaan heidän odotetaan tekevän niitä myös tulevien asiakkaiden hyvinvoinnin lisääminen mielessä (Raatikainen 2019, 16). Tulevien asiakkaiden hyvinvoinnin lisäämisen odotetaan olevan aidosti, henkilökohtaisesti tärkeää sosiaalialan ammattilaisille. Sosiaalialan ammattilaisten odotetaan myös olevan henkilökohtaisesti kiinnostuneita käyttämään sosiaalityön asiantuntijuuttaan yhteiskunnan ja sen palveluiden kehittämiseen (Tiitinen 2019, 25). Sosiaalialan työntekijöiden odotetaan kehittävän työn ja koko yhteiskunnan eettisiä toimintatapoja jatkuvasti paremmaksi. (SHL 1301/2014, 7 §; vrt. Närhi 2003, 57.) Näiden odotusten täyttäminen edellyttää, että eettisyys on sosiaalityön ammattilaiselle keskeistä yksilöinä tai ammatinedustajina, sillä ammattilaisia on vaikea saada toimimaan eettisesti, jos henkilökohtaista kiinnostusta eettiseen toimintaan ei ole (Juujärvi ym. 2007, 48). Tuntuu johdonmukaiselta päätellä, että sosiaalityön ammattilaisten henkilökohtaisen innostuksen kehittää yhteiskuntaa ja sen palveluja hyödyttävää sekä sosiaalityötä että laajemmin yhteiskuntaa. Työntekijöiden innokkuus vaikuttaa ja rohkeus tehdä voimakkaita eettisiä kannanottoja voi kuitenkin myös olla ja usein onkin ristiriidassa sen kanssa, mitä työnantajaosapuoli ja myös kollegat pitävät kohutuullisena ja toivottavana.

Tässä kappaleessa (2.1 Uskomusten merkitys sosiaalityössä) käsitellyn teorian pohjalta voidaan väittää, että sosiaaliala näyttäisi sekä tukeutuvan työntekijöidensä eettiseen osaamiseen että myös samalla rajoittavan työntekijöiden mahdollisuuksia tehdä omaan oikeustajuunsa perustuvia valintoja. Ideaalitulanteessa työntekijän oma eettinen harkinta ja henkilökohtainen kiinnostus asiakkaan hyvinvoinnista ehkäisee asiakkaan oikeuksien polkeutumisen byrokraattisessa sosiaaliturvajärjestelmässä samaan aikaan, kun ylhäältä annetut normittavat eettiset säännöt ehkäisevät kohtuuttoman vallankäytön mahdollisuuden yksittäisiltä sosiaalialan ammattilaisilta. Sosiaalityön ammattilaisten samanaikaiset velvollisuudet toimia aidosti eettisesti ja kehittää työn etiikkaa sekä sopeutua vallitseviin olosuhteisiin varmistavat sen, ettei mielipiteiden yhteentörmäyksiltä työntekijöiden ja -johtajien sekä organisaatioiden välillä voida sosiaalityössä välttyä.

2.2 Sosiaalipalvelujen osapuolten oikeudet ja velvoitteet

2.2.1 Vallankäyttö sosiaalityössä ja lastensuojelussa

Sosiaalipalveluissa työskentelevät sosiaalityön ammattilaiset käyttävät asiakkaisiin kohdistuvaa valtaa työskennellessään heidän kanssaan (Arki, arvot ja etiikka 2022, 32–35; Raatikainen ym. 2019, 132–133; Jokinen, Juhila & Raitakari 2003, 152). Sosiaalityön ammattilaisten käyttämä valta näkyy konkreettisesti asiakkaiden resursseja koskevana päätöksentekona erilaisten etuuksien ja palvelujen myöntämisen kautta. Sosiaalityön ammattilaiset käyttävät kuitenkin myös muunlaista valtaa. Sosiaalityö on tavoitteellista, mikä tarkoittaa sitä, että sosiaalialan ammattilaisten odotetaan asiakkaan tukemisen ja kuuntelun lisäksi myös vaikuttavan aktiivisesti asiakkaan ajatteluun ja käytökseen (Satka ym. 2003, 113–14, 21; Jokinen, Juhila & Raitakari 2003, 162–163). Erityisesti, kun asiakkaan luottamus on saavutettu, voi asiakas olla herkkä hienovaraisillekin vihjeille, joita sosiaalityötä tekevä henkilö tietoisesti tai tiedostamatta hänelle välittää (Gustafsberg & Sallinen 2021, 10). Julkista valtaa, eli lailla perusteltua huomattavaa vallankäyttöä, harjoitetaan eniten sosiaalityössä viranhaltijoiden, kuten sosiaalityöntekijöiden toimesta. Kuitenkin myös muiden sosiaalialan ammattilaisten voidaan katsoa ainakin joissain tapauksissa käyttävän julkista valtaa, sillä myös muuhun sosiaalityöhön sisältyy usein lakiin perustuvan toimivallan nojalla yksipuolisten päätösten tekeminen asiakkaiden eduista, oikeuksista ja velvollisuuksista. (Liukko & Nykänen 2019, 10; L 304/2003; L 817/2015).

Sosiaalityön ammattilaisilla on perusteltu velvollisuus käyttää erityisen paljon päätäntävaltaa alaikäisiin asiakkaisiin, koska lasten aivot ovat vielä kehitysvaiheessa eikä lapsilla ole ikänsä puolesta elämäkokemusta, joka auttaisi täysin informoitujen päätösten tekemisissä (Alaikäisen itsenäisen päätöskyvyn arviointi terveydenhuollossa 2023; Korhonen 2021; Lapsen etu n.d.). Aikuisten lapsiin kohdistaman vallankäytön oikeutus nojaa lapsen terveyden ja turvallisuuden varmistamiseen, minkä takia fraasi ”lapsen terveys ja turvallisuus” toistuu lastensuojelulaissa usein.

(2007/417 1 §, 20 §, 27 §, 40 §, 65 §, 67–69 §, 72 §, 86 §, 91 §.) Lapsen hyvinvoinnin ensisijaistaminen tapahtuu siis joissain tapauksissa päättämällä lapsen puolesta, minkä menettelyn kautta hänen oikeutensa pääsevät mahdollisimman laajasti toteutumaan. On yleisesti ymmärretty asia, että lapsen vapauksia tulee rajoittaa silloin, kun hän omalla toiminnallaan vaarantaa oman terveytensä ja kehityksensä. (Lapsen etu n.d.)

Perusteltuakin valtaa voidaan kuitenkin käyttää myös väärin. Lastensuojeluun voidaan katsoa liittyvän muita sosiaalipalveluja vahvemmin asiakkaan puolesta tämän edun määrittäminen. On siis erityisen tärkeää tarkastella, miten asiakkaan edun hahmottaminen suhteutuu työntekijän henkilökohtaisiin arvoihin. Tiedetään, että sosiaalipalvelujen piiriin kuuluvat nuoret ovat usein erityisen haavoittuvaisessa asemassa (SHL 1301/2014, 3 §), pyritään heihin kohdistuvaa vallankäyttöä valvoamaan (L 817/2015, 3. luku, 15 §). Vastuuttamisen ja valvonnan kautta sosiaalipalveluista voidaan saada asiakkaille tasa-arvoisempia ja oikeudenmukaisempia. Arvioimalla sosiaalityötä tekevien henkilöiden ja organisaatioiden toimintaa suhteessa lain velvoitteisiin ja ammattieettisiin ohjeisiin, sekä pitämällä näitä tahoja juridisessa vastuussa valinnoistaan (esim. L 817/2015, 3. luku, 20 §; 812/2000; 1301/2014; 612/2021), ehkäistään asiakkaisiin kohdistuvaa kohtuutonta vallankäyttöä ja mielivaltaisten päätösten tekoa.

2.2.2 Epäammattimaisen toiminnan määrittely ja seuraamukset

Sosiaalialan ammattilaisten odotetaan usein noudattavan lainsäädännön velvoitteita ja menettelevän muiden eettiseksi määrittelemillä tavoilla huolimatta siitä, millaisia ammattilaisten omat henkilökohtaiset näkemyksensä eettisestä toiminnasta ovat. Laki määrää työntekijän tekemään työnsä huolellisesti noudattaen niitä määräyksiä, joita työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti työn suorittamisesta. Työntekijän on vältettävä toiminnassaan kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä kohtuuden mukaan vaadittavan menettelyn kanssa. Työtehtävät on suoritettava asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä

sekä työnantajan työnjohto- ja valvontamääräyksiä. (Arki, arvot ja etiikka 2022, 3, 12–16; L 304/2003, 3 §, 17§; L 817/2015, 20 § TSL 55/2001, 2 §, 3 §). Laki siis velvoittaa monin ilmaisin sosiaalialan ammattilaisia toimimaan heille annettujen määräysten mukaisesti (vrt. Karvinen-Niinikoski & Meltti 2003, 40; Jokinen ym. 2003, 164). Näissä laeissa käytetään kuitenkin myös paljon tulkinnanvaraisia sananmuotoja, kuten esimerkiksi yllä mainittu ”kohtuuden mukaan”, joihin sosiaalialan ammattilaiset voivat vedota perustellessaan toimintaansa.

Työnantajaosapuolella on erilaisia keinoja puuttua työntekijän epäammattimaiseen toimintaan esimerkiksi keskusteluilla, puhutteluilla, antamalla varoituksia tai jopa irtisanomalla (Irtisanominen päättää työsuhteen 2023; Irtisanomisperusteet arvioidaan kokonaisharkinnassa 2023; Työsopimuksen purkamisen n.d.; Varoitus n.d.). Sosiaalityön ammattilaisia suojataan kuitenkin Suomen laissa irtisanomisilta yksin hänen henkilökohtaisten näkemyksensä, vakaumuksensa tai uskontonsa takia. Laissa todetaan yksiselitteisen painokkaasti, ettei työntekijää ole laillista irtisanoa ilman asiallista ja painavaa syytä. Työntekijän irtisanominen hänen henkilökohtaisen vakaumuksensa takia on kuitenkin mahdollista, jos kyseisen vakaumuksen omaaminen johtaa työvelvoitteiden vakavaan rikkomiseen tai laiminlyöntiin. (PL 731/1999 2. luku, 6 §; TSL 55/2001 2 §, 7 §, 8 §.) Irtisanomissyynä ei siis voi olla jokin mielipide tai vakaumus, vaan vakaumuksella on oltava näkyvä negatiivinen vaikutus työtehtävien asianmukaiseen suorittamiseen. Viranhaltijoiden irtisanomisperusteet ovat yhdenmukaiset edellä esitettyjen työntekijöiden oikeuksien ja velvollisuuksien kanssa (L 304/2003, 8 §).

2.2.3 Etiikan arviointiin keskeisimmin vaikuttavat lait ja ohjeet

Sosiaalityötä tekevät henkilöt, näitä työntekijöitä työllistävät organisaatiot sekä työn laatua valvovat elimet tasapainottelevat työntekijöiden ja asiakkaiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteluiden kanssa. Näihin aiheisiin liittyvissä pohdinnoissa on otettava huomioon laeista ainakin Yhdenvertaisuuslaki, Sosiaalihuoltolaki, Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä, Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, Suomen perustuslaki, Uskonnonvapauslaki, Työsopimuslaki sekä Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (YhdenvertL 1325/2014; SHL 1301/2014; L 817/2015; Tasa-arvoL 609/1986; PL 731/1999; UVapL 453/2003; TSL 55/2001; L 812/2000; L 304/2003). Koska tämän tutkielman tutkittavat työskentelevät alaikäisten asiakkaiden kanssa, vaikuttavat eettisen ja lainmukaisen toiminnan arviointiin myös olennaisesti YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja Lastensuojelulaki (L 60/1991; LL 417/2007).

Laissa tunnustetaan sekä sosiaalipalvelujen asiakkaiden että näiden palveluiden työntekijöiden oikeudet tulla kohdatuiksi yhdenvertaisina ja ilman syrjintää. Sosiaalialan ammattilaisilla on kaikkien kansalaisten tavoin lain suojaama oikeus uskonnon-, omantunnon- sekä sananvapauteen (PL 731/1999, 6 §, 11 §, 12 §; UVapL 453/2003). Sosiaalihuoltolain mukaan sosiaalialan ammattilaisten on kohdeltava asiakkaita tasapuolisesti ja lapsiasiakkaiden kielellinen, kulttuurinen sekä uskonnollinen tausta on otettava sosiaalipalveluja toteuttaessa huomioon (L 817/2015 1. luku, 4 §; LL 417/2007 1. luku, 4 §; SHL 1301/2014 1. luku, 1 §). Edellä mainittujen ja muiden sosiaalihuoltolain velvoitteiden tavoitteena on turvata sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet niitä tarvitseville. (SHL 1301/2014 1. luku 1 §, 4 §, 3. luku 15 §.) Yhdenvertaisuuslain kiellot syrjiä ketään uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen tai muuhun henkilöön liittyvän syyn perusteella pätevät niin ikään sekä sosiaalipalveluiden asiakkaisiin kuin myös näiden palvelujen työntekijöihinkin. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. (YhdenvertL 1325/2014, 8 §.) Erillinen laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa viranomaistyötä tekeviä henkilöitä, kuten esimerkiksi sosiaalityöntekijöitä, edistämään kaikessa toiminnassaan naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti (Tasa-arvoL 609/1986, 4 §).

Sosiaalityön kansainvälisille ja kansallisille ammattieettisille ohjeille annetaan lain ohella paljon painoarvoa työn eettisyyttä arvioitaessa (Raatikainen ym. 2019, 173). Alan ammattieettiset ohjeet tukevat ja täydentävät lainsäädännössä esitettyjä velvoitteita (Arki, arvot ja etiikka 2022; Global social work statement of ethical principles 2018). Sosiaalityön ammattietiikan roolina ei ole kuitenkaan vain tilkitä eettistä toimintaa ohjaavien lakien suurpiirteisyydestä johtuvia aukkoja, vaan se myös kyseenalaistaa tarjottujen palvelujen kohtaavuutta asiakkaiden tarpeiden kanssa sekä arvioi kriittisesti työn vaikutuksia, laatua ja riittävyttä (Arki, arvot ja etiikka 2022, 7; Karvinen-Niinikoski & Meltti 2003, 43–44). Kuten Suomen sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestön Talentia korostaa, lainmukainen toiminta ei ole aina oikeudenmukaista toimintaa (Ammattietiikka n.d.). Toisin kuin monissa muissa ammateissa, sosiaalityöhön kuuluu ratkaisevalla tavalla lainmukaiseen toimintaan pyrkimisen lisäksi aidon oikeudenmukaisuuden tavoittelu.

2.2.4 Laissa esitettyjen oikeuksien ja velvoitteiden hierarkia

Jos käy niin, että lainsäädännön eri pykälien sanomat ovat ristiriitaisia, ei ole useinkaan ehdottomia määräyksiä siitä, miten lakien priorisointi hoidetaan. Edellisissä kappaleissa on käyty läpi sosiaalipalvelujen eri osapuolten oikeuksia ja velvoitteita, mutta lainpykälät tai ammattieettiset ohjeet eivät ole vastanneet tarkasti esimerkiksi siihen, että mitkä työtehtävät sosiaalityön ammattilaisen on ehdottomasti suoritettava ja missä tapauksissa ammattilainen voi kieltäytyä niiden suorittamisesta vetoamalla omaan oikeustajuunsa. Kun työskennellään lasten ja nuorten kanssa, on laissa esitettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien hierarkia hiukan selkeämpi. Toisin kuin aikuissosiaalityössä, lasten kanssa työskennellessä lapsen etu ohittaa niin työntekijöiden kuin muidenkin asianosaisten edun (SHL 1301/2014, 5 §; L 60/1991 3 §). Lapsen edun voidaan näiden lakien pohjalta ajatella ohittavan sosiaalialan ammattilaisen oikeuden uskonnon- ja omantunnonvapauteen. Tämä on oleellinen huomio tämän opinnäytetyön kannalta. Lapsen edun ensisijaistaminen suhteessa muiden asianosaisten etuihin ei toisaalta poista kysymystä siitä, mikä lapsen etu on. Lapsen etu ohittaa työntekijöiden oikeuden uskonnon- ja omantunnonvapauteen, mutta työntekijöillä on myös paljon sananvaltaa siihen, miten lapsen etu määritellään.

2.3 Evankelisluterilaisuudesta yleisesti ja sosiaalityön näkökulmasta

Opinnäytetyössä tarkastellaan, miten sosiaalityön arvot suhteutuvat sosionomien näkemysten ja kokemusten mukaan Suomen jäsenmäärältään ylivoimaisesti suurimman uskonnon, evankelisluterilaisen kristinuskon, arvoihin (Väestö ja yhteiskunta 2023). Suomen evankelisluterilainen kirkko, jota kutsutaan myös vain ”kirkoksi”, on ollut ja on yhä merkittävä yhteiskunnallinen toimija Suomessa ja sen historiallista vaikutuksia suomalaiseen kulttuuriin on vaikea kiistää (esim. Malkavaara 2017, 44–63). Yhä tämän opinnäytetyön kirjoittamisen aikaan 2020-luvun alkupuolella yli puolet Suomen kansalaisesta kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon ja sillä on ortodoksisen kirkon ohella lain silmissä erityisasema ”kansankirkkona”. Lisäksi evankelisluterilaisen kirkolla on ainoana kirkkona Suomessa työntekijöitä julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa viranhaltijoina. (Kansankirkko; L 2003/304; L 652/2023; L 653/2023; OrtKL 985/2006; 2.2.1 Vallankäyttö sosiaalityössä; Virastokollegio n.d.; Väestö ja yhteiskunta 2023.) Kirkon erityisestä ja vahvasta yhteiskunnallisesta asemasta huolimatta sosiaalihuollon asiakkailta on oikeus saada myös evankelisluterilaisesta vakaumuksesta vapaata palvelua. Vahvauskoisuus, eli omakohtaisen vakava suhtautuminen hengellisiin asioihin (ks. 3 Opinnäytetyön käsitteistä) voi kuitenkin johtaa uskovaisen henkilön myös kyseenalaistamaan

sitä, että asiakkaan todellinen etu on uskonnon sanomasta ja arvoista vapaa palvelu (Longenecker, McKinney & Moore 2004, 373–384).

Seuraavaksi käydään läpi kristinuskon sanoman eteenpäin kertomiseen sekä uskonnon arvojen toteuttamiseen liittyviä hengellisiä oppeja, sillä juuri näiden voidaan ajatella todennäköisesti vaikuttavan arvoriitiriitojen kokemuksiin suhteessa sosiaalityön ammatillisiin vaatimuksiin. Vaikka kaikki vahvat vakaumukset voivat aiheuttaa arvoriitiriitoja sosiaalityötä tehdessä, kuuluu joihinkin vakaumuksiin toisia enemmän olettamus sen sanoman tiedottamisesta siihen uskomattomille. Mahdollisimman monen ihmisen halutaan pääsevän taivaaseen Jeesukseen uskomisen, eli kristinuskon omaamisen kautta. Tästä syystä kristinuskon pyhissä teksteissä esiintyy ajatus, jonka mukaan kristinuskon sanomasta eteenpäin kertominen, lähetystyö, on olennainen osa kyseisen uskonnon tunnustamista. (Evankeliumi Johanneksen mukaan 14:6, 20:21; Evankeliumi Markuksen mukaan 16:15-16; Evankeliumi Matteuksen mukaan 28:18-20; Jukko 2020, 159-160; 159-160 Korinttolaiskirjeet 5:18–21; Roomalaiskirje 10:13–15; Timoteuskirjeet 2:5–7.) On näin ollen hyvin ymmärrettävää, jos tähän sanomaan uskova kristinuskoinen henkilö kokee halua tai tarvetta kertoa omasta uskonnostaan ei-uskovaisille – tätä toimintaa ajaa usein vilpittömän pyrkimys auttaa kanssaihmistä saavuttamaan ikuinen elämä taivaassa.

Kun ymmärretään, miten painavista asioista uskonnon eteenpäin kertomisessa on vakaumuksen omaavalle henkilölle kyse, voi myös ei-uskovainen henkilö paremmin hahmottaa, miksi omasta uskonnosta kertomista voi olla joissain tapauksissa vaikeaa rajata tarkasti työelämän ulkopuolelle. Kristinuskoa tarkasteltaessa voidaan väittää, että vaikka sanansaattamisen keinot ja intensiteetti vaihtelevat kirkko- ja seurakunnittain laajasti, on lähetystyötä haastavaa erottaa kristinuskosta kokonaan (Jukko 2020, 159-160). Lähetystyön roolin tärkeys uskonnossa näkyy esimerkiksi siten, että siihen viitataan kirkon toimesta ”lähetysvastuuna” sekä siten, että lähetystyön tutkiminen on itenäistynyt omaksi teologiseksi oppiaineekseen: missiologiaksi (Jukko 2020, 149-156; Kysymyksiä lähetystyöstä n.d.). On olemassa erilaisia näkemyksiä siitä, että 1. kenelle vastuu uskonnon sanansaattamisesta kuuluu ja missä tilanteissa sitä tehdään, sekä 2. miten uskontoon kuuluvia arvoja seurakuntalaisten on elämän eri osa-alueilla ilmaistava ja toteutettava (Héliot ym. 2019). Jos uskovaisen työntekijän mielestä ikuisen elämän saavuttaminen itselle tai muille joutuu konfliktiin sosiaalityön maallisten ohjeiden noudattamisen kanssa, voi tällainen arvoriitiriita tuntua työntekijästä erittäin vaikealta.

Työssä koettuihin arvostuksiin ja niiden intensiteettiin voi siis vaikuttaa henkilön sisäinen tai henkilön ulkopuolelta, kuten hengellisestä yhteisöstä, lähtöisin oleva paine kertoa omista näkemyksistä muille ihmisille ja toimia vakaumuksen pohjautuvien arvojen mukaisesti. Sosiaalityötä tekevien henkilöiden työkentällä tekemiin valintoihin sekä heidän kokemiinsa arvokonflikteihin vaikuttavat monet, henkilöstä riippuen eri painotuksin, vaikuttavat asiat. Yksi vaikuttavista tekijöistä voi olla hänen henkilökohtainen uskonnollinen vakaumuksensa, joka toimii vuorovaikutuksessa yksilön muiden ominaisuuksien ja häneen ulkoa kohdistuvien paineiden kanssa. (Héliot ym. 2019.) Sosiaalityön sanotaan olevan persoonalla tehtävää työtä, mutta miten työntekijän persoonan toivotaan näkyvän, jos hänen persoonaansa kuuluu merkittävällä tavalla hänen harjoittamansa uskonto?

3 Opinnäytetyön käsitteistä

Tässä osiossa perustellaan huolellisemmin ja tarkemmin tehtyjä päätöksiä tämän tutkielman termivalintojen suhteen. Jo ennen sanojen perustelua on painotettava, että erityisesti uskontoja tutkittaessa tehdyillä sanavalinnoilla ei voi miellyttää kaikkia. Tämä pätee ehkä erityisesti evankelisluterilaisen kristinuskon käsittelyssä, sillä 1. erilaisia evankelisluterilaisia ryhmiä on hyvin paljon, ja niiden sanomat vaihtelevat melko laajasti ja 2. vaikka evankelisluterilaiset ryhmät käyttävät usein samoja termejä, voidaan sanojen sisällöt määritellä hyvinkin eri tavoin. On kuitenkin tärkeää, ettei uskontojen tutkimiseen liittyvien haasteiden anneta estää niiden tutkimista. Käsitteistä voidaan todeta Kataisen (2008, 47) mukaan, että niiden avulla todellisuus voi esiintyä pelkistettynä ja jopa kangistuneena, mutta ilman käsitteitä tutkimuksen tekemisessä ei ole mieltä. Opinnäytetyötä kirjoittaessa kiinnitettiin erityistä huomiota käytettyjen sanojen neutraaliuteen ja pyrittiin huomioimaan, että sanat kuvasivat parhaalla mahdollisella tavalla käsiteltäviä asioita ja ilmiöitä. Tehdyt termivalinnat on perusteltu hyödyntäen asianmukaisia lähteitä hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti (Keiski, Hämäläinen, Karhunen, Löfström, Näreaho, Varantola, Spoof, Tarkiainen, Kaila & Aittasalo 2023, 11–12; Nissilä & Koskela 2020, 135-143).

Tässä opinnäytetyössä ”uskovaisiksi” kutsutaan henkilöitä, jotka omaavat evankelisluterilaisen vakaumuksen. Opinnäytetyön tutkittavista uskovaisia ovat siis ne henkilöt, jotka ovat kyselyssä ilmoittaneet omaavansa evankelisluterilaisen vakaumuksen. Termi uskovainen palvelee tämän tutkimuksen tarkoituksia, sillä se on lyhyt ja yleisesti ymmärretty tapa viitata henkilöihin, jotka omaavat uskonnollisen vakaumuksen (vrt. *Believer* 2023). ”Pelkän” uskovaisuuden lisäksi työssä on

haluttu tutkia myös uskontoon suhtautumisen intensiteetin vaikutusta tutkittavien antamiin vastauksiin. Jotta tätä on voitu mitata, on hengellisiin asioihin erityisen vakavasti suhtautuvia henkilöitä päädytty kuvaamaan termillä ”vahvauskoinen”. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa oli selvää, ettei esimerkiksi termi ”fundamentalisti” sen leimaavuuden ja yleistävyyden vuoksi palvele opinnäytetyön tarkoitusta. Fundamentalismi liitetään usein Islamiin, terrorismiin ja väkivaltaan. (Almond, Appleby & Sivan 2003, 14–15.) Jos tutkittavilta olisi kyselyssä kysytty, että ovatko he fundamentalisteja, sen sijaan, että kysyttiin, että ovatko he vahvauskoisia, olisivat vastaukset olleet todennäköisesti hyvin erilaisia.

Käytetty termi ”vahvauskoinen” on peräisin Miettisen ja Pellin (2017, 14) populaarikulttuurisesta teoksesta Harhaanjohtajat. Kirjan tieto on monin paikoin jokseenkin lähteistettyä, mutta teos ei siis ole tieteellinen tutkimus. Kirjassa sana ”vahvauskoinen” on määritelty tarkoittamaan henkilöä, joka suhtautuu hengellisiin asioihin omakohtaisen vakavasti, ja tätä samaa määritelmää käytetään myös tässä tutkielmassa. Epätieteellisestä lähtökohdistaan huolimatta termi ”vahvauskoinen” palvelee tutkimuksen pyrkimyksiä tutkia uskon asennoitumisen vakavuuden määrän suhdetta tutkittavien antamiin vastauksiin. ”Vahvauskoinen” koostuu suomen kielen sanoista, jotka viittaavat hyvin suoraan ”vahvaan uskoon” ja juuri tutkittavien ”uskon vahvuudesta” oltiin tutkielmassa kiinnostuneita. Termi on todennäköisesti vähemmän latautunut ja yhdistyy suomenkielisten vastaajien mielissä neutraalimpiin asioihin verrattuna esimerkiksi vierasperäiseen sanaan ”fundamentalisti”. Myös ulkomaisten tutkimusten tarkastelu tuki kyseisen termin valintaa. Englanninkielisissä tutkimuksissa tutkittavien uskon vahvuutta kuvataan muun muassa termeillä ”*strong belief*”, ”*strong believer*”, ”*strong religion*” ja ”*religious intensity*” (esim. Almond ym. 2003; Baker 2008; Critcher & Lee 2018; Longenecker ym. 2004; Okebukola 1986; Shenhav, Rand & Greene 2012; Wilkinson & Coleman 2009; Norenzayan & Hansen 2006). Nämä englanninkieliset termit, jotka kuvaavat uskontoon suhtautumisen intensiteettiä, voidaan kääntää suomen kielelle luontevasti sanaksi ”vahvauskoinen”.

Tutkielmassa käytetään evankelisluterilaiseen kirkkoon ja siitä itsenäistyneisiin liikkeisiin viitatessa termiä ”evankelisluterilaiset kirkkokunnat”. Eri kirkkokuntiin kuuluvien henkilöiden kokemusten tutkiminen samassa tutkielmassa on perusteltua pitkälti samankaltaisen uskonnon tunnustamisen, kirkkokuntien tekemän tiiviin yhteistyön sekä niiden toiminnan ja jäsenistön päällekkäisyyksien vuoksi. Esimerkkinä tiiviistä yhteistyöstä toimii esimerkiksi vuonna 2022 toteutettu laaja Se löytyi -

niminen kristillistä sanomaa mainostavan kampanjan. Kampanjassa oli mukana sen virallisten verkkosivujen mukaan 394 protestanttista seurakuntaa ympäri Suomea ja osallistuneet organisaatiot edustivat kirkon paikallisseurakuntia, mutta myös kirkosta erillisiä vapaa-, helluntais- ja adventti-seurakuntia. (Mikä on Se löytyi -missio n.d.) Kun noin kuusi kymmenestä suomalaisesta kuuluu kirkkoon, kuuluu yksi kymmenestä taas johonkin herätysliikkeeseen (Salomäki 2017, 69; Väestö ja yhteiskunta 2023). Kirkko itse kertoo herätysliikkeiden olevan evankelisluterilaisen kirkon sisällä toimivia joukkoliikkeitä, vaikka ne ovatkin kirkosta erillisiä kirkkokuntia. Yhteistyö kirkkokuntien välillä, kirkon tiloissa pidetyt muiden kirkkokuntien tapaamiset ja jäsenistön päällekkäisyydet aiheuttavat sen, että rajat kirkon ja muiden evankelisluterilaisten kirkkokuntien välillä ovat Suomessa joissain tapauksissa epäselviä. (Herätysliike n.d.; Herätysliikkeet ja kristilliset järjestöt n.d.; Salomäki 2017, 70; Skön 2014.)

4 Tutkimuksen teko

4.1 Tehtävän rajaus

Tutkielman aihetta ja tutkimuskysymyksiä hahmotellessa kiinnostuksen kohteena oli se, millaisia ajatuksia sosiaalityön ammattilaisilla on vahvojen henkilökohtaisten arvojen suhteesta sosiaalityön arvoihin. Koska kaikkia henkilökohtaisia arvoja ole mahdollista tutkia yhdessä opinnäytetyö-laajuisessa tutkielmassa, rajattiin opinnäytetyössä käsiteltäviksi evankelisluterilaisesta kristinuskosta pohjautuvat arvot. Koska kyseinen uskonto on maan ylivoimaisesti yleisin, arvioitiin tutkimukseen löytyvän riittävästi henkilöitä, joilta löytyy tämän uskonnon arvoihin liittyen sekä näkemyksiä, kokemuksia että myös kiinnostusta vastata (Suomen virallinen tilasto 2013; Kirkon tilastot n.d.). Tutkittavien joukko on rajattu tutkielmassa alaikäisten nuorten kanssa työskenteleviin sosionomeihin. Alaikäisten kanssa työskentely tuo eettisen toiminnan pohdintaan erityisen, lastensuojelullisen näkökulman, josta kerrottiin tarkemmin kappaleessa 2.2.1 Vallankäyttö sosiaalityössä ja lastensuojelussa. Lisäksi tutkittavien haluttiin olevan henkilöitä, jotka työskentelevät oman arvionsa mukaan vähintään viikoittain suorassa asiakaskontaktissa alaikäisten nuorten kanssa. Rajaamisen toivottiin tuovan tutkittavien vastauksiin välittömiä havaintoja suorista asiakaskohtaamisista nuorten kanssa, jotteivat vastausten huomiot olisi ”vain” välittömän havainnon ylittäviä, eli teoreettisia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 18). Jotta edellä mainitut kriteerit on saatu tutkittavien joukon kohdalla täytettyä, on vastaajille lähetetyssä kyselyssä ollut kaksi esikarsintakysymystä (ks. 5.1 Kyselyn rakenne).

Tutkimuskysymyksiksi muotoutui kaksi kysymystä. Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä kysytään, kokevatko evankelisluterilaisen vakaumuksen omaavat sosionomit arvostiriitoja vakaumuksensa pohjautuvien arvojen ja työorganisaation arvojen välillä. Toisessa tutkimuskysymyksessä kysytään, millaisia ajatuksia ja kokemuksia evankelisluterilaisen vakaumuksen omaavilla ja muilla sosionomeilla on evankelisluterilaiseen vakaumukseen pohjautuvien arvojen vaikutuksesta työtehtävissä. Valittuihin tutkimuskysymyksiin pyrittiin vastaamaan kysymällä eri ilmaisuin, miten tutkittavien mielestä evankelisluterilainen vakaumus vaikuttaa nuorten kanssa työskentelemiseen, ovatko he kokeneet evankelisluterilaisen vakaumuksensa vuoksi arvostiriitaa töissä, ovatko he pohtineet toisen nuorten kanssa työskentelevän sosionomin evankelisluterilaisen vakaumuksen vaikutuksesta tämän työskentelyyn sekä mitä ajatuksia heillä yleisesti on evankelisluterilaisen vakaumuksen vaikutuksista työskentelyyn. Tutkittavien näihin kysymyksiin antamia vastauksia tarkasteltaisiin suhteessa siihen, miten uskonnollisina he itseään pitivät, joten kyselyssä esitettäisiin kysymyksiä myös tutkittavien omasta uskonnollisuudesta. Vastaajien uskonnollisia ominaisuuksia kartoittavina kysymyksiksi valikoituivat kysymykset siitä, uskoivatko tutkittavat evankelisluterilaisen kristinuskon sanomaan sekä miten vahvauskoisina he itseään pitävät.

4.2 Tutkimuksen toteutus ja tutkittavien saavuttaminen

Tutkimuslupahakemuksia lähetettiin tätä tutkielmaa varten toimijoille, jotka työllistävät alaikäisten asiakkaiden kanssa työskenteleviä sosionomeja Jyväskylän kaupungin alueella. Tällaisia tahoja ovat yksityisiä sosiaalipalveluita tarjoavat toimijat sekä Jyväskylän kaupungin tai Keski-Suomen hyvinvointialueen eli HYVAKS:in alaisuudessa toimivat sosiaalipalvelut. Tutkimukseen sopivia vastaajia työllistävät Jyväskylän kaupungin alaisuudessa alueellinen nuorisotyö, työpajatoiminta, erityisnuorisotyö sekä yhteiset palvelut ja HYVAKS:in alaisuudessa julkisen sektorin nuorisokodit, J-Nappi, lastensuojelu, nuorisovastaanotto sekä muut sosiaali- ja terveyspalvelut. Tutkimukseen sopivia vastaajia työllistäviä yksityisiä palveluntarjoajia ovat esimerkiksi yksityiset nuorisokodit. Tutkimuslupaa pyydettiin useilta Jyväskylän kaupungin alueen toimijoilta, ja lupa tutkia saatiin Jyväskylän kaupungilta, HYVAKS:ilta sekä kymmeneltä yksityiseltä toimijalta. Tutkimusluvan antaneita yksityisiä toimijoita ei mainita nimeltä vastaajien tunnistamattomuuden varmistamiseksi.

Kyselyn linkin ja saatekirjeen sisältävä sähköposti välitettiin päättävissä asemassa oleville henkilöille, jotka jakoivat sähköpostia edelleen alaisilleen. Kyselyn ja saatekirjeen sisällöt löytyvät opinäytetyön liitteistä yksi ja kaksi (Liite 1. Tutkittaville lähetetyn kyselyn kysymykset ja rakenne; Liite

2. Kyselyn saatekirje). Päättävissä asemissa olevia henkilöitä, joille sähköpostia jaettiin, olivat esimerkiksi HYVAKS:in palvelupäällikkö, Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelujen johtaja sekä yksityisen nuorisokodin johtaja. Yhdessä tapauksessa kysely välitettiin suoraan tutkittavan omaan työ-sähköpostiin yksityisen nuorisokodin johtajan pyynnöstä. Kyselyn ja saatekirjeen sisältävää sähköpostia välitettiin tutkittaville vuoden 2023 helmi-kesäkuun välisenä aikana. Kaikille tutkimukseen osallistuneille toimijoille laitettiin vähintään yksi muistutusviesti vastata kyselyyn. Kyselyn linkki suljettiin vastaajilta 16.6.2023. Kyselyyn vastasi 48 henkilöä, joista 30 täytti esikarsintakysymysten ehdot (ks. 4.4 Kyselyn rakenne ja aineiston analysointimenetelmät). Tutkielmassa analysoitiin siis 30:n vastaajan vastaukset.

4.3 Laadullinen tutkimus yhdistettynä triangulaatioon

Tämä opinnäytetyötutkimus on laadullinen tutkimus, johon on yhdistetty triangulaatiota (engl. *mixed methods research*). Tutkielmassa on siis yhdistetty laadulliseen tutkimukseen määrällisiä elementtejä. Tämä näkyy tutkielmassa niin, että sen kyselyhaastattelussa tutkittavilta on kysytty laadullisten avointen kysymysten lisäksi määrällisiä suljettuja kysymyksiä. Triangulaation on kuvattu mahdollistavan tutkimuksen luotettavuutta lisäämisen (Patton 1980, 109). Sen erilaisten näkökulmien yhdistämisen on katsottu olevan tutkimuksen teossa eduksi (Östlundin, Kiddin, Wengströmin & Rowa-Dewarin 2010) ja sen on sanottu mahdollistavan tulosten vielä tarkemman ja kokonaisluotettavamman raportoinnin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 133–135; Fetters & Molina-Azori 2017). Fetters ja Freshwater (2015) kuvaavat triangulaatiotutkimuksen hyötyjä kaavalla $1+1=3$, jolla tarkoitetaan sitä, että laadullisen ja määrällisen tutkimuksen elementtien yhteiskäytössä voidaan tuottaa enemmän, kuin mitä niiden komponenttien on mahdollista saada yksittäin aikaan. Kuten kaikkia tutkimusmenetelmiä, on triangulaatiota myös kritisoitu. Esimerkiksi on esitetty, että eri tutkimusmenetelmien taustafilosofiat sisältävät erilaisia ihmiskäsityksiä ja ovat siten yhteensovittamattomat. (Eskola & Suoranta 1998, 71.) Triangulaation katsottiin sen kritiikistä huolimatta kuitenkin tukevan tämän tutkielman tavoitteita.

Tutkielman triangulaatio eli määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistely tapahtui siis keräämällä samalla kyselyllä paljon vastauksia pakollisilla monivalintakysymyksillä ja hieman vähemmän laadullisia vastauksia vapaaehtoisilla avoimilla kysymyksillä. Suomi on suhteellisen pieni maa, joten paikallista uskonnontutkimusta tehdään melko vähän. Tämä asettaa paikallisten uskontokuntien tutkimukselle haasteita, sillä tietyn alueen hengellisten ryhmien ajattelua on haastavaa verrata

muualla tehdyn uskonnontutkimuksen tuloksiin. Myöskään tutkimusta uskonnollisen tai jonkun muun vahvan vakaumuksen vaikutuksista eri alojen ammattilaisten työskentelyyn ei tämän tutkielman teon aikaan löydy paljoa. Tutkimuksen kirjoittamisen aikana ei ole löytynyt montaa tieteellistä tutkimusta samasta tai vastaavasta aiheesta. Sen tuloksia on siis haastavaa verrata tai suhteuttaa muihin tutkimuksiin. Jotta tutkittavasta aiheesta voidaan koostaa edes jonkinlainen, vaikkakin aineiston vaatimattoman määrän vuoksi erityisen kriittisesti tarkasteltava, kokonaiskuva, on tutkimukseen otettu sekä määrällisen että laadullisen tutkimuksen elementtejä. Tutkielma on selvästi enemmän laadullinen, kuin määrällinen tutkimus, sillä vastauksia on niin rajallisesti, ettei tutkielman määrällisistä komponenteista voida juontaa tilastollisia merkityksiä. Määrällisen elementin katsotaan kuitenkin tukevan tutkimuskysymyksiin vastaamista.

4.4 Kyselyn rakenne ja aineiston analysointimenetelmät

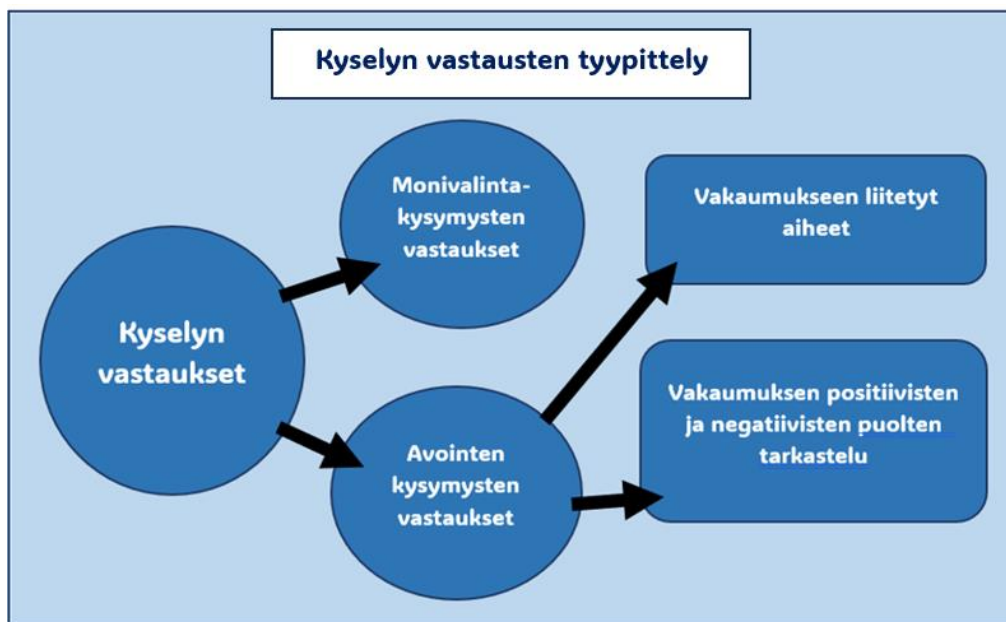
Kyselyssä oli 16 kysymystä, joista kaksi oli tutkittavia karsivia esikarsintakysymyksiä. Kyselyn vastaajan oli vastattava esikarsintakysymyksiin ennen kuin loput kyselyn kysymykset tulivat näkyviin. Esikarsintakysymykset avautuivat vastaajille kyselyn kahdesta sivusta ensimmäisellä. Valittavat vastausvaihtoehdot niihin olivat yksinkertaiset ”kyllä” tai ”ei” -vastaukset. Esikarsintakysymykset osoittautuivat erittäin tarpeellisiksi, jotta vastaajiksi saatiin haluttu joukko tutkittavia, eli alaikäisten nuorten kanssa säännöllisesti suorassa asiakaskontaktissa työskenteleviä sosionomeja. 48 vastauksesta 18 (37,5 %) karsiutui näissä tutkittavien joukkoa rajaavissa kysymyksessä. Kysely päättyi ”Ei”-vastauksia esikarsintakysymyksiin antaneiden vastaajien kohdalla automaattisesti ja nämä vastaajat siirtyivät suoraan tutkimuksen päättävälle kiitossivulle. Karsintakysymysten ansiosta vastaajajoukko oli todennäköisemmin vastaushetkellä alaikäisten nuorten kanssa työskenteleviä sosionomeja, jotka olivat vähintään viikoittain suorassa asiakaskontaktissa tämän asiakasryhmän kanssa.

Esikarsintakysymysten jälkeen tutkimukseen sopivat vastaajat pääsivät vastaamaan loppuihin kysymyksiin. Kysymyksiä oli esikarsintakysymysten jälkeen 14, joista kahdeksan oli monivalintakysymyksiä ja kuusi oli avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymyksiä ilmaistiin sekä kysymys- että väite- muotoisina. Osassa monivalintakysymyksissä hyödynnettiin likert-asteikkoa, kun toisissa vastausvaihtoehtoina olivat kyllä/ei/en osaa sanoa/en halua vastata. Kaikkiin monivalintakysymyksiin vastaaminen oli pakollista, kun taas avoimiin kysymyksiin vastaaminen oli vapaaehtoista.

Kahdeksasta monivalintakysymyksestä kahden vastauksen merkitys jäi tutkimuksen kannalta mättömiksi, koska näiden kysymysten termivalinnoissa ja vastausehdoissa oli epä johdonmukaisuutta. Näiden kysymysten käsittelemättä jättämisestä kerrotaan tutkimuksen läpinäkyvyyden vuoksi tarkemmin tulevissa kappaleissa 4.5 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteettiin sekä tutkimusetiikka ja 5.1 Monivalintakysymysten vastaukset. Analysoitaviksi jäi siis kuuden monivalintakysymyksen vastaukset, joista tehtiin ensin taulukkokuviot vastaajia erittelemättä. Avoimista monivalintakysymyksistä tehtiin kuviot, joissa vastauksia eriteltiin suhteessa tutkittavien uskonnollisiin ominaisuuksiin. Tutkittavien uskonnollisiksi ominaisuuksiksi jaoteltiin ryhmät ”uskovaiset”, ”ei-uskovaiset” ja ”ehkä-uskovaiset” riippuen siitä, mitä he vastasivat kyselyn kysymykseen 4 (Omaatko evankelisluterilaisen vakaumuksen, eli uskotko evankelisluterilaisen kirkon oppeihin?). Ne vastaajat, jotka vastasivat kyseiseen kysymykseen ”kyllä” muodostavat ”uskovaisten” vastaajien ryhmän; ne vastaajat, jotka vastasivat kyseiseen kysymykseen ”ei” muodostavat ”ei-uskovaisten” vastaajien ryhmän ja ne vastaajat, jotka vastasivat kyseiseen kysymykseen ”en osaa sanoa” muodostavat ”ehkä-uskovaisten” vastaajien ryhmän. Huomionarvoista on, että tässä tutkimuksessa ”uskovainen” määritellään henkilöksi, joka on kyselyn vastauksessa itse ilmoittanut omaavansa evankelisluterilaisen vakaumuksen, eli uskovansa evankelisluterilaisen kirkon oppeihin. Esimerkiksi tarkasteltaessa ”ei-uskovaisten” ryhmää on otettava huomioon, että siihen kuuluvat henkilöt voivat mahdollisesti omata jonkin toisen uskonnollisen vakaumuksen, vaikeivat he evankelisluterilaista vakaumusta omaakaan.

Kun tutkimuksen määrälliset vastaukset oli huolellisesti tarkasteltu, ryhdyttiin tarkastelemaan avointen kysymysten vastauksia aineistolähtöisen eli induktiivisen sisällönanalyysin keinoin. Menetelmä valikoitui tämän opinnäytetyön työkaluksi, sillä sen avulla aineiston tarkastelussa voidaan keskittyä tutkittavien esiin nostamiin asioihin ja ne voidaan analysoida systemaattisesti, luotettavasti, toistettavasti ja objektiivisesti. Tutkimuksen luotettavuutta katsottiin lisäävän se, että valitun menetelmän kautta tutkimuksen tekijä ei ole työssä itse liittännyt minkäänlaisia arvoja tai arvoristiriitoja evankelisluterilaiseen vakaumukseen, vaan työssä tarkastellaan ainoastaan tutkittavien itse esille nostamia aiheita. Työ eteni järjestyksessä ensin aineiston valmistelulla, sitten sen analysoinnilla ja lopuksi sen raportoinnilla. (Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022, 215–216, 219; Schreier 170–171.) Laadullisesta aineistosta löydettiin kaksi pääteemaa, joiden mukaan se jaettiin kuvion 1. mukaisesti luokkiin 1. Vakaumukseen liitetyt aiheet sekä 2. Vakaumuksen positiivisten ja negatiivisten puolten perustelut (ks. Kuvio 1; 5.2 Avoimissa kysymyksissä vakaumukseen liitetyt

aiheet; 5.3 Vastauksissa esitetyt vakaumuksen positiiviset ja negatiiviset puolet). Tutkittavien vakaumukseen liittämää viittä eri teemaa käsitellään omilla kappaleissaan kappaleen 5.2 alla ja tutkittavien vakaumukseen liittämien positiivisia ja negatiivisia puolia tarkastellaan niin ikään omilla kappaleissaan kappaleen 5.3 alla. Analyysivaiheessa laadullisten kysymysten vastauksia tarkasteltiin suhteessa määrällisten kysymysten vastauksiin, jolloin saatiin tietoa siitä, miten tutkittavien omat uskonnolliset ominaisuudet ovat vaikuttaneet heidän antamiinsa vastauksiin. Tutkimuksen tuloksia reflektoidaan työn viimeisessä kappaleessa 6. Pohdinta.



Kuvio 1. Kyselyn vastausten tyypittely.

4.5 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti sekä tutkimusetiikka

Tutkimuksen validiteettiin ja reliabiliteettiin, eli luotettavuuteen ja toistettavuuteen on kiinnitetty tutkielman teon kaikissa vaiheissa huomiota (Quintão, Andrade, & Almeida 2021, 267; Kimberlin & Winterstein 2008, 2277–2279). Tutkimusaihetta pyrittiin lähestymään mahdollisimman avoimesti ja ilman ennakko-oletuksia, jotta tutkimuksen tulokset olisivat mahdollisimman uskottavia, varmistettavia ja luotettavia (Quintão ym. 2021, 265–266). Tutkimuksen lähdeaineisto koostettiin laadukkaista ja luotettavista tieteellisistä tutkimuksista (Tiedonhankinnan vaiheet 2023). Tarkastelun kohteena olevat arvoristiriitojen aiheet ovat tutkittavien itse nimeämiä tai tutkimusentekijän vastauksista perustellusti nostamia. Tutkielma sisältää paljon suoria sitaatteja vastauksista, jotta lukija saa tietoa siitä, miten tutkittavat ovat tarkalleen sanoittaneet näkemyksiään ja kokemuksiaan.

Tämä auttaa lukijaa myös esimerkiksi arvioimaan, että onko vastauksilla voitu tarkoittaa jotain muuta, kuin miten niitä on tässä tutkimuksessa tarkasteltu. (Elo ym. 2022, 220.)

Työssä tutkimuksen tarkoitus, tutkimuskysymykset, metodit ja kyselyn kysymykset ovat hyvin perusteltu ja huolellisesti selitetty auki, jotta lukijan ei tarvitse arvuutella, mitä tutkimuksessa on tehty ja miksi. Työn kaikissa vaiheissa on kiinnitetty huomiota luotettavuuteen, rehellisyyteen, arvostukseen ja vastuunkantoon hyvien tieteellisten periaatteiden mukaisesti. (Keiski ym. 2023, 11–12.) Tutkimuksen luotettavuuden varmistamiseksi avoimiin kysymyksiin vastanneet tutkittavat on nimetty numeroin 1–13. Avoimiin kysymyksiin vastaajia nimitetään lyhenteellä AV ja heidän uskonnolliset ominaisuudet on merkitty heidän tunnisteensa perään suluissa, ”Ehkä” tarkoittaen ehkä-uskovaista vastaajaa, ”E” tarkoittaen ei-uskovaista vastaajaa ja ”U” tarkoittaen uskovaista vastaajaa.

Avoimiin kysymyksiin vastanneiden tutkittavien nimeäminen

AV 1 + Ehkä-uskovainen	> AV1(Ehkä)	AV 7 + Ei-uskovainen	> AV7(E)
AV 2 + Uskovainen	> AV2(U)	AV 8 + Ehkä-uskovainen	> AV8(Ehkä)
AV 3 + Uskovainen	> AV3(U)	AV 9 + Ei-uskovainen	> AV9(E)
AV 4 + Uskovainen	> AV4(U)	AV 10 + Ei-uskovainen	> AV10(E)
AV 5 + Ei-uskovainen	> AV5(E)	AV 11 + Ei-uskovainen	> AV11(E)
AV 6 + Ei-uskovainen	> AV6(E)	AV 12 + Ei-uskovainen	> AV12(E)

Kuvio 2. Avoimiin kysymyksiin vastanneiden tutkittavien nimeäminen.

Tutkielman avointen kysymysten vastauksia tarkastellessa työn luotettavuuden näkökulmasta voidaan kiinnittää huomiota siihen, että ei-uskovaisten vastauksia lainataan tutkielmassa eniten. Tämä ei johdu siitä, että tutkimuksen tekijä olisi suosinut ei-uskovaisten tutkittavien vastauksia, vaan yksinkertaisesti siitä, että ei-uskovaisten tutkittavien vastauksissa oli määrällisesti eniten analysoitavaa. Avoimiin kysymyksiin vastasivat uskovaista vastaajista viisi, ei-uskovaista vastaajista kahdeksan ja ehkä-uskovaista vastaajista kaksi. Kun näistä vastaajista vähennetään ne kolme vastaajaa, jotka eivät vastauksissaan antaneet mitään uutta, analysointia mahdollistavaa informaatiota (esim. ”en minkäänlaisissa tilanteissa”; ”-”) jää vastaajien määräksi uskovaista vastaajista

kolme, ei-uskovaisista vastaajista seitsemän ja ehkä-uskovaisista vastaajista kaksi. Ei-uskovaisten antamien vastausten monisanaisuus näkyy, kun avointen kysymysten vastausten sanat ryhmitellään vastaajien uskonnollisten ominaisuuksien mukaan. Kun aiemmin mainitut, informaatiota lisäämättömät sanat poistetaan yhtälöstä, on avoimien kysymysten vastauksissa käytetty uskovaisten toimesta 216 sanaa, ei-uskovaisten toimesta 517 sanaa ja ehkä-uskovaisten toimesta 62 sanaa.

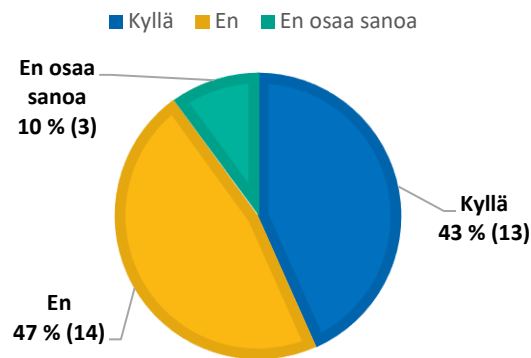
Tutkittavat haluttiin pitää tunnistamattomina kyselyn aiheen sensitiivisyyden vuoksi, joten heihin liittyviä tietoja, kuten heidän nimiään tai heidän työorganisaatioidensa nimiä ei kysytty tai varmistettu. Tutkittavilta ei ole siis pyydetty suoria eikä epäsuoria tunnisteita (Opas tutkimusaineistojen hallintaan 2022). Myöskään vastaajien IP-osoitteita ei tallennettu missään vaiheessa. Tunnistamattomuus on voinut rohkaista vastaajia olemaan ehkä rehellisempiä vastauksissaan, mutta samalla identiteettien salaamisella on vaikutuksia tulosten luotettavuuteen. Tuloksia tarkasteltaessa on otettava huomioon, ettei voida mitenkään varmaksi sanoa, kuka kyselyyn on lopulta vastannut, tai onko vastaajilla ollut intressinä vastata mahdollisimman rehellisesti. Lähtökohtana tulosten tarkasteluosiossa on kuitenkin se, että tutkittavat ovat olleet vastauksissaan rehellisiä, sillä ei ole tarkoituksenmukaisena toistaa tekstissä jatkuvasti epäluottamusta vastausten luotettavuutta kohtaan. Tutkimuksen aineistoa on säilytetty tutkimuksen teon ajan JAMK:in salasanoin varmennetuilla sähköisillä alustoilla. Koska tutkimuksen materiaaleissa ei ole vastaajien tunnistamista mahdollistavaa tietoa, on materiaalin säilytyspaikkana toiminut kyselyn tekoon käytetty Webropol-palvelu. Kun tutkimus valmistuu, aineisto hävitetään kaikilta sähköisiltä alustoilta.

Tutkimuksen läpinäkyvyyden vuoksi kerrotaan, että yksi avoimissa kysymyksissä evankelisluterilaisen vakaumuksesta johtuva arvoristiriita jätettiin pois. Kyseessä olevassa vastauksissa uskovaainen tutkittava kertoi aiheen ”palkkaus ja työn arvostaminen” aiheuttavan arvoristiriitaa omien ja työorganisaation arvojen välillä. Asiayhteys kysymykseen (10. Mihin aiheisiin kokemukset arvoristiriidoista ovat liittyneet?) jäi vastauksen lyhyden vuoksi epäselväksi. Vastauksesta ei käy ilmi, millainen palkkauksen ja työn arvostaminen tulisi vastaajan mukaan evankelisluterilaiseen vakaumuksiin pohjautuvien arvojen mukaan olla. Vastaaja ei ole avannut aihetta myöskään muissa antamissaan vastauksissa. Tämän vastauksen analysointi olisi vaatinut liikaa spekulatiota siitä, mitä vastaaja on vastauksellaan tarkoittanut, joten vastauksen poisjättäminen analysoinnista on perusteltua. Myös kyselyn monivalintakysymyksistä kaksi jätettiin analysoimatta perustelluista syistä, jotka selitetään tarkemmin kappaleessa 5.1 Monivalintakysymysten vastaukset.

5 Tulokset ja johtopäätökset

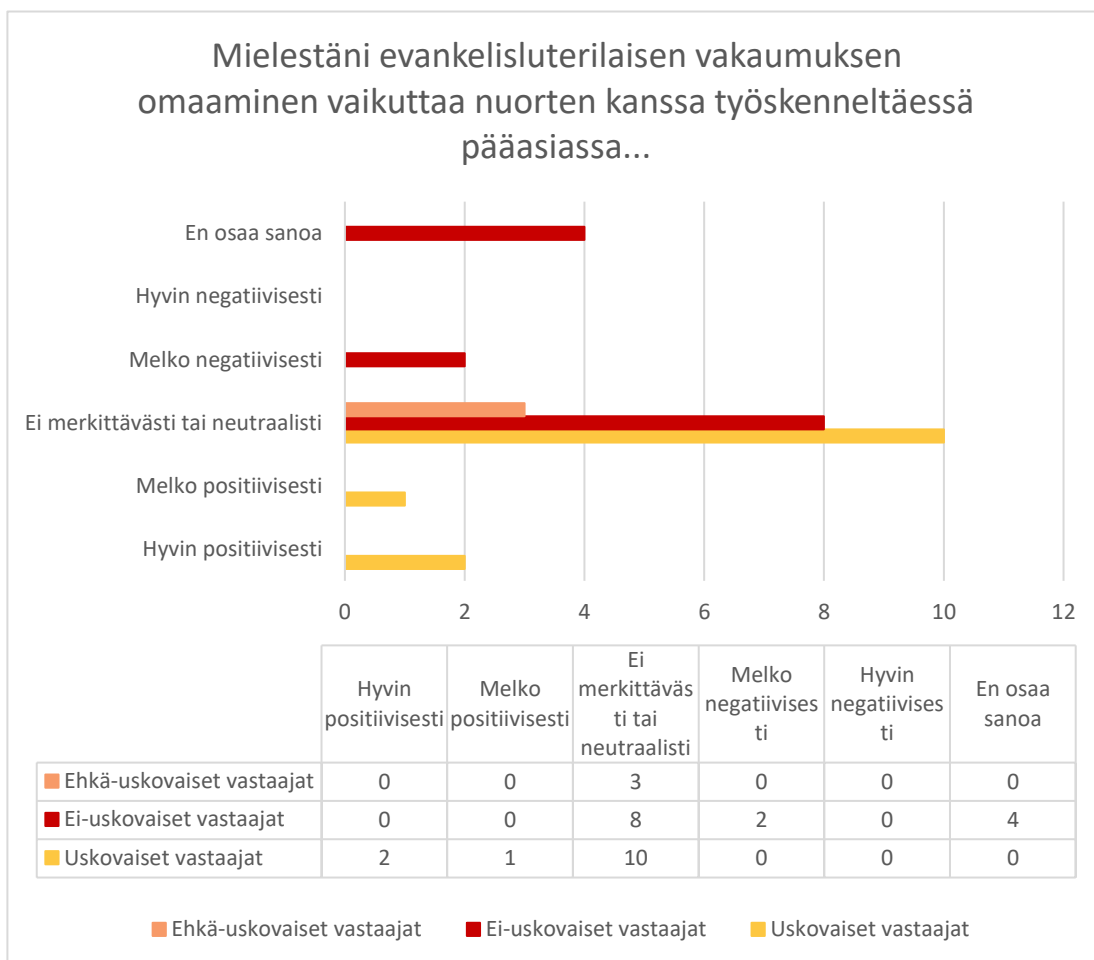
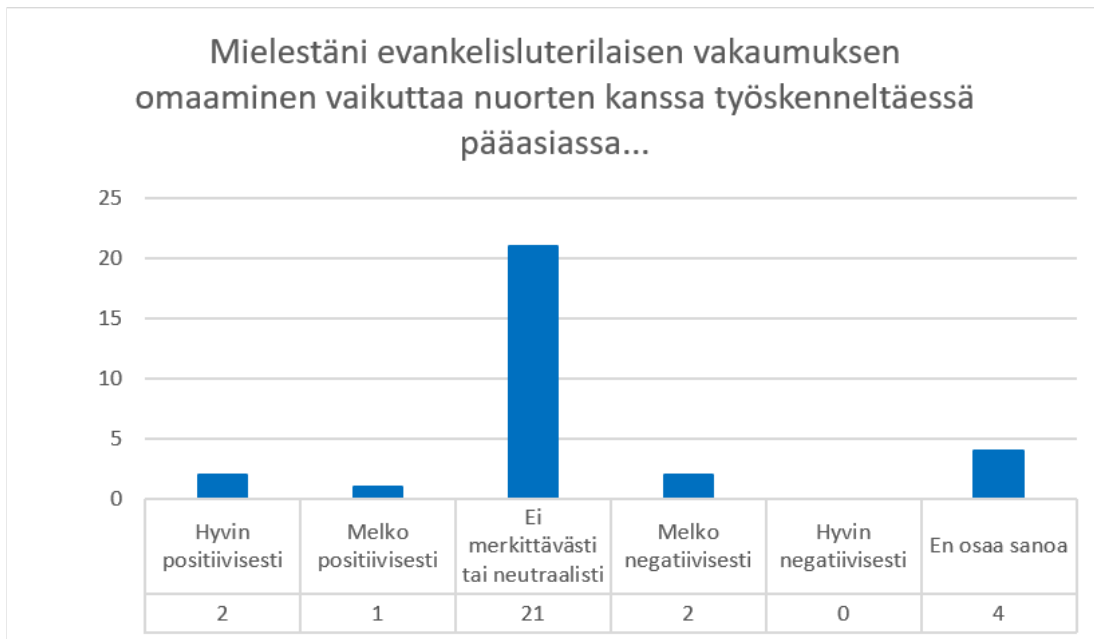
5.1 Monivalintakysymysten vastaukset

Omaatko evankelisluterilaisen vakaumuksen, eli uskotko evankelisluterilaisen kirkon oppeihin?



Kuvio 3: Tutkittavien uskonnolliset ominaisuudet.

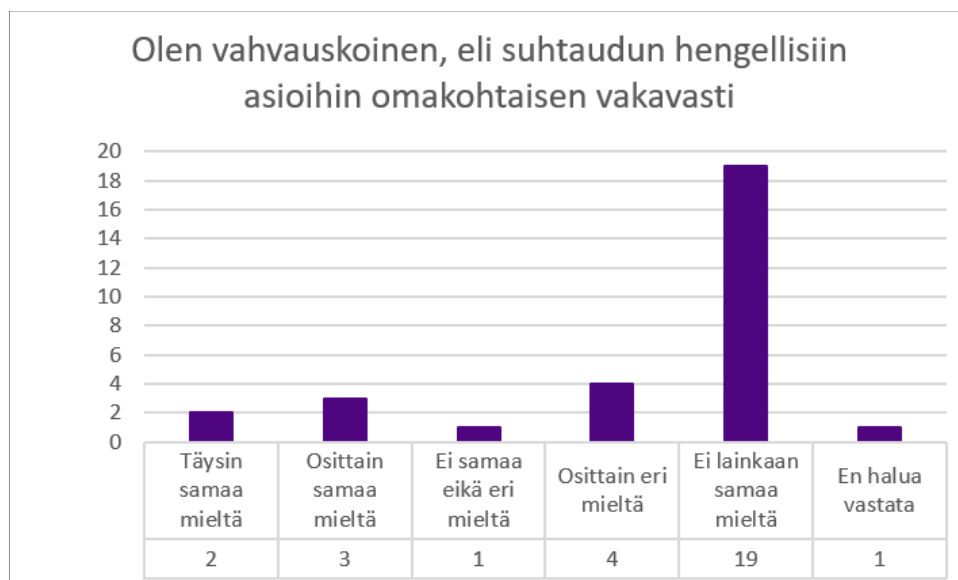
Kuviossa 3 nähdään tutkittavien vastaukset kyselyn kysymykseen 4 (Omaatko evankelisluterilaisen, eli uskotko evankelisluterilaisen kirkon oppeihin?). Kyselyssä evankelisluterilainen vakaumus määriteltiin näin: "Evankelisluterilaisella vakaumuksella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa henkilökohtaista uskoa evankelisluterilaisen kirkon oppeihin". Määritelmä oli ensimmäinen teksti esikarsintakysymysten jälkeisellä "varsinaisen" kyselyn sivulla. Kolmestakymmenestä tutkittavasta 13 (43 %) vastasi omaavansa evankelisluterilaisen vakaumuksen, 14 (47 %) tutkittavaa vastasi, etteivät he omaa kyseistä vakaumusta ja kolme (10 %) tutkittavaa vastasi, etteivät he osaa sanoa, että omaavatko he tällaisen vakaumuksen, vai eivät. Tutkittavien joukossa uskovaisia ja ei-uskovaisia vastaajia on siis suunnilleen saman verran. Tähän kysymykseen annettujen vastausten pohjalta vastaajat on jaoteltu uskonnollisten ominaisuuksiensa mukaan "uskovaisiksi", "ei-uskovaisiksi" ja "ehkä-uskovaisiksi". Tutkittavien myöhemmissä kysymyksissä annettuja vastauksia verrataan tähän kysymykseen annettujen tietojen perusteella, jotta saadaan tietoa siitä, että vaikuttaako tutkittavan oma vakaumus tai vakaumuksettomuus annettuihin vastauksiin.



Kuvio 4: Näkemykset vakaumuksen vaikutuksista ja Kuvio 5: Näkemykset vakaumuksen vaikutuksista suhteessa omaan uskonnollisuuteen.

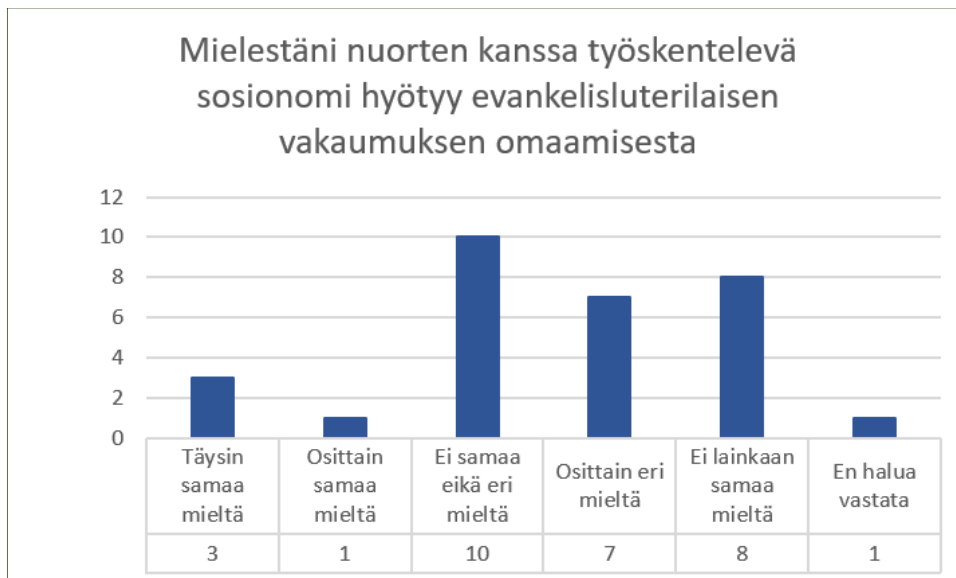
Kuvioissa 4 ja 5 nähdään tutkittavien vastaukset kyselyn kysymykseen 3 (Mielestäni evankelisluterilaisen vakaumuksen omaaminen vaikuttaa nuorten kanssa työskenneltäessä pääasiassa...). Kysymyksen vastaajista 70 % kertoi ajattelevansa, että evankelisluterilaisen vakaumus vaikuttaa pääasiassa neutraalisti tai että se ei vaikuta merkittävästi nuorten kanssa työskentelyyn. Suurin osa vastaajista ei siis mieltänyt vakaumuksen vaikuttavan merkittävästi nuorten kanssa työskentelyyn. Pienempi osa vastaajista näki vakaumuksella olevan yleisiä vaikutuksia nuorten kanssa työskentelyyn. Evankelisluterilaisen vakaumuksen nähtiin vaikuttavan työskentelyyn hyvin positiivisesti (2), melko positiivisesti (1) sekä melko negatiivisesti (2). Vaikka tutkittavista löytyi niitä, jotka näkivät evankelisluterilaisen vakaumuksen hyvin positiivisena asiana, ei kukaan vastaajista kertonut näkevänsä sitä hyvin negatiivisesti vaikuttavana asiana. Neljä vastaajaa ei osannut sanoa, miten evankelisluterilainen vakaumus pääasiassa vaikuttaa nuorten kanssa työskenneltäessä.

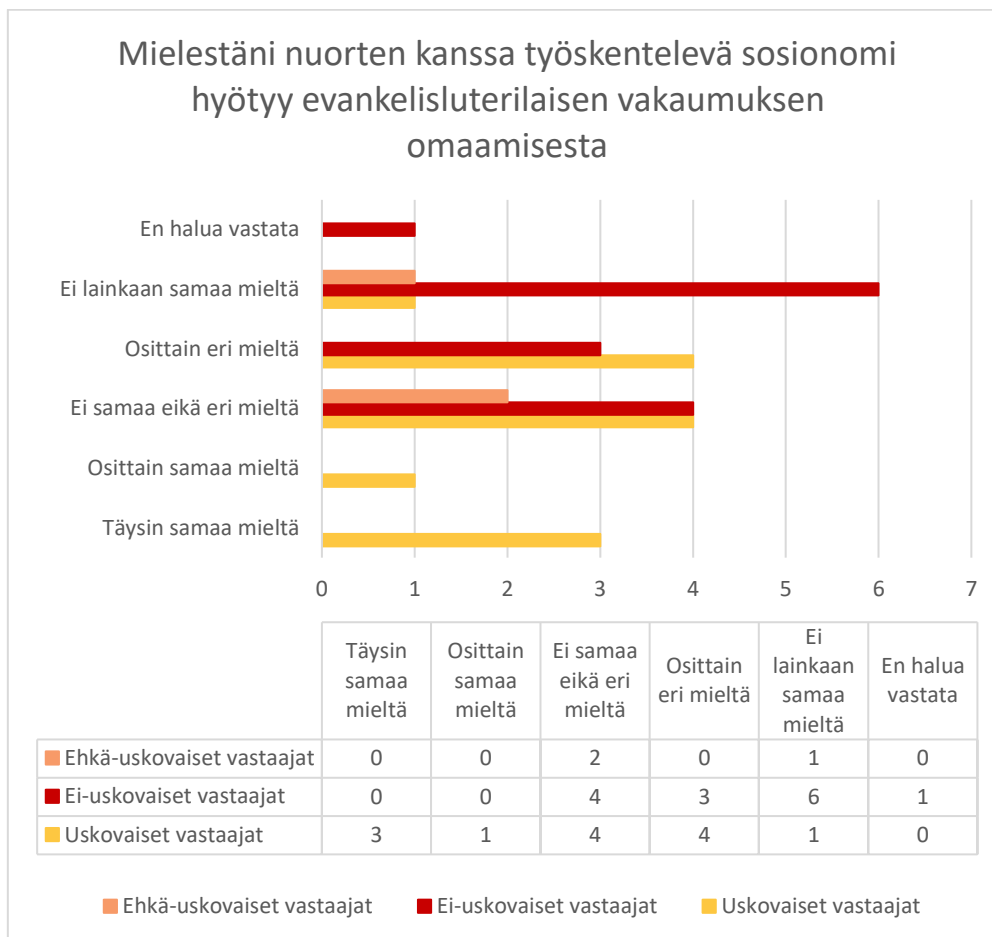
Kun verrataan annettuja vastauksia tutkittavien uskonnollisiin ominaisuuksiin, huomataan, että uskovaiset vastaajat näkivät evankelisluterilaisen vakaumuksen positiivisemmin vaikuttavana asiana kuin ei-uskovaiset ja ehkä-uskovaiset vastaajat. Kaikki vastaukset, joiden mukaan evankelisluterilainen vakaumus vaikuttavaa joko hyvin positiivisesti tai melko positiivisesti tulivat tutkittavilta, jotka itse omaavat evankelisluterilaisen vakaumuksen. Ei-uskovaiset vastaajat taas olivat ainoa ryhmä, josta löytyi tutkittavia, jotka eivät osanneet sanoa, miten vakaumus työhön pääasiassa vaikuttaa, tai jotka näkivät vakaumuksen vaikuttavan työhön pääasiassa melko negatiivisesti. Kaikki ehkä-uskovaiset tutkittavat näkivät evankelisluterilainen vakaumuksen vaikuttavan pääasiassa neutraalisti tai ei-merkittävästi työskentelyyn.



Kuvio 6: Tutkittavien itse ilmoittama vahvauskoisuus.

Kuviossa 6 nähdään tutkittavien vastaukset kyselyn väitemuotoiseen kysymykseen 6 (Olen vahvauskoinen, eli suhtaudun hengellisiin asioihin omakohtaisen vakavasti). Kyselyssä vahvauskoisuutta mittaavan kysymyksen yläpuolella oli sijoitettu teksti ”HUOM! Huomioithan, että tässä kyselyssä vahvauskoisella tarkoitetaan omakohtaisen vakavaa suhtautumista evankelisluterilaiseen hengellisyyteen, eikä esimerkiksi muiden uskontojen hengellisyyteen.” Olettaen, että tutkittavat ovat lukeneet tekstin ennen vastaamistaan ja vastanneet sen mukaisesti, on vastauksissa saatu tietoa siitä, miten intensiivisesti tutkittavat suhtautuvat evankelisluterilaiseen uskontoon. Tutkittavista 19 (63 %) ei pitänyt itseään lainkaan vahvauskoisina ja yksi (3 %) ei halunnut vastata kysymykseen. Väitemuotoisen kysymyksen kanssa täysin samaa mieltä oli kaksi (7 %) vastaajaa; osittain samaa mieltä oli kolme (10 %) vastaajaa; ei samaa eikä eri mieltä oli yksi (3 %) vastaaja ja osittain eri mieltä oli neljä (13 %) vastaajaa. Vaikka suurin osa tutkittavista ei kuvaile itseään vahvauskoiseksi, löytyy vastaajista myös niitä, jotka kokevat kyseisen sanan ja sen määritelmän kuvaavan heitä.

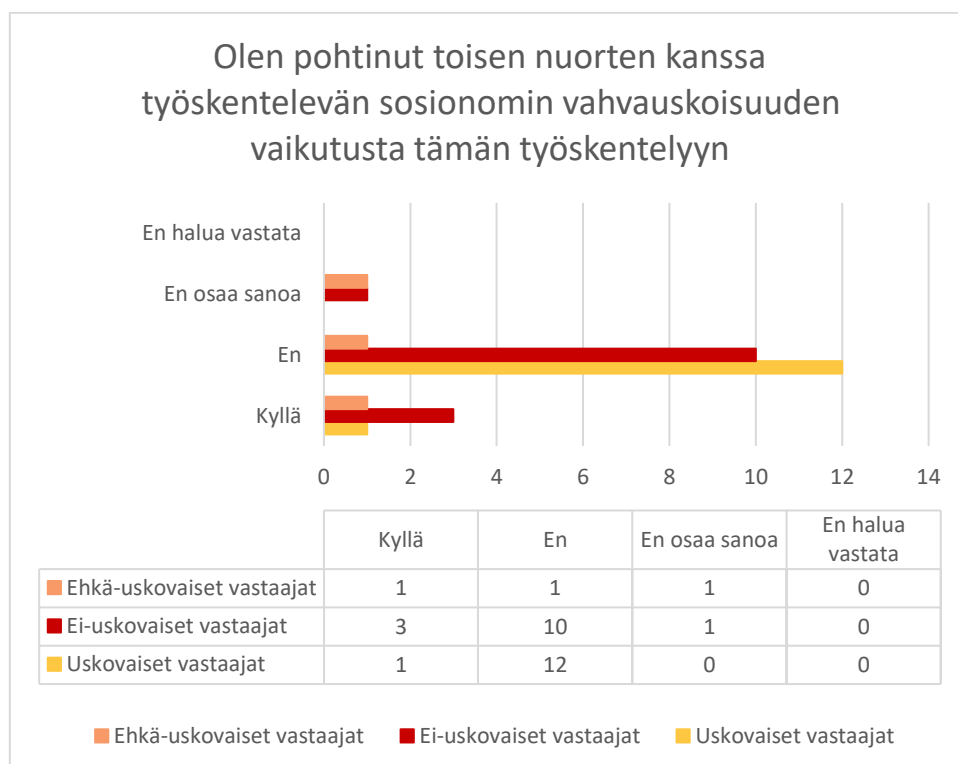
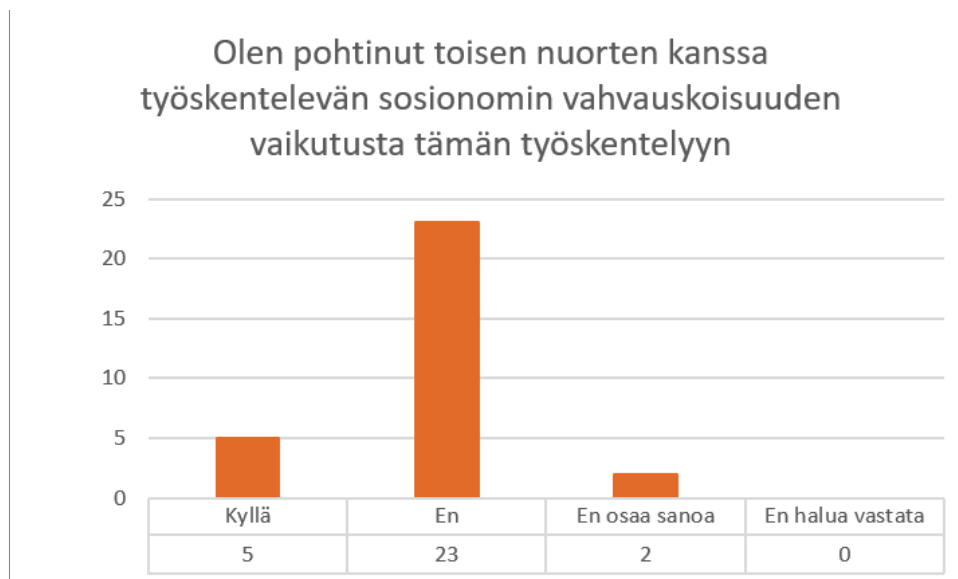




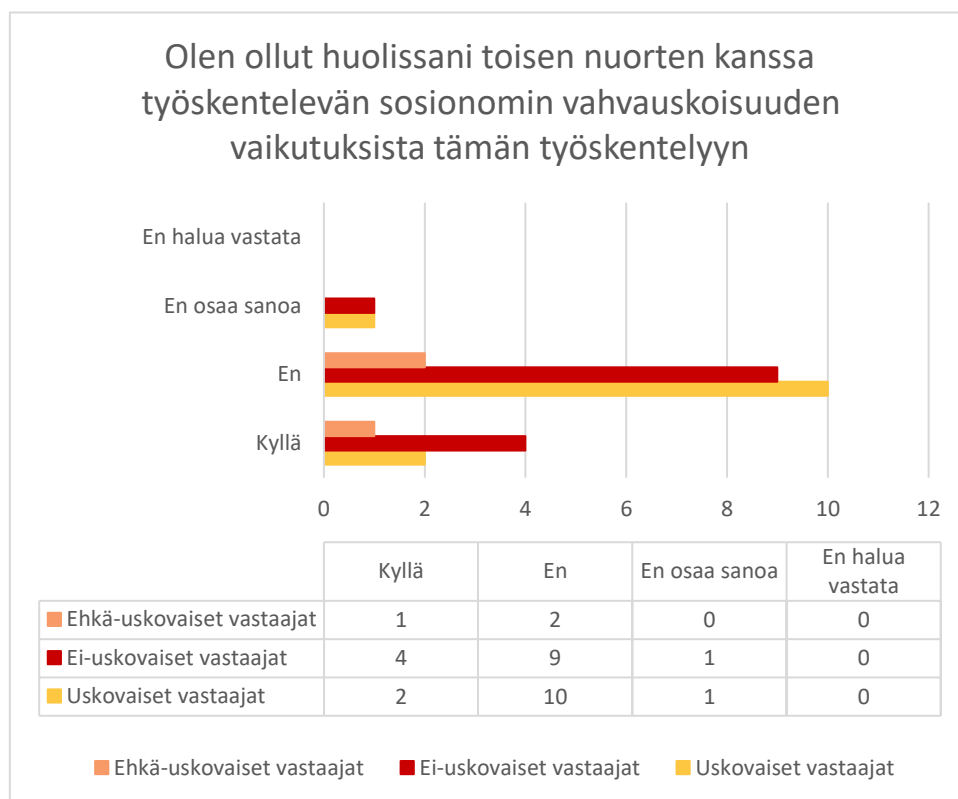
Kuvio 7: Näkemykset vakaumuksen hyödyllisyydestä ja Kuvio 8: Näkemykset vakaumuksen hyödyllisyydestä suhteessa omaan uskonnollisuuteen.

Kuvioissa 7 ja 8 nähdään tutkittavien vastaukset kyselyn väitemuotoiseen kysymykseen 7 (Mielestäni nuorten kanssa työskentelevä sosionomi hyötty evankelisluterilaisen vakaumuksen omaamisesta). Kuten vakaumuksen vaikutuksia mittaavan kysymyksen vastauksissa (Kuviot 3 ja 4), myös vakaumuksen hyötyjä mittaavan kysymyksen vastauksissa huomataan tutkittavan omien uskonnollisten ominaisuuksien korreloivan jonkin verran sen kanssa, millaisen vastauksen hän on antanut. Täysin samaa mieltä evankelisluterilaisen vakaumuksen hyödyistä oli kolme vastaajaa ja osittain samaa mieltä oli yksi vastaaja. Ei samaa eikä eri mieltä oli kymmenen ja yksi vastaaja ei halunnut vastata kysymykseen. Väitteen kanssa osittain eri mieltä oli seitsemän vastaajaa ja täysin eri mieltä kahdeksan vastaajaa. Ei-uskovaisten ja ehkä-uskovaisten vastaajien lisäksi myös uskovaiset vastaajat ovat ilmaisseet erimielisyytensä tämän väitemuotoisen kysymyksen kanssa; uskovaisista vastaajista viisi kertoi olevansa väitteen kanssa osittain tai täysin eri mieltä. Vaikutuksia ja hyötyjä

mittaavien kysymysten vastausten pohjalta voidaan todeta, että tutkimuksen uskovaiset tutkittavat hahmottavat heidän omaamansa vakaumuksen vaikutukset ja hyödyt työlle hyvin eri tavoin.



Kuvio 9: Pohdinnat vahvauskoisuuden vaikutuksista työskentelyyn. Kuvio 10: Pohdinnat vahvauskoisuuden vaikutuksista suhteessa omaan uskonnollisuuteen.



Kuvio 11: Huoli vahvauskoisuuden vaikutuksista työskentelyyn. Kuvio 12: Huoli vahvauskoisuuden vaikutuksista suhteessa omaan uskonnollisuuteen.

Kuvioissa 9 ja 10 nähdään tutkittavien vastaukset kyselyn väitemuotoiseen kysymykseen 12 (Olen pohtinut toisen nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutusta tämän työskentelyyn). Kuvioissa 11 ja 12 taas nähdään tutkittavien vastaukset kyselyn väitemuotoiseen

kysymykseen 13 (Olen ollut huolissani toisen nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn). Suurin osa tutkittavista ei ole pohtinut tai ollut huolissaan toisen nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn. Kysymyksen 12 vastauksissa 77 % vastaajista kertoo, ettei ole pohtinut asiaa, ja kysymyksen 13 vastauksissa 70 % vastaajista kertoo, ettei ole ollut huolissaan asiasta. Hieman yllättävästi siis huolta kerrotaan olleen enemmän, kuin pohdintoja. Kaksi vastaajaa, jotka eivät ole pohtineet toisen nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työhön kertovat kuitenkin olleensa huolissaan samasta asiasta. ”Pohdinnan” voi ajatella olevan vähemmän negatiivisesti latautunut, kuin termi ”huoli”, joten tutkittavien olisi voinut myös odottaa ilmaisevan enemmän pohtineensa asiaa, kuin olleensa huolissaan siitä. Kuitenkin vastauksen mukaan muutama tutkittava pystyi paremmin samaistumaan väitemuotoiseen kysymykseen huolesta, kuin pohdinnoista.

Kysymykset huolesta ja pohdinnoista vakaumukseen liittyen vastaavat yhdessä kappaleessa aiemmin tarkasteltujen kysymysten kanssa (Kuviot 4, 5, 7 & 8) osaltaan tutkielman toiseen tutkimuskysymykseen (Millaisia ajatuksia ja kokemuksia evankelisluterilaisen vakaumuksen omaavilla ja muilla sosionomeilla on evankelisluterilaiseen vakaumukseen pohjautuvien arvojen vaikutuksesta työtehtävissä). Vastauksissa suurin osa tutkittavista ilmaisee, että heidän ajatustensa ja kokemustensa mukaan vakaumuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia työskentelyyn ja että heillä ei ole herännyt kollegoiden vakaumuksesta huolta tai pohdintoja. Pienempi osa tutkittavista taas ilmaisee, että heidän ajatustensa ja kokemustensa mukaan vakaumuksella on vaikutuksia työskentelyyn. Vaikutuksia huomaavat tutkittavat ovat keskenään erimielisiä siitä, ovatko vakaumuksen vaikutukset työlle positiivisia vai negatiivisia. Kysymykseen siitä, miten vaikutusten nähdään työhön vaikuttavan, vastataan tarkemmin avointen kysymysten tarkasteluosioissa 5.2 Avoimissa kysymyksissä vakaumukseen liitetyt aiheet ja 5.3 Vastauksissa esitetyt vakaumuksen positiiviset ja negatiiviset puolet.

Kyselyn kahden kysymyksen vastauksia ei ole otettu tutkimuksen analyysiin mukaan. Nämä ovat kyselyn kysymykset 5 ”Kuulutko luterilaiseen kirkkoon tai johonkin siitä irtaantuneeseen karismaattiseen liikkeeseen, eli vapaa-, helluntai-, adventti- tai baptistiseurakuntaan?” ja 8 ”Väite C. Olen kokenut arvostirittää evankelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojeni ja työorganisaation arvojen välillä.” Näiden kysymysten vastauksia ei ole otettu tutkimuksen analyysiin

mukaan, koska ensin mainitun kysymyksen 5 kysymyksenasettelu oli epäonnistunut, minkä takia siihen annetut vastaukset eivät anna tutkimuksen kannalta merkittävää tietoa. Jälkimmäisenä mainittu kysymys 8 olisi antanut erityisesti opinnäytetyön ensimmäiseen tutkimuskysymykseen (1. Kokevatko evankelisluterilaisen vakaumuksen omaavat sosionomit arvoriitit vakaumukseensa pohjautuvien arvojen ja työorganisaation arvojen välillä) merkittävää tietoa, mutta kysymykseen vastaamisen ehdot olivat epäonnistuneet niin, että kysymyksen vastausten merkitys jää pieneksi. Kysymyksen 8 ehdoksi laitettiin tutkittavien vastaukset vahvauskoisuutta mittaavan väitteeseen 6, eikä, kuten tarkoitus oli, evankelisluterilaista vakaumusta mittaavaa kysymystä 4. Seuraavaksi käydään vielä tarkemmin läpi kysymykseen 5 liittyvät epäjohdonmukaisuudet ja perustellaan, miksi sen vastausten merkitykset ovat tutkimuksen kannalta vähäpätöiset.

Kyselyn kysymyksen 5 ”Kuulutko luterilaiseen kirkkoon tai johonkin siitä irtaantuneeseen karismaattiseen liikkeeseen, eli vapaa-, helluntai-, adventti- tai baptistiseurakuntaan” ongelmaksi muodostuu baptistiseurakuntien ja luterilaisuuden maininta sekä termin ”karismaattinen” käyttö. Baptismiliikkeen alkuvaiheen johtajina pidetään anglikaanipastori John Smythiä ja englantilaista Thomas Helwysiä, joten liikkeen voidaan katsoa eriytyneen anglikaanisesta, eikä luterilaisesta kirkosta, kuten kysymyksenasettelu antaa ymmärtää (Lohikko 2022; Thomas Helwys n.d.). Koska tutkimuksen kohteeksi on tarkoitettu evankelisluterilaiset kirkkokunnat, ei myöskään kysymyksessä käytetty termi ”luterilainen” palvele tutkittavien evankelisluterilaiseen kirkkokuntaan kuulumisen kartoittamista. Termin ”karismaattinen liike” käyttö kysymyksessä ei taas ole ongelmaton, vaikka termi ”karismaattinen liike” ei välttämättä ole negatiivisesti latautunut, vaan voi tarkoittaa yksinkertaisesti armolahjojen merkitystä korostavia evankelisluterilaisia liikkeitä. Tästä huolimatta kaikkia muita, paitsi Suomen suurinta kirkkoa ole johdonmukaista niputtaa armolahjoja korostaviin liikkeisiin.

Kysymyksen 5 asettelussa myös evankelisluterilaisten kirkkokuntien jaottelu on epäonnistunut, eikä ole järkevää perustetta sille, miksi tietyt kristilliset seurakunnat on mainittu nimeltä ja toisia, kuten lestadiolaisuutta, ei ole. Jos siis kysymys 5 olisi muotoiltu esimerkiksi ”Kuulutko evankelisluterilaiseen kirkkoon tai johonkin muuhun evankelisluterilaiseen kirkkokuntaan?”, voitaisiin tämän kysymyksen vastauksia hyödyntää tutkimuksessa. Tutkittaville lähetetyn kyselyn vastauksista ei siis kysymyksenasettelun vuoksi saada vastausta kysymykseen siitä, että moniko tutkittavista on kuu-

lunut tutkimuksen teon aikana johonkin evankelisluterilaiseen kirkkokuntaan. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin saatiin vastattua, vaikka pois jätettyjen kysymysten 5 ja 8 vastaukset olisivat mahdollisesti voineet auttaa vastaamaan tutkimuskysymyksiin vieläkin paremmin. Kysymysten 5 ja 8 pois jättämisellä ei katsota olevan huomattavaa vaikutusta työn luotettavuuteen.

5.2 Avoimissa kysymyksissä vakaumukseen liitetyt aiheet

Avointen kysymysten vastauksissa nousseista teemoista seuraavaksi esiteltyt kuusi aihetta olivat helposti jaoteltavissa omiksi kategorioikseen. Tutkittavien vastausten mukaan uskovaisissa työnte-
kijöissä arvoriitit aiheuttavat:

1. Uskonnolliset perinteet (1)
2. Rokotteet (1)
3. Sukupuolten välinen tasa-arvo (1)
4. Transsukupuolisuus (3)
5. Romanttiset ja seksuaaliset suhteet (Ehkäisy, abortti, avioliitto, esiaviollinen seksi) (5)
6. Seksuaalinen suuntautuminen (3)

Numerot aiheiden perässä kertovat, monestiko kyseinen teema nousi eri tutkittavien vastauksissa esille. Uskonnollisten perinteiden, rokotteiden ja sukupuolten välisen tasa-arvon teemat nousivat yksiselitteisesti esiin jokainen yhdessä vastauksessa, kun taas transsukupuolisuuden ja seksuaalisen suuntautumisen teemat nousivat molemmat kolmessa eri vastauksessa ja romanttisiin ja seksuaalisiin suhteisiin liittyvät asiat (ehkäisy, abortti, avioliitto, esiaviollinen seksi) nousivat viidessä eri vastauksessa. Näitä kuutta teemaa käsitellään tulevissa alakappaleissa omina aiheinaan.

5.2.1 Uskonnolliset perinteet

Kysymykseen 9 (Minkä tyyppisissä tilanteissa olet kokenut arvoriitit evankelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojesi ja työorganisaation arvojen välillä?) uskovainen tutkittava kertoi kokeneensa arvoriitit koulussa järjestettäviin uskonnollisiin tilaisuuksiin liittyen. Kyseinen vastaaja toi esille ajatuksiaan uskonnollisiin perinteisiin liittyen sanoin:

” (...) Onko vanhemmilla ”oikeus” kieltää lapsilta/nuorilta osallistuminen esim. koulun järjestämiin uskonnollisiin tilaisuuksiin (joulu, pääsiäinen). Manipuloiko vanhempi liian voimakkaasti nuorten uskonnollista valintaa. Voisiko nuoren päästää osallistumaan ilman vanhemman jyrkkää mielipidettä ja antaa nuoren tehdä sitten oma valinta asioiden suhteen.” AV4(U)

Tutkittavan vastauksista voi vetää johtopäätöksen, että hän toivoisi keskustelua siitä, miten paljon päätösvaltaa huoltajalla on lapsen uskonnollisiin valintoihin. Vastauksessa tutkittava sanoittaa ajatuksiaan siitä, miten jotkut vanhemmat tekevät päätöksen kieltää omia lapsiaan osallistumasta koulussa perinteisesti järjestettyihin uskonnollisiin tilaisuuksiin, kuten esimerkiksi joulujumalanpalvelukseen. Tutkittava näkee, että jos vanhempi kieltää lapselta osallistumisen koulussa järjestettyihin kristillisiin tapahtumiin, on se ehkä nuoren uskonnollisen valinnan manipulointia. Tutkittava ehdottaa, että nuorille voitaisiin antaa valtuuksia tehdä enemmän omia valintoja ”asioiden suhteen”.

Uskonnollisiin tilaisuuksiin kuuluu uskonnon tunnustaminen ja harjoittaminen. Nykyään suomalaisissa kouluissa järjestetyt evankelisluterilaiset tilaisuudet erotetaan tiukasti koulun yhteisistä juhlista, kuten päättäjäisistä, vaikka jotkin uskonnolliset elementit, kuten esimerkiksi yksittäiset virret, yhteisissä juhlissa sallitaankin. (Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksen sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä yhteisistä juhlista ja uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa 2022, 6–9.) Uskonnollisia tilaisuuksia järjestetään siis erillään koulun yhteisistä juhlista, ja on pitkälti koulun henkilökunnan ja paikallisten evankelisluterilaisen nuorisotoiminnan aktiivisuudesta kiinni, millaisia tilaisuuksia kouluissa järjestetään, tai että järjestetäänkö niitä ollenkaan. Tutkittavan vastauksen mukaan ainakin jotkin nuoret voisivat olla kiinnostuneita osallistumaan koulussa järjestettyihin uskonnollisiin tilaisuuksiin, mutta heidän vanhempansa kieltä estää heitä. Lastensuojelulaissa tunnustetaan lasten ja nuorten oikeus osallisuuteen, eli mahdollisuuksiin tulla kuulluksi, tehdä valintoja ja vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin kehitystasonsa mukaisesti (LL 417/2007, 5 §, 20 §). Tästä huolimatta lapsen huoltajat päättävät pitkälti lapsen uskonnollisuutta koskevista asioista. 15 vuotta täyttänyt nuori voi liittyä uskonnolliseen yhdyskuntaan tai erota sellaisesta huoltajan kirjallisella suostumuksella, eli huoltajat päättävät viime kädessä siitä, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan heidän lapsensa tai nuorensa kuuluu (UVapL 453/2003, 3 §). Huoltajat päättävät myös siitä, saako lapsi tai nuori uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetusta koulussa (L 454/2003 13 §).

Vaikka peruskoulun uskonnon ja elämäkatsomustietoa käsittelevässä Opetushallituksen ohjeessa sanotaan, ettei kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen (Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksen sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä yhteisistä juhlista ja uskonnollisista tilaisuuksista

esi- ja perusopetuksessa 2022, 8), ei lasten ja nuorten velvollisuus osallistua ole kiinni heidän omastatunnostaan, vaan heidän huoltajiensa päätöksestä. Vastauksessa esiin tuotu näkökulma nuoren uskonnollisen itsemääräämisoikeuden vahvistamisesta voidaan katsoa olevan perusteltu, jos sitä esimerkiksi verrataan hänen muihin oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa. 15-vuotiaasta lähtien nuori on rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan ja 16-vuotiaasta lähtien nuori voi harrastaa seksiä kenen tahansa kanssa, kunhan kyseessä ei ole auktoriteettisuhde (RL 515/2003, 3. luku 4 §; Suojaikäraja, 2022; Suojaikäraja ja seksi n.d.). Vaikuttaa johdonmukaiselta päätellä, että jos nuori on tarpeeksi kypsä olemaan rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan ja harrastamaan seksiä aikuisten kanssa, on hän ehkä myös tarpeeksi kypsä tekemään itseään koskevia uskonnollisia päätöksiään enemmän, kuin mitä nykyisin on mahdollista. Toisaalta 18 vuoden ikäraja uskonnollisten päätösten teossa voi suojata alaikäisiä liittymästä tai muuten sitoutumasta hyväksikäyttäviin uskonnollisiin yhdyskuntiin.

Tutkittava ilmaisee tyytymättömyytensä siihen, miten uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuminen nykyisessä muodossaan järjestyy, mutta vastauksista ei käy ilmi, miten hän toivoisi osallistumisen tapahtuvan. Ajatteleeko tutkittava, että kaikkien lasten ja nuorten tulisi osallistua koulussa järjestettyihin evankelisluterilaisiin tilaisuuksiin, vai ajatteleeko hän, että lasten ja nuorten omaa päätösmahdollisuutta sekä osallistua, että olla osallistumatta, on vahvistettava? Tutkittava on sanoittanut vastauksessaan, että nuorten voisi ”päästää” osallistumaan. Tarkoitti tämä kyseinen vastaaja itse mitä tahansa, voi uskovainen sosiaalialan ammattilainen ajatella kummallakin tavalla. Koska edellisessä kappaleessa käytiin jo läpi lasten ja nuorten uskonnollisen itsemääräämisoikeuden vahvistamisen näkökulmaa, tarkastellaan seuraavaksi kaikkien koululaisten uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumiseen velvoittamisen vaihtoehtoa.

Lasten ja huoltajien oikeuksien, perustuslain ja uskonnonvapauslain näkökulmasta koululaisten velvoittaminen osallistumaan jonkin uskonnon tunnustamisen tilaisuuteen on ongelmallinen. Lasten pakottamista osallistumaan uskonnollisiin tilaisuuksiin ei voi välttämättä perustella muihin ajattelutapoihin tai kulttuureihin tutustuttavana, sillä sekä uskonnon että elämäkatsomustiedon tunneilla kerrotaan kristinuskosta ja sen tilaisuuksista. Uskonnollisiin tilaisuuksiin pakottaminen on Suomen perustuslain mukaan hengellistä väkivaltaa, sillä ”kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen” (PL 731/1999, 11 §; Hengellinen väkivalta

n.d.). Vaikka suomalaisen kulttuurin perinteisiin kuuluu kristillisiä piirteitä ja vaikka kristillisiä tilaisuuksia myös järjestetään kouluissa, ei lapsia ja nuoria ei voi lain mukaan velvoittaa osallistumaan näihin uskonnon harjoittamisen tilaisuuksiin sen enempää kuin islamilaisiin, juutalaisiin tai hindulaisiin tilaisuuksiinkaan (Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämäntiedon opetuksen sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä yhteisistä juhlista ja uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa 2022, 8). Kristinuskon näkökulmasta on selvää, mikä ero juuri tämän uskonnon tunnustamisen tilaisuuteen osallistumisella on verrattuna muiden uskontojen tilaisuuksiin osallistumiseen (2.3 Evankelisluterilaisuudesta yleisesti ja sosiaalityön näkökulmasta). Suomen lain silmissä eroa ei kuitenkaan ole. Sama vastaaja on vastannut kyselyn viimeiseen kysymykseen ”Kerro tähän yleisiä ajatuksiasi evankelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojen vaikutuksesta työskentelyyn, jos haluat.”, näin:

”Toivon avoimuutta ja sitä, että evankelisluterilaisen vakaumuksen asioihin suhtauduttaisiin avoimesti esim. Tilaisuuksiin voisi osallistua avoimesti (...)” AV4(U)

Tutkittava toistaa vastauksessaan sanan ”avoimuus” jossain muodossa kolme kertaa – tutkittava siis ilmeisesti toivoo lisää avointa keskustelua ja suhtautumista evankelisluterilaista vakaumusta ja sen perinteitä kohtaan. Uskonnotutkimuksessa on esitetty väitteitä siitä, että voimakkaan maallistuneet henkilöt eivät välttämättä ymmärrä syvästi uskonnollisten ihmisten toimintaa ja motiiveja sekä että uskonnollisuus nähdään joissain tapauksissa työelämässä ongelmallisina. Oman uskonnon torjunnan kokemukset on syytä ottaa vakavasti, sillä uskovaisen työntekijän kokemat arvokonfliktit ovat erityisen suuria, jos hän kokee, ettei hänen uskonnollista identiteettiään kunnioiteta. (Héliot ym. 2019; Konttori 2018, 5.) Toive avoimuudesta on perusteltu. Avoimen, kunnioittavan keskustelun tietoinen lisääminen työpaikoilla voisi vähentää parantaa työntekijöiden hyvinvointia sekä ehkäistä ennakkoluuloja ja stereotypioita, joita uskovaisilla ja ei-uskovaisilla työntekijöillä mahdollisesti on toisistaan.

Kappaleessa on aiemmin käsitelty uskovaisen tutkittavan kokemuksia sosiaalipalvelujen asiakasosapuolen eli oppilaiden vanhempien torjuvasta suhtautumisesta kristinuskoa kohtaan. Eräässä toisessa vastauksessa uskovaisen tutkittavan vastauksessa työorganisaatio on koettu yleisesti torjuvana. Tutkittava kertoi, että on ”työskennellyt paljon hengellisyyden kieltävissä organisaatioissa”. Molemmassa tapauksissa pelkkä työorganisaation sisällä tapahtuva vapaa tai ohjattu kunnioittava

keskustelu ja ajatustenvaihto voisi auttaa torjutuksi tulemisen kokemusten kanssa. Erityisesti tutkittavan kokemus hengellisyyden kieltämisestä luo vaikutelman siitä, ettei arvokeskustelua ole käyty työyhteisön sisällä riittävästi. Vaikka kaikki työyhteisön jäsenet voivat vaikuttaa työilmapiiriin, on erityisesti johtavissa asemissa työskentelevien henkilöiden vastuulla tunnistaa keskustelun tarve ja järjestää resursseja niiden toteuttamiseen. Tarvittaessa keskustelut voivat myös kaivata ohjausta, jotta ne todella parantaisivat työntekijöiden keskinäistä luottamusta, eivätkä huonontaisi sitä.

5.2.2 Rokotteet

Tämän tutkielman kirjoittamisen aikaan koronavirus-pandemia on hiipunut sen huolestuttavimmasta vaiheesta, mutta pandemiaan liittyneet asiat, kuten maskien käyttö, välimatkojen pitämisestä huolehtiminen, rokotteisiin liittyvä keskustelu ja muut viruksen vaikutukset julkiseen ja yksityiselämään ovat yhä tuoreessa muistissa. Yksi tutkimuksen vastaajista nosti esille kollegan ulosannin rokotteisiin liittyen.

Kysymys 15: Mihin aiheisiin liittyen olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?

”Omien arvojen vahva esilletuonti esim. rokotteisiin liittyvissä asioissa.” AV1(Ehkä)

Vastauksesta ei käy ilmi, että ajatteleeko omia arvojaan vastaajan mielestä vahvasti esille tuova sosionomi rokotteista kielteisesti vai myönteisesti. Uskonnollisuus, hengellisyys tai evankelisluterilainen vakaumus ei tarkoita automaattisesti sen enempää rokotevastaisuutta kuin rokotemyönteisyyttäkään. Rokotteita ei ollut olemassa evankelisluterilaisten pyhien kirjoitusten kirjoittamisen aikaan, joten niihin ei ole otettu kantaa näissä kirjoituksissa (Moskala 2021, 33–34). Evankelisluterilaisilla henkilöillä ja ryhmillä on erilaiset tavat tulkita sitä, mitä heidän uskonnollisen vakaumuksensa tarkoittaa suhteessa rokotusten ottamiseen. Uskovaisen henkilön voi ajatella perustelevan rokotteiden ottamisen tärkeyttä esimerkiksi Raamatun lähimmäisenrakkauden dogmilla (Matt. 22:34–40; Mark. 12:28–31). Tutkittavan vastauksesta voimme päätellä suoraan vain sen, että hänen mielestään uskovaisen kollegan kanta rokotteisiin liittyen on ollut niin vahva, että vastauksen kirjoittaja on nähnyt aiheelliseksi käyttää tätä aihetta vastauksessaan esimerkkinä.

Kun tarkastellaan rokotteiden etiikkaa käsitteleviä tutkimuksia, on kristinusko kuitenkin liitetty vahvemmin voimakkaaseen rokotevastaisuuteen, kuin voimakkaaseen rokotemyönteisyyteen (esim. Giubilini ym. 2021a; Giubilini ym. 2021b; Maher 2002; Mandava 2023; Moskala 2021; Navin, Wasserman, Ahmad, & Bies 2019; Netshapapame 2023; Parasidis & Opel 2017; Pelčić, Karačić, Mikirtichan, Kubar, Leavitt, Cheng-Tek, Morishita, Vuletić & Tomašević 2016; Ruijs, Hautvast, Kerrar, Velden & Hulscher 2013; Thomas & Zhang 2020; Wombwell, Fangman, Yoder & Spero 2014). Seuraavaksi avataan ja jäsennetään sitä, miten kristillisellä vakaumuksella on perusteltu rokotevastaisuutta aiempien tutkimusten mukaan. Kristillisellä vakaumuksella perustellun rokotevastaisuuden ydinsanomaa voidaan jakaa kolmeen luokkaan. Kuviossa 13 rokotteista kieltäytymisen uskonnollisia perusteita kuvataan yleismaailmallisesti, kun taas tekstiin auki kirjoitetuissa selityksissä kuvataan, mitä nämä perustelut voivat tarkoittaa juuri kristinuskossa. Kristillisellä vakaumuksella rokotevastaisuuttaan perustelevalle henkilölle voi vedota yhteen tai useampaan luetelluista väitteistä. Listatut syyt ovat suuntaa antavia ja kristilliseen vakaumus voi liittyä rokotevastaisuuteen myös jollain sellaisella tavalla, joka ei sovi minkään näistä ryhmistä alle.

1. Pyhät kirjoitukset kieltävät rokotteiden ottamisen. Jotkin kristityt henkilöt ja ryhmät näkevät rokotteiden Raamatun ilmestyskirjassa mainittuna ”pedon merkinä”, jota uskovaisten ei kuulu ottaa (Ilm. 13:16–18; 14:9–12; 16:2; 19:20–21; 20:4). ”Pedon merkin”, eli rokotteiden, ottaminen nähdään tämän perustelun mukaan pahalle antautumisena. (Mandava 2023; Moskala 2021; Netshapapame 2023, 4; Thomas, E. & Zhang 2020.)

2. Aborttivastaisuus ja/tai ihmiskudoksen käytön vastustaminen rokotteiden valmistuksessa. Tiedetään, että kristilliset henkilöt ja organisaatiot vastustavat usein aborttia ja/tai ihmiskudoksen käyttöä tieteessä (5.3.4 Romanttiset ja seksuaaliset suhteet; Peters ym. 2008). Aborttivastaisuus ja/tai ihmiskudoksen käytön vastustus liittyy rokotteiden suhteessa menetelmiin, joilla rokotteita valmistetaan. Suuressa osassa rokotteista käytetään 1970-luvulla abortoitujen sikiöiden kudoksesta johdettuja solulinjoja, minkä takia aborttia ja/tai ihmiskudoksen käyttöä vastustavat uskovaiset voivat vastustaa kyseisten rokotteiden ottamista. (Giubilini ym. 2021a, 242–244; Giubilini ym. 2021b, 609–610; Netshapapame 2023, 2; Maher 2002, 55; Wombwell 2014.)

3. Rokotteiden ottaminen on jumalan tahdon vastustamista. Rokotteen ottaminen voidaan tulkita Raamatussa toistetun, ”jumalan tahtoon nöyrytymisen”, kontekstissa jumalan tahdon vastustamisena (Mark. 10:15; Matt. 11:25, 18:1–10, 21:14–16; Ps. 91:14; Sir. 3:17–18, 20, 28–29; 2. Kor. 12:9). Uskovainen voi ajatella, että jumala suojelee omiaan ja että sairauksilta ja kärsimykseltä säästyään elämällä synnittömästi. (Giubilini ym. 2021a; Giubilini ym. 2021b; Navin ym. 2019; Netshapapame 2023, 3, 5; Parasidis & Opel 2017; Ruijs ym. 2016; Wombwell ym. 2014.) On kuitenkin huomionarvoista, että jotkin uskonnolliset henkilöt ja ryhmät ajattelevat täysin päinvastaisesti: heidän mukaansa itsestä huolehtiminen modernin lääketieteen keinoin on jumalan tahdon mukainen tapa elää (Moskala 2021, 34–35; Peters ym. 2008; Ruijs ym. 2016).



Kuvio 13. Uskonnolliseen vakaumukseen perustuvat rokotteista kieltäytymisen syyt.

Pelčićin ja muiden (2016) mukaan rokotuksesta aiheutuneet sivuoireet voidaan nähdä jumalan antamana merkinä siitä, että rokotuksen hankkiminen oli virhe ja syntiä. Jos henkilöllä on uskonnolliset perustelut rokotteista kieltäytymiseksi, ei hän muuta mieltään herkästi. Amerikkalaistutkimuksen mukaan kaikista rokotteista kieltäytyjistä uskonnolliseen vakaumukseen vetoavat muuttavat kaikkein epätodennäköisimmin mielipiteitään rokotteiden ottoon kannustavan koulutuksen jälkeen (Navin ym. 2019, 361). Maalliset perustelut toimivat heikosti rokotevastaisten mielipiteiden haastajana, jos rokotteita vastustava henkilö kokee, että hänellä on yliluonnollista tai jumalallista tietoa aiheesta (Ruijs ym. 2013).

5.2.3 Sukupuolten tasa-arvo ja transsukupuolisuus

Tässä kappaleessa käydään läpi tutkittavien sanoittamia ajatuksia ja kokemuksia liittyen evankelisluterilaisen vakaumuksen suhteesta sukupuoleen, sukupuolirooleihin ja transsukupuolisuuteen. Ensin käydään läpi tutkittavan esiin tuomat ajatukset evankelisluterilaisen vakaumuksen vaikutuksista suhtautumisesta miesten ja naisten aseisiin ja rooleihin. Tämän jälkeen tutkitaan, miten tutkittavat ovat liittäneet vakaumuksen tarkoittavan liittyen asenteisiin transsukupuolisuutta kohtaan.

Kysymykseen 15. ”Mihin aiheisiin liittyen olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?” yksi kyselyn vastaajista kertoi, että on pohtinut ja/tai on ollut huolissaan liittyen uskovaisen sosionomin ajatuksiin miehen ja naisen asemasta. Feministisessä teologian tutkimuksessa esitetään, että Abrahamilaisiin uskontoihin, eli kristinuskoon, juutalaisuuteen ja islamiin on perinteisesti kuulunut patriarkaalisuus, eli erilaiset stereotyyppiset roolit naisille ja miehille (esim. Harrison 2007, 145–159). Sukupuolten stereotyyppisiin rooleihin uskovassa ajattelussa voidaan korostaa sukupuolten olevan ”erilaisia, mutta tasa-arvoisia”. Tasa-arvon puolustaminen jää näennäiseksi, jos sukupuolten erilaisuuksiin kiinnittyvään ajatteluun liittyy julkisesti myönnetty tai piilonäkemyksellinen miessukupuolen paremmuudesta. Jos esimerkiksi väitetään, että miehet ovat naisia rationaalisempia ja parempia johtajia sukupuolten ”luontaisten erojen” vuoksi, nojaa kyseinen väite todennäköisemmin stereotyyppisiin sukupuolten rooleista, kuin varteenotettaviin tutkimustuloksiin. (Hyde 2014, 390–394.)

Fundamentalistisiin liikkeitä ei voi erottaa patriarkasta (Almond ym. 2003, 11–12, 29, 76), mutta myös muihin, kuin fundamentalistiseksi laskettaviin kristinuskon tulkintoihin kuuluu usein ajattelua naisten ja miesten henkisten kykyjen eroista. Naiset eivät ole määrällinen, vaan laadullinen vähemmistö: naisten osuus väestöstä on hiukan suurempi kuin miesten, mutta useissa maailman kulttuureissa naisen arvo nähdään vähäisempänä, kuin miehen (Equal pay for work of equal value n.d.; Seck, Zhang & Azcona 2023). Suomessa painotetaan sosiaalityön ammattieettisissä ohjeissa ja lainsäädännössä sukupuolten tasa-arvoisuutta, joten sosiaalityön ammattilaisen huoli kollegan tasa-arvon opetukseen liittyen vaikuttaa ymmärrettävältä.

Toinen aineistossa esiin tuotu sukupuoliin liittyvä aihe oli transsukupuolisuus. Kolme eri vastaajaa toi esille huolen transsukupuolisten asiakkaiden saaman palvelun laadusta, kun uskovainen työtoverin vakaumuksesta johtuva kielteisyys transsukupuolisuutta kohtaan on näkynyt työtehtävissä. Transsukupuolisuudesta on olemassa monenlaisia määritelmiä, mutta tässä tutkielmassa sitä tarkastellaan henkilön kokemuksena siitä, ettei hänelle syntyessä määritelty sukupuoli vastaa hänen todellista sukupuoltaan. Transitioituminen ymmärretään tässä tutkielmassa lääkehoitojen, kosmeettisen kirurgian, pukeutumistyylin ja muiden keinojen kautta tapahtuvaksi kehon ja ulkomuodon muokkaamiseksi, jonka tarkoituksena on ilmaista omaa kokemusta sukupuolesta. Vastaajien sanoittamaa huolta transsukupuolisten asiakkaiden saaman palvelun laadusta lähestytään näiden määritelmien kautta. Transsukupuoliset henkilöt muodostavat koko väestön määrään suhteutettuna määrällisen vähemmistön (noin 0,1–2 % väestöstä), mutta ovat myös laadullinen vähemmistö, sillä he kokevat usein henkistä ja fyysistä väkivaltaa trans-identiteettinsä vuoksi (Gates 2011, 5–6).

Kysymys 14. Minkä tyyppisissä tilanteissa olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?

”Yleisissä keskusteluissa tai nuorten kanssa keskusteluissa. Esim. ev.lut henkilö sanonut transhenkilöstä; ”Kyllä hänestä kasvaa vielä kunnan nainen ajallaan”” AV12(E)

Vastauksessa on sen annetussa kontekstissa pääteltävissä, että kyseessä oleva transsukupuolinen asiakas on syntymässä määritelty naissukupuoliseksi, mutta hän ei identifioitu tähän sukupuoliin. Vastauksen evankelisluterilainen henkilö näkee siteeratun lausahduksen perusteella transsukupuolisuuden ohimenevänä vaiheena kyseisen transsukupuolisen henkilön elämässä. Kun tiedämme, että vastaajat ovat alaikäisten nuorten kanssa työskenteleviä sosionomeja, tulee vastauksesta mieleen tilanne, jossa mainittu evankelisluterilainen kollega on kyselyyn vastaajan kanssa keskustellut transsukupuolisesta, nuoresta asiakkaasta.

Mainitun uskovaisen työtoverin näkemys ”kunnan naisesta” vaikuttaisi mukailevan tyyppisiä stereotyyppisiä näkemyksiä siitä, millaisia naisten tulisi olla. Kyseisen uskovaisen henkilön ilmaisu vihjaa, ettei mainittu asiakas ei tällä hetkellä ole ”kunnollinen” edustaja sukupuolelle, joksi tämä sosiialityön ammattilainen hänet määrittelee. Asiakkaan kokemus sukupuolesta vaikuttaa tekevän

asiakkaasta kyseisen uskovaisen ammattilaisen silmissä ”kunnollisen” vastakohtaan – kehnon. Kristinuskon yhteydessä uskovaisen on mahdollista vedota uskontoonsa arvostellessaan transsukupuolisuutta, sillä Vanhassa testamentissa vastakkaisen sukupuolen vaatteisiin pukeutuva henkilö on iljetys jumalalle (5. Mooseksen kirja 22:5). Jos kyseessä oleva transsukupuolinen henkilö kuulisi ammattilaisen sanomana tämän transsukupuolisuuden kokemusta vähättelevän lausahduksen, herättäisi se hänessä todennäköisesti tuskaisuuden ja ahdistuksen tunteita, kun hänen kokemuksensa sukupuolesta tyrmätään ja nähdään ohimenevänä vaiheena. Voidaan pohtia, että vaikei transsukupuolinen asiakas kuulekaan juuri tätä lausahdusta, niin näkyykö tämän lausahduksen sanoneen työntekijän asenne mahdollisesti nuoren kanssa työskennellessä toisilla tavoilla (2.2 Uskomusten merkitys sosiaalityössä)?

Tutkittavan vastauksessaan ilmaisema pohdinta uskovaisen työtoverin kanssa käydystä keskustelusta on aiheeseen liittyvien tutkimusten tulosten perusteella aiheellinen. Huntin tutkimuksen mukaan pelko sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten negatiivisesta suhtautumisesta transsukupuolisuutta kohtaan voi nostaa merkittävästi transsukupuolisten henkilöiden kynnystä hakea apua ja hoitoa sosiaaliin ja terveydellisiin haasteisiin (Hunt 2013, 288). Jos ammattilaisella on negatiivinen asenne transsukupuolisuutta kohtaan, voi kohtaamisessa näkyä asiakkaan näkökulmasta etäisyyttä ja epäkunnioitusta. Ammattilainen voi tuoda henkilökohtaisia mielipiteitään ja arvojaan korostetusti ja pyytämättä esille. Ammattilainen ei välttämättä keskity haasteisiin, jotka asiakas kokee tärkeimpänä ja painavimpina, vaan voi ottaa asiakkaaseen nähden auktoriteettiaseman kertoen asiakkaalle, mihin ammattilaisen havainnoimiin haasteisiin asiakkaan tulisi eniten keskittyä. (Hunt 2013, 289; Westwood 2022.) Ammattilaisen vahvat negatiiviset tunteet transsukupuolisuutta kohtaan voivat näin ollen aiheuttaa riskin transsukupuolisten saaman palvelun laatuun.

Vastauksen sitaatissa evankelisluterilainen työtoveri kertoi uskovansa, ettei kyseessä oleva transsukupuolinen henkilö identifioitu transsukupuoliseksi koko loppuelämänsä ajan. Tiedetään, että transitioituneet henkilöt päätyvät joskus detransitioitumaan, eli peruuttamaan lääketieteellinen ja sosiaalinen transitioituminen niin pitkälle, kuin se on mahdollista. (MacKinnon, Kia, Salway, Ashley, Lacombe-Duncan, Abramovich, Enxuga, & Ross 2022, 1–9.) Se, että päätyykö transsukupuolinen asiakas identifioitumaan transsukupuolisena koko loppuelämänsä ajan ei kuitenkaan välttämättä ole kovin merkittävä hänen kanssaan työskentelevien sosiaalialan ammattilaisten näkökulmasta. Kansainvälinen ja kansallinen laki vaativat sosiaali- ja terveyshuollon työntekijöitä kohtelemaan

transsukupuolisia asiakkaita samalla arvostuksella ja laadukkaalla kohtaamisella, kuin muitakin asiakkaita (YhdenvertL 1325/2014; PL 731/1999 1 §, 6 §, 7 §, 22 §; Equality and Non-discrimination n.d.). Suomalaisessa yhteiskunnassa sosiaalialan ammattilaisen on kunnioitettava muiden ihmisten, kuten transsukupuolisten henkilöiden identiteettiä, sekä heidän valintojaan vaikkapa transitoitua, vaikkei tämä sosiaalialan ammattilainen tällaista identiteettiä ja siihen liittyviä valintoja täysin ymmärtäisikään (Arki, arvot ja etiikka 2022, 3, 12–16).

Sosiaalityön ammattilaisen epämukavuus transsukupuolisuutta kohtaan voidaan nähdä ristiriitaisena asiakaslähtöisen työotteen eli asiakkaan oman elämän asiantuntijuutta korostavan menetelmän kanssa (Asiakaslähtöisyys 2020; Raatikainen ym. 2019, 122). Arvokkaaseen, kuuntelemaan ja oman elämän asiantuntijuuden kunnioittamiseen ei sovi kovinkaan hyvin yhteen sen kanssa, että ammattilainen päättää mielessään millainen asiakkaan tuleva elämänpolku tulee olemaan ja millaisia elämänvalintoja tämä tulee tekemään. Asiakkaan kuuleminen ei onnistu, jos ammattilaisella on valmiit vastaukset valmiina (Raatikainen ym. 2019, 98). Sosiaalialan ammattilaisten työ on tukea asiakkaita heidän kulloisessakin tilanteessansa ja tämä tukeminen vaatii asiakkaan arvostusta sellaisena, kuin tämä on.

5.2.4 Romanttiset ja seksuaaliset suhteet

Tutkittavat nostivat avointen kysymysten vastauksissa esille pohdintansa ja huolensa uskovaisen työtoverin ajatusmaailmasta romanttisiin ja seksuaalisiin suhteisiin liittyen. Romanttisiin ja seksuaalisiin suhteisiin liittyviksi asioiksi on tyytety seurusteluun (1), ehkäisyyn (2), aborttiin (2), avioliittoon (1) ja esiaviolliseen seksiin (1) liittyvät asiat. Lisäksi kahdessa vastauksessa tutkittavat kertoivat pohtivansa ja/tai olevansa huolissaan evankelisluterilaisen vakaumuksen vaikutuksista uskovaisen henkilön ajatuksiin seksuaalisuudesta. Näistä vastauksista ei ollut kuitenkaan yksiselitteisesti pääteltävissä, tarkoittiko vastaaja ”seksuaalisuudella” seksuaaliseen suuntautumiseen, esiaviolliseen seksiin vai johonkin muuhun seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Tutkittavien vastauksia evankelisluterilaisen vakaumuksen suhteesta seksuaalisiin suuntautumisiin käsitellään erikseen seuraavassa kappaleessa (5.3.5 Seksuaalinen suuntautuminen).

14. Minkä tyyppisissä tilanteissa olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?

"(...) Vahvasti uskonnollinen kollega on esimerkiksi kieltäytynyt viemästä sijoitettua alaikäistä raskauden keskeytykseen." AV7(E)

Jos 1. hedelmöittyneen sikiön elämä nähdään arvoltaan samana, kuin ihmiselämä, ja 2. ihmiselämää pidetään pyhänä, on näistä ennakkoehdoista johdonmukaista tehdä päätelmä, jonka mukaan abortin teko vastaa suunniteltua tappoa, eli murhaa. Yleisesti tiedetään, että monet kristinuskoiset henkilöt ja organisaatiot vastustavat abortteja tämänkaltaisen päättelyketjun vuoksi. Abortin vastustamista kristinuskon oppeihin vetoamalla on kuitenkin myös kritisoitu paradoksaalisina (engl. Pro-life Paradox, ks. esim. Thomas 2016). Kuten esimerkiksi Thomas (2016, 518) asian esittää; jos syntymättömät sikiöt pääsevät automaattisesti taivaaseen nauttimaan päättymättömistä riemuista joutumatta kohtaamaan ensin maallisia houkutus- tai kärsimyksiä, on abortin teko palvelus, eikä syntinen teko.

Yksilöiden itsemääräämisoikeudet ovat länsimaissa laajoja. Suomessa ihmisten koskemattomuutta loukkaaviin pakottaviin toimiin ryhdytään vain, jos on vahvasti perusteltua uskoa, että henkilö on vaaraksi itselleen tai ympäristölleen. Yleisesti länsimaissa ei pidetä hyväksyttävänä tuomita muiden ihmisten tekemiä romanttisia, seksuaalisia tai omaa kehoa koskevia valintoja, jos ne eivät vahingoita ihmistä itseään tai muita. (Kuusi faktaa abortista 2020; PL 1999/731, 7 §; Seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet (SRHR) Suomen kehityspolitiikassa n.d.) Kristinuskon on monien muiden uskontojen tavoin profiloitunut yleisesti melko harmittomina ja yksityisinä nähtyjen valintojen tuomitsijoiksi. Uskonnon kautta voi perustella, että tietynlaiset valinnat seurusteluun, ehkäisyyn, aborttiin, avioliittoon ja esiaviolliseen seksiin ovat parempia, kuin toiset.

Suomessa ei yleisesti enää nähdä aborttia murhana eikä esiaviollista seksiä tai ehkäisyn käyttöä itsensä vahingoittamisena. Jää sosiaalityön ammattilaisten vastuulle määrittää, mihin vedetään raja työntekijöiden romanttisiin ja seksuaalisiin suhteisiin liittyvissä puheissa ja teoissa. Sosiaalityössä voitaisiin myös kaivata lisää johdonmukaisia ja konkreettisia ohjeita siihen, missä tapauksissa työtehtävistä voi omaan maailmankuvaan vedoten kieltäytyä. Jos esimerkiksi aborttia murhana pitävän työntekijän annetaan kieltäytyä viemästä nuorta raskaudenkeskeytykseen, tuleeko myös eläinten tappamista murhana pitävän työntekijän antaa kieltäytyä tarjoamasta eläinperäistä ruokaa asiakkaille?

5.2.5 Seksuaalinen suuntautuminen

Evangelisluterilaisen vakaumuksen suhde seksuaalivähemmistöihin oli yksi esiin nousseista pääteemoista kyselyn avointen kysymysten vastauksissa. Aihe nousi esiin suoraan kolmessa vastauksessa. Näihin kolmeen vastaukseen ei ole laskettu mukaan edellisessä kappaleessa mainittuja kahta kyselyn vastausta, joissa tutkittavat kertoivat pohtivansa ja/tai olevansa huolissaan evangelisluterilaisen vakaumuksen vaikutuksista uskovaisen henkilön ajatuksiin seksuaalisuudesta (5.3.4 Romanttiset ja seksuaaliset suhteet). Nämä kaksi vastausta jätettiin tästä seksuaalista suuntautumista käsittelevästä kappaleesta pois, koska vaikka näissä vastauksissa tarkoituksena on voinut olla viitata myös suhtautumiseen seksuaalivähemmistöihin, ei tämä yhteys ole täysin selvä. On huomionarvoista, että yleisesti kyselyn vastauksien teemoissa oli suuria eroja siinä, millaisia aiheita uskonnolliset ja ei-uskonnolliset vastaajat nostivat esiin. Seksuaalinen suuntautuminen aiheutti poikkeuksen tähän kaavaan: seksuaalinen suuntautuminen aiheena nostettiin esille niin uskovais-ten kuin ei-uskovaistenkin tutkittavien avoimissa vastauksissa.

Kysymys 9. Minkä tyyppisissä tilanteissa olet kokenut arvostiriitaa evangelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojesi ja työorganisaation arvojen välillä?

”Ajoittain seksuaalisen suuntautumisen asiat mietityttävät. Tuodaanko kyseisiä asioita ”liikaa” nuorille esiin. Onko Seta asioita esim. koululla ”liikaa” esillä?” AV4(U)

Kysymys 16. Kerro tähän yleisiä ajatuksiasi evangelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojen vaikutuksesta työskentelyyn, jos haluat.

”Ammattiroolissa oltaessa oma vakaumus ei saisi näkyä/painottua työskentelyssä kenenkään asiakkaan kanssa. Jos asiakkaana on esim. omaa seksuaali-identiteettiä pohtiva nuori, ei uskovainen työntekijä saisi ohjata nuorta oman vakaumuksen mukaiseen suuntaan.” AV6(E)

Tutkimuksissa on arvioitu, että noin 1,8–11 % väestöstä kokee vetoa samaa sukupuolta edustavia henkilöitä kohtaan (Gates 2011, 3, 5). Arvioinnin tekee vaikeaksi esimerkiksi se, ettei saman sukupuolen edustajaan vetoa kokeva henkilö aina halua kertoa asiasta edes anonymiteettiä lupaavassa tutkimuksessa tai myöntää näiden tunteiden olemassaoloa edes itselleen. Kieltämisen syy on hyvin

ymmärrettävä, kun otetaan huomioon, miten samaa sukupuolta edustavia henkilöitä kohtaan koettu romanttisen ja seksuaalisen kiinnostuksen väitetään yhä olevan perverssiä ja epäluonnollista. Vaikka on vaikeaa arvioida prosenttiosuutta sille, miten moni Suomen kansasta tai maailman väestöstä kuuluu johonkin seksuaalivähemmistöön, on selvää, että heteroseksuaalisuuteen nähden homo- ja biseksuaalit muodostavat ainakin laadullisen vähemmistön.

Tutkielman vastausten lisäksi myös aiemmissa tutkimuksissa vahva kristillinen vakaumus on yhdistetty negatiiviseen suhtautumiseen homo- ja biseksuaaleja kohtaan (Chonody, Woodford, Smith & Silverschanz 2013, 211, 220–221; Walls 2010, 120-121). Osa evankelisluterilaisista henkilöistä ja ryhmistä tulkitsee edelleen kahden samaa sukupuolta edustavan henkilön romanttisen tai seksuaalisen suhteen synniksi. Vaikka kristillisillä kirkkokunnilla on laajasti eri tapoja suhtautua samaa sukupuolta olevien pariskuntien suhteisiin, ovat ne yleisesti profiloituneet seksuaalivähemmistöjen yhtäläisiä oikeuksia vastustaviksi instituutioiksi (Héliot ym. 2019). Raamatun Vanhassa Testamentissa ”miehen makaaminen miehen kanssa” on väitetty olevan kauhistuttava teko ja sen tekijät tulisi surmata (3. Mooseksen kirja 20:13). Vaikkei Raamatussa suoraan oteta kantaa naistenvälisiin suhteisiin, vastustavat miesten homoseksuaalisia suhteita syntyinä pitävät henkilöt rutiininomaisesti myös naistenvälisiä intiimejä suhteita.

5.3 Vastauksissa esitetyt vakaumuksen positiiviset ja negatiiviset puolet

Tässä kappaleessa avaan kyselyn avoimia vastauksia, jotka eivät ole kategorisoitavissa aiempiin kappaleisiin (5.3.1 Uskonnolliset perinteet; 5.3.2 Rokotteet; 5.3.3 Sukupuolten välinen tasa-arvo; 5.3.4 Transsukupuolisuus; 5.3.5 Romanttiset ja seksuaaliset suhteet; 5.3.6 Seksuaalinen suuntautuminen). Tässä kappaleessa esitellyt aiheet liittyvät tutkittavien kokemuksiin ja havaintoihin uskonnon vaikutuksista uskovaisten henkilöiden ihmis- ja maailmankuviin sekä eroavaisuuksiin, joita uskovaisten ja ei-uskovaisen työntekijöiden ihmis- ja maailmankuvien välillä heidän mukaansa esiintyy.

5.3.1 Uskonnon positiiviset mahdollisuudet

Koska opinnäytetyössä on tutkittu arvokonflikteja, ovat ristiriitaisuudet evankelisluterilaisuuden ja sosiaalityön ammattietiikan välillä korostuneet niiden mahdolliseen yhteensopivuuksiin verrat-

tuna. Työntekijän uskonnollisuus on kuitenkin liitetty esimerkiksi Héliotin ja muiden (2019) tutkimuksessa positiiviseen työpanokseen parempien kansalaistaitojen sekä eettiseen toimintaan panostamisen muodoissa. Joissain kyselyn vastauksissa tuotiin esille myös vakaumuksen positiivisia puolia ja mahdollisuuksia. Eräs uskovainen vastaaja painotti uskonnon positiivisina puolina sanoa lähimmäisenrakkaudesta ja kaikkien ihmisten samanarvoisuudesta. Tutkittavan vastauksen voi katsoa olevan yhdenmukainen Héliotin ja muiden (2019) löydöksen kanssa: oppi lähimmäisenrakkaudesta voi motivoida kristittyä sosiaaliohjauksen työntekijää ilmaisemaan huomattavaa empatiaa asiakkaita kohtaan.

Kristinuskossa ihmisten ei katsota ansaitsevan omilla teoillaan asioita, vaan korkeamman voiman armosta. Koska armo on merkittävä teema kristinuskossa, voi kristilliselle sosiaalipalvelujen ammattilaiselle olla mahdollisesti myös vakaumuksen kannalta tärkeää osoittaa myötätuntoa ja tuomitsemattomuutta asiakkaita kohtaan. Jos kristinuskon ja suomalaisen yhteiskunnan arvopohjan väliltä etsitään yhteneväisyyksiä, kaikkien ihmisten synnynnäinen jakamaton ihmisarvo sekä huolen pitäminen yhteiskunnan huono-osaisista on tunnustettu molemmissa (PL 731/1999). Erään uskovaisen tutkittavan vastauksissa kysymyksiin 15 ja 16 korostui työntekijän itsetietoisuus ja reflektoinnin taito omaan uskontoon liittyen:

15. Mihin aiheisiin liittyen olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?

”Nuorille ei saa tuputtaa uskontoon liittyviä asioita, eikä saa käyttää hengellistä väkivaltaa”

AV3(U)

16. Kerro tähän yleisiä ajatuksiasi evankelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojen vaikutuksesta työskentelyyn, jos haluat.

”Nuoret ovat herkillä ja hauraassa elämänvaiheessa. Mielenveysasiat ovat paljon tapetilla. Siksi arvot on hyvä pitää taustalla. Ja jutella uskon asioista vain, jos nuori niin haluaa.” AV3(U)

Näissä kahdessa vastauksessa voidaan tulkita näkyvän, että tutkittava tunnistaa työhön kuuluvan vallankäytön mahdollisuuden ja hän ovat pohtinut kriittisesti oman uskontonsa näkyvyyttä sosiaalityössä. Vastauksissa tunnistetaan se, ettei eettiseen työskentelyyn kuulu oman vakaumuksen ”tuputtaminen”. Vastauksissa on sanoitettu sitä, miten työntekijän on mahdollista käyttää hengellistä väkivaltaa nuoreen sosiaalipalvelujen piiriin kuuluvaan asiakkaaseen. Kuten opinnäytetyön teoriaosuudessa todettiin, työn vallankäytön mahdollisuuksien tiedostaminen on tärkeää, jotta väärinkäytöksiä voidaan ehkäistä. (2.1.1 Ammatillaisen henkilökohtaisten näkemysten vaikutukset hänen toimintaansa; 2.2.1 Vallankäyttö sosiaalityössä.)

Vastauksessa huomioidaan se, että uskonnosta voidaan puhua, jos asiakas sitä nimenomaan haluaa. Nuorten asiakkaiden on tärkeää päästä puhumaan turvallisten aikuisten kanssa kaikista heitä mietityttävistä aiheista. Lapsen pohdinnan kohteena oleva asia voi olla esimerkiksi uskonnon kaltainen henkilökohtainen teema. Jos työntekijä osaa kertoa omista näkemyksistään maltillisesti ja lapsen näkemyksiä kuunnellen ja kunnioittaen, voi asiakas myös hyötyä työntekijän henkilökohtaisten mielipiteiden tuonnista kohtaamiseen. Voidaan ajatella, että luottamuksellisempi ja lähempi asiakassuhde mahdollistuu, kun työntekijä tuo omaa persoonaansa harkitusti keskusteluun. Esimerkiksi uskovainen työntekijä voi kertoa uskonnollista väkivaltaa kokeneelle nuorelle, ettei väkivaltaa pidä hyväksyä uskontoon kuuluvana asiana. Myös uskonnosta turvaa elämäänsä hakeva nuori voi hyötyä, jos uskovainen työntekijä osaa kertoa, miten uskontoa voi tunnustaa niin, että siitä saa elämään enemmän hyvin- kuin pahoinvointia. Uskonnoilla voi siis olla myös positiivinen vaikutus sosiaalityöhön.

5.3.2 Vastauksissa esiin nousseet huolenaiheet

Tutkittavien ilmaisema huoli evankelisluterilaiseen vakaumukseen liittyvistä arvoista ja arvostiridoista on jaoteltu vastauksissa esiintyvien teemojen pohjalta viiteen kategoriaan:

- A. Omien mielipiteiden, arvojen ja uskonnollisen vakaumuksen voimakas näkyvyys työskentelyssä.
- B. Näkyvät pyrkimykset ohjata nuorta ajattelemaan ja toimimaan uskovaisen työntekijän mielipiteiden, arvojen ja uskonnollisen vakaumuksen mukaisesti.
- C. Työskentelyssä näkyvä ehdottomuus ja joustamattomuus.
- D. Vahvauskoisuuden negatiivinen vaikutus nuoren edun ensisijaistamiselle ja työssä tarvittavalle objektiivisuudelle.
- E. Vahvauskoisuuden negatiivinen vaikutus ammattieettisen toiminnan toteutumiseen työskentelyssä.

9. Minkä tyyppisissä tilanteissa olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?

”Henkilökohtaisten ja uskonnollisten vahvojen mielipiteiden tai ehdottomuuden esille tuominen nuorten kanssa työskentelyssä. Arkiset keskustelut nuorten kanssa, joissa motiivina mahdollinen vaikuttaminen.” AV1(Ehkä)

Vaikka kristinuskon omasta näkökulmasta on selvää, miksi uskonnollisen vakaumuksen omaaminen on jokaiselle ihmiselle korvaamattoman tärkeä asia, ei sosiaalityön ammattietiikan näkökulmasta oman uskonnon korostaminen työskenneltäessä nuorten kanssa ole perusteltua (2.3 Evankelisluterilaisuudesta yleisesti ja tutkielman näkökulmasta). Tutkimuksissa ei ole löydetty perusteluita sille, että jonkin tietyn uskonnon tunnustamisen lisäksi onnellisuutta tai olisi muuten korvaamattoman tärkeää yksilölle tai yhteisölle. Kun uskovaisia ja ei-uskovaisia henkilöitä on tutkimuksissa verrattu toisiinsa, on kristillinen vakaumus yhdistetty sekä elämänlaadun paranemiseen että sen heikkenemiseen sekä niin toiveikkaampiin kuin myös synkempiin tulevaisuuden näkymiin. (Ahrens, Abeling, Ahmad & Hinman 2009, 1254–1256; Carpenter, Laney & Mezulis 2012, 26–29; DeRossett, LaVoie & Brooks 2021; Hassankhani, Taleghani, Mills, Birks, Francis, & Ahmadi 2009, 316–319; Krok 2015.) Hyväkään tarkoitus ei tee oikeaksi omien vahvojen uskonnollisten mielipiteiden, ehdottomuuden ja vaikuttamispyrkimysten tuomista työskentelyyn asiakkaiden kanssa.

14. Minkä tyyppisissä tilanteissa olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?

”Nuoret ovat alisteisessa suhteessa ohjaajiin nähden ja tällaisessa tilanteessa oman ideologian syöttäminen nuorille on aivopesua riippumatta siitä, vaikka motiivi olisi hyvä” AV8(E)

”Täysin päihdeettömänä eläen, uskovan yksilön suhtautuminen nuoruusikäisten päihdeidenkäyttöön on tuntunut asiaa ymmärtämättömältä. Jos yksilö on ratkaissut ihmiselämäänsä kuuluvan eksistentiaalisen ahdistuksen, erillisyyden kokemuksen sekä syyllisyyden taakan keinotekoisesti turvautumalla Jumalan käsitteeseen, voi paljon jäädä ymmärtämättä mitä nuorten mielessä liikkuu - ainakin jos henkilön ääneen lausumaton vastaus on aina ”usko pelastaa”.” AV10(E)

10. Mihin aiheisiin liittyen olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?

”Jos työntekijä omaa vahvan ”uskon hyvään”-mentaliteetin, eikä tämän johdosta ole vielä kyennyt tai halunnut yrittää kyetä näkemään ja käsittämään ihmismielessä olevia toisenlaisia puolia, olen pohtinut mahtaako tällainen ihminen voida antaa nuorelle tämän tarvitsemaa tukea mm. emotionaalisen ja psyykkisen kasvun, sekä itsensä hyväksymisen ja itsen ilmaisemisen suhteen. Nuoruusikä on vahvasti aggressiivisten ajatusten, tunteiden ja myös tekojen aikaa. Näiden tuomitsematon ymmärtäminen voi olla edellytyksenä nuoren sisäisten ristiriitojen käsittämiseksi - ja siten esimerkiksi sijoitukseen johtaneen käyttäytymisen selvittämiseksi.” AV10(E)

Vastauksissa on sanoitettu huolta siitä, kykeneekö vahvauskoinen sosiaalialan ammattilainen tarjoamaan nuorelle asiakkaalle niitä asioita, joita tämä tarvitsee. Vastauksessa nousee tutkittavien huoli siitä, osaako vahvauskoinen sosiaalityön ammattilainen nähdä ja hyväksyä ihmismielen kaikki puolet. Tutkittava AV10(E) korostaa nuoren tarvitsevan terveeseen emotionaaliseen ja psyykkiseen kasvuun tuomitsemattomuutta ja ymmärrystä. Tutkittava on kokenut, että vahvauskoisuus voi vaikeuttaa nuoren emotionaalisiin tarpeisiin vastaamista.

Vastauksissa ilmaistiin huolta uskovaisten työtoverin kykyyn tehdä työtä ammattieettisesti kestäväällä tavalla. Tutkittavat pohtivat vakaumuksen heijastumista työskentelyyn nuorten kanssa. Pohdinnat uskovaisten työntekijän ihmis- ja maailmankuvista sekä näiden näkyvyydestä herättävät kysymyksiä. Mitkä lopulta ovat ne mielipiteet ja tavat jäsentää maailmaa, jotka eivät sovi sosiaalityön tarkoituksen ja arvojen kanssa yhteen? Vaikka sosiaalityöhön kuuluu myös asiakkaiden näkökulmien kyseenalaistaminen (Raatikainen ym. 2019, 130), on joillain kyselyn vastaajilla herännyt huolta siitä, tuovatko uskovaiset työntekijät omia näkökulmiaan uskontoon liittyen liian vahvasti nuorten asiakkaiden kanssa esille.

6 Pohdinta

Tutkielmassa onnistuttiin vastaamaan molempiin tutkimuskysymyksiin. Kysymykseen 1. Kokevatko evankelisluterilaisen vakaumuksen omaavat sosionomit arvostirriitoja vakaumukseensa pohjautuvien arvojen ja työorganisaation arvojen välillä, vastaus on sosionomien antamien vastausten mu-

kaan: joissain tapauksissa, kyllä. Kysymykseen 2. Millaisia ajatuksia ja kokemuksia evankelisluterilaisen vakaumuksen omaavilla ja muilla sosionomeilla on evankelisluterilaiseen vakaumukseen pohjautuvien arvojen vaikutuksesta työtehtävissä, vastattiin kappaleissa 5.2 ja 5.3. Vastauksissa saatiin ensi käden tietona uskovaisten työntekijöiden kertoessa omista kokemuksistaan sekä toisen käden tietona heidän kanssaan työskennelleiden ammattilaisten kertomana. Vastausten analysoinnin pohjalta pohdinnan kohteeksi nousi vahvasti sosiaalityön ammattilaisille tarjottavan tuen tärkeys sekä se, mitkä tekijät voivat nousta haasteeksi riittävän tuen antamiselle. Pohdinnassa käydään läpi näitä aiheita ja lopuksi tarkastellaan jatkotutkimusaiheita.

6.1 Sosiaalityön ammattilaisten tukeminen arvoriitojen käsittelyssä

Jotta sosiaalipalvelujen asiakkaat voivat saada nyt ja tulevaisuudessa heidän tarpeisiinsa mahdollisimman hyvin vastaavaa palvelua, on puhuttava sosiaalityötä tekevien ihmisten persoonan vaikutuksista työssä tehtyihin valintoihin. Uskonnollinen vakaumus voi olla merkittävä osa työntekijän persoonaa ja se voi värittää voimakkaasti hänen tapansa hahmottaa ja jäsentää ihmisiä ja maailmaa. Työntekijän uskonnollisuus voi tuoda työhön niin mahdollisuuksia, kuin myös haasteita, mutta harvemmin vain toista näistä. Osaaminen niin hyödyntää uskontojen tuomia, työlle edullisia aspekteja, kuin myös taito puuttua näiden uskomusten mahdollisesti ongelmallisiin kohtiin vaatii lisää tutkimusta.

Kuten teoriaosion kappaleessa 2.1.2 todettiin, työntekijän ja työyhteisön arvojen ristiriitaisuus vaikuttaa työntekijän hyvinvointiin. Sosiaalityötä tekevien arvoihin on kiinnitettävä huomiota, jos työntekijöiden hyvinvoinnista ja sitä kautta myös palveluiden laadusta halutaan huolehtia. (Juurjärvi ym. 2007, 50.) Tämän tutkielman vastauksista käy ilmi, etteivät ainoastaan arvoriitoja kokevat työntekijät koe eettistä stressiä, vaan myös arvokonflikteja sivusta seuraavat kollegat kokevat sitä ollessaan huolissaan näiden ristiriitojen vaikutuksista työn laatuun. Tutkittavat eivät halua nuorten huolestuvan, kokevan syyllisyyttä tai pelkäävän asioita, joiden he eivät itse näe olevan haitallisia tai vaarallisia. Huoli työtoverin arvojen vaikutuksesta työntekoon voi merkittävästi heikentää työntekijöiden keskinäistä luottamusta. Tutkimuksissa on huomattu, että ryhmänjäsenten psykologinen turvallisuudentunne on suorituskyvyn kannalta ratkaisevaa. Työnantajan on siis järkevää panostaa työntekijöiden välisiin suhteisiin panostamalla myös työyhteisössä tapahtuvaan arvokeskusteluun (esim. Kim, Lee & Connerton 2020).

Jos sosiaalialan ammattilaisten eettisessä osaamisessa löytyy parannettavaa, miten osaamista voidaan parantaa? Juujärvi ja muut (2007, 31) kertovat moraaliseettisten ongelmanratkaisutaitojen kehittyvän muun muassa osallistumalla ohjattuihin keskusteluihin ja väittelyihin eettisistä ongelmista sekä oppimalla moraaliteorioiden keskeisiä käsitteitä. Muita toimiviksi havaittuja keinoja ovat arvokeskustelut, reflektoidut työelämän roolipelit, draama, elokuvien analyysit sekä ajankohittaisen keskustelun seuraaminen. Myös alan kokeneiden asiantuntijoiden kohtaamisen tärkeyttä painotetaan eettistä osaamista kehittäväksi. (Juujärvi ym. 2007, 31.) On tärkeää osata löytää yhteistä maaperää, kun mielipiteet eriävät. Tämä on tärkeää ryhmän yhteenkuuluvuuden eli koheesion lujittamisessa.

Sosiaalityötä tekeviltä vaaditaan paljon ja työn tuottama eettinen stressi on erityisen kuluttavaa, jos työntekijät eivät saa laadukkaaseen työskentelyyn riittävää tukea heiltä työllistävilta organisaatioilta. Sosiaalialan ammattilaisilta ei voi vaatia eettistä toimintaa, jos heille ei anneta resursseja tehdä ammattieettisesti kestäviä valintoja ja kehittää omaa eettistä osaamistaan (Karvinen-Niinikoski & Meltti 2003, 45–46). Sosiaalityön ammattilaiset eivät voi täyttää heille asetettuja monia odotuksia (2.1.3 Sosiaalialan ammattilaisten eettiseen osaamiseen luotetaan) ilman resursseja, kuten aikaa ja tukea.

Vaikka valmistuneet ammattilaiset osaavat nimetä sosiaalityön eettiset lähtökohdat vähintään suurpiirteisesti, voidaan niiden merkityksestä olla käytännön tasolla montaa mieltä (2.2.1 Sosiaalityön tekijän näkemykset vaikuttavat hänen toimintaansa). Suurpiirteiset ilmaisut, kuten ”asiakkaan vapauden, itsemääräämisoikeuden ja hyvinvoinnin edistäminen” ovat monitulkintaisia. Näillä sanoilla perustellut ammatilliset päätökset voivat olla hyvinkin erilaisia. Kyselyn vastausten perusteella ainakin yksi uskovainen sosionomi on nähnyt eettisempänä toimintana kieltäytyä kyyditsemästä raskaana olevaa nuorta raskaudenkeskeytykseen. Eettisen osaamisen kehittäminen ei tarkoita kuitenkaan sitä, että asioista oltaisiin samaa mieltä, tai että tarpeeksi pitkän pohdinnan päätteeksi työntekijät päätyisivät samoihin eettisiin lopputuloksiin.

Sosiaalityössä tarvitaan rehellisyyttä siitä, että joissain tapauksissa paraskaan tuki ei välttämättä riitä. Joissain tapauksissa työntekijän tapa hahmottaa ja jäsentää maailmaa eroaa niin huomattavasti sosiaalityön eettisistä periaatteista, ettei näkemysten yhteensovittaminen ole mahdollista. Tämän huomion voi olettaa pätevän myös muihin uskontoihin ja vahvoihin vakaumuksiin, mutta

jotta kyseinen oletus voi muuttua tiedoksi, tarvitaan aiheesta tutkimusta. Suoria ohjeita mielipiteiden rajoille ei sosiaalityössä anneta, eikä tässä tutkimuksessa voida siis ottaa kantaa siihen, millaiset tavat käsittää esimerkiksi rokotteet, seksuaalivähemmistöt, transsukupuolisuus tai abortin teko muodostavat ehdottoman esteen eettiselle sosiaalityölle. Voidaan kuitenkin todeta, etteivät uskonnolle usein tyypilliset ehdottomat vastaukset oikeasta ja väärästä sovi yhteen sosiaalityön asiakaslähtöisten käytäntöjen kanssa.

6.2 Eettinen osaaminen yksityistyvissä palveluissa

Työnantajien tulisi myös tulevaisuudessa panostaa pitkäjänteisesti sosiaalityön ammattilaisten eettisen osaamisen jalostamiseen. Tämä voi kuitenkin osoittautua haasteeksi yhä enemmän markkinalogiikan mukaisesti toimivissa sosiaalipalveluissa, joissa välittömien ja näkyvien tulosten sekä myynnin näkökulma korostuvat. (Arki, arvot ja etiikka 2022, 7–8, 49; Jokinen ym. 2003, 1149–166 Raatikainen ym. 2019, 64–65.) Eettisten taitojen kartuttaminen on pitkä ja usein suoraviivaisten tulosten suhteen näkymätön projekti, eivätkä sen tulokset usein ole helposti avattavissa organisaatioiden markkinointiviestinnässä.

Palveluiden julkiasun ja myynnin perspektiivistä voi olla hyvin vähän merkitystä, panostetaanko organisaation työntekijöiden eettisiin kykyihin aidosti, vai viestitäänkö eettisen kasvun tukemisesta vain koreasti julkisuuteen (Karvinen-Niinikoski & Meltti 2003, 43–44). Kuitenkin palvelun laatuun sekä asiakkaan ja ammattilaisen väliseen luottamukseen voi vaikuttaa merkittävästi, jos eettiseen osaamiseen panostamista ei aseteta ensisijaiseksi itsearvoksi ja päämääräksi, vaan palvelun markkinoinnin välinearvoksi (Juujärvi ym. 2007, 35, 45). Arvojen näkyvyyteen liittyen on otettava myös huomioon, että kun julkisten organisaatioiden palveluiden on oltava uskonnollisesti sitoutumattomia, voi yksityisen tai järjestöpuolen toimintaan liittyä uskonnollisuus jollain tavalla. Näiden organisaatioiden arvomaailma voi heijastaa niiden omistajien henkilökohtaisia arvoja tavalla, joka ei julkisen sektorin palveluissa ole mahdollista.

6.3 Lisätutkimusta tarvitaan

Tutkielma vastasi tutkimuskysymyksiin, mutta se myös herätti monia kysymyksiä lisää. Tutkimusta työntekijöiden omien arvojen vaikutuksista sosiaalityöhön tarvitaan lisää. Vaikka ammattikirjallisuutta reflektoinnin tärkeydestä löytyy, vaikuttaa sosiaalityötä tekevien henkilöiden omien arvojen

näkyvyydestä työskentelyssä olevan tehty lähinnä opinnäytetyötasoisia tutkielmia. Aiheesta tarvitaan luotettavaa tietoa ja vaikka opinnäytetyö olisi huolellisesti tehty, se ei täytä varteenotettavan tieteellisen tutkimuksen kriteerejä. Tutkimuksen laatuun on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Vaikka sosiaalityön vaikutusten mittaaminen voi olla haastavaa, on myös sosiaalityön tutkimuksessa käytettävä asianmukaisia tutkimusasetelmia, mittareita ja metodologiaa.

Jatkotutkimusaiheita tälle tutkimukselle löytyisi siis useita:

- 1 Millaiseksi sosionomit ja sosiaalityön muut ammattilaiset kokevat työpaikkansa ja alansa keskustelukulttuurin? Kokevatko sosiaalityön ammattilaiset, että heillä on lupa, mahdollisuuksia ja keinoja keskustella vaikeista, henkilökohtaisista ja sensitiivisistä aiheista?
- 2 Millä keinoilla voidaan edistää työpaikkojen avointa ja rakentavaa keskustelukulttuuria? Miten sosiaalityötä tekevien henkilöiden ammatilliselle kasvulle välttämätöntä reflektointia päästään tuemaan parhaiten?
- 3 Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu ainoastaan Jyväskylän kaupungin alueella alaikäisten nuorten kanssa säännöllisesti työskenteleviä sosionomeja. Millaisia näkemyksiä ja kokemuksia löytyy muualta Suomesta, muita asiakasryhmiä palvelevilta työntekijöiltä ja muun kuin sosionomin koulutuksen omaavilta sosiaalityön ammattilaisilta?
- 4 Miten sosiaalityön ammattilaisia kouluttavat korkeakoulut voivat vahvemmin valmistaa sosiaalityön tulevia ammattilaisia käsittelemään työssä koettuja arvoristiriitoja ja puhumaan työpaikoilla henkilökohtaisista arvoista ja vakaumuksista?
- 5 Muistakin vahvoista vakaumuksista, kuin vain evankelisluterilaisesta vakaumuksesta tarvitaan tutkimusta. Miten muut uskonnolliset, poliittiset ja ideologiset vakaumukset vaikuttavat sosiaalityötä tekevien henkilöiden tapoihin hahmottaa ja jäsentää ihmisiä ja maailmaa? Miten nämä voivat heijastua työskentelyyn sosiaali- ja terveysalalla?
- 6 Kun markkinalähtöisyys lisääntyy sosiaalipalveluissa niiden siirtyessä yhä enemmän yksityiselle sektorille ja julkisten palvelujen painottaessa lisääntyvästi talousajattelua, syntyy sosiaalityön haasteeksi perustella arvojen pohdintaan vaadittavien resurssien tarve markkinakielellä. Miten sosiaalityö voisi onnistua perustelemaan työn välittömissä tuloksissa näkymättömän ammatillisen kasvun tuen tarpeen markkinakielellä?

Lähteet

About IFSW. N.d. International Federation of Social Workers. Viitattu 1.2.2024.

<https://www.ifsw.org/about-ifsw/>.

About Us. N.d. United Nations. Viitattu 1.2.2024. <https://www.un.org/en/about-us>.

Ahrens, C., Abeling, S., Ahmad, S., & Hinman, J. 2009. Spirituality and Well-Being: The Relationship Between Religious Coping and Recovery From Sexual Assault. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(7), 1242–1263.

Ajantasainen lainsäädäntö. N.d. Finlex. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/>.

Alaikäisen itsenäisen päätöskyvyn arviointi terveydenhuollossa. 2023. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 1.2.2024. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskelu-huolto/alaikaisen-itsenaisen-paatoskyvyn-arviointi-terveydenhuollossa>.

Ammattietiikka. N.d. Talentia. Talentian viralliset verkkosivut. Viitattu 1.2.2024. <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattietiikka/>.

Arki, arvot ja etiikka. 2022. Talentia. Viitattu 1.2.2024. <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattietiikka/>.

Asiakaslähtöisyys. 2020. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos (THL). Tutkimus ja kehittäminen. Päivitetty 13.7.2020. Viitattu 1.2.2024. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/palvelun-sisallot/yksilotyoskentely/asiakaslahtoisuus>.

Baker, J. 2008. Who Believes in Religious Evil? An Investigation of Sociological Patterns of Belief in Satan, Hell, and Demons. *Review of Religious Research*, Vol. 50, No. 2 (Dec., 2008), pp. 206–220. Religious Research Association, Inc.

Believer. 2023. Cambridge Dictionary. Cambridge University Press & Assessment 2023. Viitattu 1.2.2024. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/believer>.

Canda, E., Nakashima, M. & Furman, L. 2004. Ethical Considerations about Spirituality in Social Work: Insights from a National Qualitative Survey. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 85(1), 27–35.

Carpenter, T., Laney, T., & Mezulis, A. 2012. Religious coping, stress, and depressive symptoms among adolescents: A prospective study. *Psychology of Religion and Spirituality*, 4(1), 19–30.

Chesak, J. 2021. Many Healthcare Workers Are Still Hesitant Toward COVID-19 Vaccines. *Verywell Health*. Viitattu 1.2.2024. <https://www.verywellhealth.com/healthcare-workers-vaccine-hesitant-covid19-5184207>.

Chonody, J., Woodford, M., Smith, S., & Silverschanz, P. 2013. Christian Social Work Students' Attitudes Toward Lesbians and Gay Men: Religious Teachings, Religiosity, and Contact. *Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought*, 32(3), 211–226.

- Critcher, C. & Lee, C. 2018. Feeling Is Believing: Inspiration Encourages Belief in God. *Psychological Science*, 29(5), 723–737.
- DeRossett, T., LaVoie, D. & Brooks, D. 2021. Religious Coping Amidst a Pandemic: Impact on COVID-19-Related Anxiety. *J Relig Health* 60, 3161–3176 (2021). Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.1007/s10943-021-01385-5>.
- DiMaria, C., Peroni, C., & Sarracino, F. 2019. Happiness Matters: Productivity Gains from Subjective Well-Being. *Journal of Happiness Studies*, 21(1), 139–160.
- Egharevba, S. 2011. Understanding the racial nature of police and immigrant relations in Finland. The case of Africans in Turku. Väitöskirja. Turun yliopisto. Viitattu 1.2.2024. <https://www.utu-pub.fi/handle/10024/70725>.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 34 (4) 215-225. Verkkoarkisto. Hoitotieteiden tutkimusseura HTTS. Viitattu 1.2.2024. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987>.
- Equality and Non-discrimination. N.d. United Nations. United Nations and the Rule of Law. Viitattu 1.2.2024. <https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/human-rights/equality-and-non-discrimination/>.
- Equal pay for work of equal value. N.d. UN Women. Viitattu 1.2.2024. <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/csw61/equal-pay>.
- Esimerkkejä rakenteellisesta sosiaalityöstä. 2023. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL). Päivitetty 24.2.2023. Viitattu 1.2.2024. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/esimerkkeja-rakenteellisesta-sosiaalityosta>.
- Fetters, M. & Freshwater, D. 2015. The 1 + 1 = 3 Integration Challenge. *Journal of Mixed Methods Research*, 9(2), 115-117.
- Fetters, M. & Molina-Azorin, J. 2017. The Journal of Mixed Methods Research Starts a New Decade: The Mixed Methods Research Integration Trilogy and Its Dimensions. *Journal of Mixed Methods Research*, 11(3), 291-307. Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.1177/1558689817714066>.
- Galanakis, E., Jansen, A., Lopalco, P.L. & Giesecke, J. 2013. Ethics of mandatory vaccination for healthcare workers. *Euro Surveillance*, 2013;18 (45). Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.2807/1560-7917.ES2013.18.45.20627>.
- Gates, G. 2011. How Many People Are Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender? The Williams Institute at UCLA School of Law, 2011. JSTOR. Avattu 15.5.2023. Viitattu 1.2.2024. <http://www.jstor.org/stable/resrep35566>.
- Giubilini A., Minerva, F., Schuklenk, U. & Julian Savulescu, J. 2021a. The ‘Ethical’ COVID-19 Vaccine is the One that Preserves Lives: Religious and Moral Beliefs on the COVID-19 Vaccine. *Public Health Ethics*, Volume 14, Issue 3, 11/2021, 242–255. Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.1093/phe/phab018>.

Giubilini, A., Savulescu, J. & Wilkinson, D. 2021b. Which Vaccine? The Cost of Religious Freedom in Vaccination Policy. *Bioethical Inquiry* 18, 609–619 (2021). Julkaistu 23.12.2021. Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.1007/s11673-021-10148-6>.

Global social work statement of ethical principles. 2018. International Federation of Social Workers (IFSW). Viitattu 1.2.2024. <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>.

Gustafsberg, H. & Sallinen, S. 2021. Taktinen neuvottelu: Hallitse haastavat kohtaamiset. Keuruu: Otava.

Harrison, V. 2007. Modern Women, Traditional Abrahamic Religions and Interpreting Sacred Texts. *Feminist Theology*, 15(2), 145–159.

Hassankhani, H., Taleghani, F., Mills, J., Birks, M., Francis, K., & Ahmadi, F. 2009. Being Hopeful and Continuing to Move Ahead: Religious Coping in Iranian Chemical Warfare Poisoned Veterans, a Qualitative Study. *J Relig Health* 49, 311–321 (2010). Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.1007/s10943-009-9252-z>.

Héliot, Y., Gleibs, I., Coyle, A., Rousseau, D. & Rojon, C. 2019. Religious identity in the workplace: A systematic review, research agenda, and practical implications. Wiley Online Library. Viitattu 1.2.2024. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/hrm.21983>.

Hengellinen väkivalta. N.d. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 1.2.2024. <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Hengellinen%20v%C3%A4kivalta>.

Herätysliike. N.d. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 1.2.2024. <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Her%C3%A4tysliike>.

Herätysliikkeet ja kristilliset järjestöt. N.d. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 1.2.2024. <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/kirkko-ja-yhteiskunta/heratysliikkeet-ja-jarjestot>.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Keuruu: Tammi.

Hunt, J. 2013. An initial study of transgender people's experiences of seeking and receiving counselling or psychotherapy in the UK. *Counselling and Psychotherapy Research*, 14(4), 288–296.

Hyde, J. 2014. Gender Similarities and Differences. *Annual Review of Psychology*, 65(1), 373–398.

Irtisanominen päättää työsuhteen. 2023. Palvelualojen ammattiliitto (PAM) ry. Viitattu 1.2.2024. <https://www.pam.fi/tyoelamaopas/tyoelamassa/tyoelamatietoa/irtisanominen/>.

Irtisanomisperusteet arvioidaan kokonaisharkinnassa. 2023. Kunta-alan ja hyvinvointialueiden työnantajajärjestö (KT). Viitattu 1.2.2024. <https://www.kt.fi/palvelussuhde/paattyminen/irtisanominen>.

- Jokinen, A., Juhila, K. & Raitakari, S. 2003. Sosiaalityötä ”menestystarinoiden” tuolla puolen? Julkaisussa Satka, M., Pohjola, A. & Rajavaara, M. 2003. Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Kopijyvä. Viitattu 1.2.2024. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/43280>.
- Jukko, R. 2020. Protestanttisen missiologian historiallinen kaari. Julkaisussa Auvinen, M-A. & Komulainen, J. 2020. Näkökulmia ekumeeniseen missiologiaan. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja Nro 133. Kirkon tutkimuskeskus. Viitattu 1.2.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/3e6119ed-2da3-4f6b-8946-9400982dfe13/content>.
- Juujärvi, S., Myyry, L., & Pessa, K. 2007. Eettinen herkkyys ammatillisessa toiminnassa. Hygieia. Helsinki: Tammi.
- Karvinen-Niinikoski, S. & Meltti, T. 2003. Muutosprosesseissa ristiriitaistuva sosiaalityö. Julkaisussa Satka, M., Pohjola, A. & Rajavaara, M. 2003. Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylän yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Kopijyvä. Viitattu 1.2.2024. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/43280>.
- Katainen A. 2008. Laadullinen ja määrällinen tutkimus sosiaalilääketieteessä - erillisiä vai toisiaan täydentäviä näkökulmia? Esitelmä sosiaalilääketieteen päivillä 2.12.2008. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 46 Nro 1 (2009). Viitattu 1.2.2024. <https://journal.fi/sla/article/view/1781>.
- Katisko, M. & Kalm-Akubardia, M. 2021. Vallan ulottuvuudet sosiaalialan työssä paperittomien parissa. DIAK puheenvuoro 38. Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulu. Theseus. Viitattu 1.2.2024. <https://www.theseus.fi/handle/10024/502358>.
- Keiski, R., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Löfström, E., Näreaho, S., Varantola, K., Spoof, S., Tarkkainen, T., Kaila, E. & Aittasalo, M. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 1.2.2024. <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>.
- Kim, S., Lee, H., & Connerton, T. 2020. How Psychological Safety Affects Team Performance: Mediating Role of Efficacy and Learning Behavior. *Frontiers in Psychology*, 11.
- Kimberlin, C. & Winterstein, A. 2008. Validity and reliability of measurement instruments used in research. *American Journal of Health-System Pharmacy*, 65(23), 2276–2284.
- Kirkon tilastot. N.d. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 1.2.2024. <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/tilastotietoa>.
- Konttori, J. 2018. Uskontolukutaito ja suomalainen uskonnontutkimus. *Uskonnontutkija - Religionsforskaren*, 7(2). Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.24291/uskonnontutkija.v7i2.77407>.
- Korhonen, L. 2021. Kasvu ja kehitys eri-ikäkausina. *Terveyskirjasto Duodecim*. Viitattu 1.2.2024. <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018>.

Koulujen ja päiväkotien juhlien tulee soveltua kaikille lapsille ja nuorille. 2021. Opetushallitus. Uutinen. Viitattu 1.2.2024. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2021/koulujen-ja-paivakotien-juhlien-tulee-soveltua-kaikille-lapsille-ja-nuorille>.

Krok, D. 2015. The Role of Meaning in Life Within the Relations of Religious Coping and Psychological Well-Being. *J Relig Health* 54, 2292–2308 (2015). Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.1007/s10943-014-9983-3>.

Kuusi faktaa abortista. 2020. Amnesty International. Uutinen. Viitattu 1.2.2024. <https://www.amnesty.fi/kuusi-faktaa-abortista/>.

Kysymyksiä lähetystyöstä. N.d. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 1.2.2024. <https://evl.fi/tietoa-meista/maailmalla/kansainvalinen-lahetystyo-ja-diakonia/kysymyksia-lahetystyosta/>.

L 60/1991. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 1.2.2024. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2.

L 304/2003. Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030304>.

L 454/2003. Laki perusopetuslain 13 §:n muuttamisesta. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030454>.

L 612/2021. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Viitattu 1.2.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612>.

L 652/2023. Kirkkolaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230652>.

L 653/2023. Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230653#Pidm46494959426512>.

L 812/2000. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>.

L 817/2015. Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817>.

Lapsen etu. N.d. Lapsen oikeudet. Lastensuojelun keskusliitto. Verkkojulkaisu. Viitattu 1.2.2024. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimuksen-yleisperiaatteet/lapsen-etu/>.

Liukko, E. & Nykänen, E. 2019. Sosiaalityön tulevaisuus – sosiaalityö julkisena hallintotehtävänä. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:47. Viitattu 1.2.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161660>.

LL 417/2007. Lastensuojelulaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

- Lohikko, A. 2022. Baptismin historiaa: Vainot seurasivat menestyvää työtä. Suomen baptistikirkko. Viitattu 1.2.2024. <https://baptisti.fi/ilmiot/vainot-seurasivat-menestyvaa-tyota/>.
- Longenecker J., McKinney A., & Moore C. 2004. Religious Intensity, Evangelical Christianity, and Business Ethics: An Empirical Study. *Journal of Business Ethics*, 55(4), 371–384.
- MacKinnon, K., Kia, H., Salway, T., Ashley, F., Lacombe-Duncan, A., Abramovich, A., Enxuga, G. & Ross, L. 2022. Health Care Experiences of Patients Discontinuing or Reversing Prior Gender-Affirming Treatments. *JAMA Network Open* 2022:5(7). Viitattu 1.2.2024. <https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2794543>.
- Maher, D. 2002. Vaccines, abortion, and moral coherence. *The National Catholic Bioethics Quarterly*, 2 (Spring), 51–67.
- Malkavaara, M. 2017. Luterilaisuuden vaikutus kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Julkaisussa *Monien uskontojen ja katsomusten Suomi*. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 48. Kuopio: Grano. Åbo Akademi University. Viitattu 1.2.2024. <https://research.abo.fi/en/publications/monien-uskontojen-ja-katsomusten-suomi-de-m%C3%A5nga-religionernas-och>.
- Mandava, T. 2023. Covid-19 and the Mark of the Beast in the Book of Revelation. *DARE: Holy Trinity College Journal*, (13), 35–44. Viitattu 1.2.2024. <https://journals.cuz.ac.zw/index.php/dare/article/view/309>.
- Mei, E. 2021. Racial Bias in Policing. Dartmouth. Department of economics. Viitattu 1.2.2024. <https://economics.dartmouth.edu/news/2021/07/racial-bias-policing>.
- Mikä on Se löytyi -missio? N.d. Se löytyi -mission verkkosivut. Viitattu 1.2.2024. <https://selo-tyti.mediamissio.fi/info/>.
- Miller, J. 2016. The well-being and productivity link: A significant opportunity for research-into-practice. *Journal of Organizational Effectiveness: People and Performance*, 3(3), 289–311.
- Milner, J. & O’Byrne, P. 2004. *Assessment in Counselling*. United States: Palgrave MacMillan.
- Moskala, J. 2021. Vaccination: Biblical-Theological Reflection. Andrews University. Faculty Publications. Viitattu 1.2.2024. <https://digitalcommons.andrews.edu/pubs/4169>.
- Most popular religions in the world. N.d. Statistics and Data. Viitattu 1.2.2024. <https://statisticsanddata.org/data/most-popular-religions-in-the-world-1950-2022/>.
- Muut toimijat. 2019. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 1.2.2024. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/keinot/toimijat/muut-toimijat>.
- Navin, M., Wasserman, J., Ahmad, M., & Bies, S. 2019. Vaccine Education, Reasons for Refusal, and Vaccination Behavior. *American Journal of Preventive Medicine*, 56(3), 359–367.
- Netshapapame, T. 2023. COVID-19 vaccination hesitancy in South Africa: Biblical discourse. *HTS Theologiese Studies/Theological Studies* 79(4), a7795.

Newall, M. 2021. Biblical Veganism: An Examination of 1 Timothy 4:1–8. *Journal of Animal Ethics* (2021) 11 (1): 11–35.

Nissilä, N. & Koskela, M. 2020. Termien käsittely opinnäytetyön prosessissa. Vaasan yliopisto. Osuva. Viitattu 1.2.2024. <https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/11443>.

Norenzayan, A. & Hansen, I. 2006. Belief in Supernatural Agents in the Face of Death. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(2), 174–187.

Närhi, K. 2003. Sosiaalityöntekijät paikallisen tason vaikuttajina 57-78. Julkaisussa Satka, M., Pohjola, A. & Rajavaara, M. 2003. Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Kopijyvä. Viitattu 1.2.2024. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/43280>.

Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämäntietämystiedon opetuksen sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä yhteisistä juhlista ja uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa. 2022. Opetushallitus. Viitattu 1.2.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ohje-perusopetuksen-uskonnon-ja-elamankatsomustiedon-opetuksen-seka>.

Okebukola, P. 1986. Relationships Among Anxiety, Belief System, and Creativity. *The Journal of Social Psychology*, 126(6), 815–816.

Opas tutkimusaineistojen hallintaan. 2022. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 1.2.2024. <https://open-science.jyu.fi/fi/tutkimusdata/ohjeita-tutkimusaineistojen-hallintaan>.

OrtKL 2006/985. Laki ortodoksisesta kirkosta. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060985>.

O`Sullivan, T. 2010. *Decision Making in Social Work*. Practical Social Work Series, 77. 2nd Edition. Red Globe Press.

Parasidis, E., & Opel, D. 2017. Parental Refusal of Childhood Vaccines and Medical Neglect Laws. *American Journal of Public Health*, 107(1), 68–71.

Patton, M. 1980. *Qualitative Evaluation methods*. London: Sage Publications.

Pelčić, G., Karačić, S., Mikirtichan, G., Kubar, O., Leavitt, F., Cheng-Tek Tai M., Morishita, N., Vuletić, S. & Tomašević, L. 2016. Religious exception for vaccination or religious excuses for avoiding vaccination. *Croatian Medical Journal* 2016 31;57(5): 516-521. Viitattu 1.2.2024. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5141457/>.

Peters, T., Lebacqz, K. & Bennett, G. 2008. *Sacred Cells? Why Christians should support stem cell research*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers. First paperback edition 2010.

PL 731/1999. Suomen perustuslaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

Quintão, C., Andrade, P., & Almeida, F. 2021. How to Improve the Validity and Reliability of a Case Study Approach? *Journal of Interdisciplinary Studies in Education*, 9(2), 264–275.

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T. & Vepsä, P. 2019. *Ammattina sosionomi*. Helsinki: Sanoma Pro. 3. uudistettu painos.

RL 39/1889. Rikoslaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>.

RL 515/2003. Rikoslaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>.

Ruijs, W., Hautvast J., Kerrar, S., Velden, K. & Hulscher, M. 2013. The role of religious leaders in promoting acceptance of vaccination within a minority group: a qualitative study. *BMC Public Health* 13, 511 (2013). Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-511>.

Salomäki, H. 2017. *Herätysliikkeet suomalaisessa yhteiskunnassa*. Teoksessa Illman, R., Ketola, K., Latvio, R. & Sohlberg, J. 2017. *Monien uskontojen ja katsomusten Suomi*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 48. Kuopio: Grano.

Satka, M., Pohjola, A. & Rajavaara, M. 2003. *Vaikuttamisen vaihtuvat tulkinat 7-25*. Julkaisussa Satka, M., Pohjola, A. & Rajavaara, M. 2003. *Sosiaalityö ja vaikuttaminen*. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Kopijyvä. Viitattu 1.2.2024. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/43280>.

Schreier, M. 2014. *Qualitative content analysis*. In *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis*. SAGE Publications Ltd.

Seck, P., Zhang, Y. & Azcona, G. 2023. *Expert's take: Most of the world's women and girls struggle with large gaps in equality and empowerment*. UN Women. Uutinen. Viitattu 1.2.2024. <https://www.unwomen.org/en/news-stories/experts-take/2023/07/experts-take-most-of-the-worlds-women-and-girls-struggle-with-large-gaps-in-equality-and-empowerment>.

Seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet (SRHR) Suomen kehityspolitiikassa. N.d. Ulkoministeriö. Viitattu 1.2.2024. <https://um.fi/seksuaali-ja-lisaantymisterveys-ja-oikeudet-srhr-suomen-kehityspolitiikassa>.

Shenhav, A., Rand, D., & Greene, J. 2012. Divine intuition: Cognitive style influences belief in God. *Journal of Experimental Psychology: General*, 141(3), 423–428.

SHL 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>.

Solis-Moreira, J. 2021. *Study explores which healthcare workers are apprehensive of a COVID-19 vaccine*. Verywell Health. Viitattu 1.2.2024. <https://www.verywellhealth.com/covid-vaccine-hesitancy-healthcare-workers-study-5097565>.

Sosiaalialan eettiset ohjeet uudistettu, työtä tehdään asiakkaiden ja poliitikkojen ristiriitaisissa odotuksissa. 2017. Uutinen. Talentia. Julkaistu 14.3.2017. Viitattu 1.2.2024. <https://www.talentia.fi/uutiset/sosiaalialan-eettiset-ohjeet-uudistettu-tyota-tehdaan-asiakkaiden-ja-poliitikkojen-ristiriitaisissa-odotuksissa/>.

Suojaikäraja. 2022. Nuoren sairaus ja seksuaalisuus. Terveyskylä. Viitattu 1.2.2024. <https://www.terveyskyla.fi/nuortentalo/nuori-ja-pitkaaikaissairaus/nuoren-sairaus-ja-seksuaalisuus/suojaikaraja>.

Suojaikäraja ja seksi. N.d. Omat rajat. Nuorten Exit. Viitattu 1.2.2024. <https://nuortenexit.fi/nuorille/omat-rajat/suojaikaraja-ja-seksi/>.

Suomen virallinen tilasto. 2013. Väestörakenne, 2013. Liitetaulukko 2. Väestö uskontokunnan mukaan ja osuus väestöstä 1950–2013. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 1.2.2024. http://www.stat.fi/til/vaerak/2013/vaerak_2013_2014-03-21_tau_002_fi.html.

Talentia, N.d. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia. Viitattu 1.2.2024. <https://www.talentia.fi/talentia/>.

Thomas, D. 2016. Better Never to Have Been Born. *Journal of Religious Ethics*, 44(3), 518–542.

Thomas, E. & Zhang, A. 2020. ID2020, Bill Gates and the Mark of the Beast: How covid-19 catalyses existing online conspiracy movements. Avattu 12.06.2023. Viitattu 1.2.2024. <https://www.istor.org/stable/resrep25082>.

Thomas Helwys. N.d. Verkkosanakirja Britannica. Viitattu 1.2.2024. <https://www.britannica.com/biography/Thomas-Helwys>.

Tiedonhankinnan vaiheet, 2023. Tiedonhaun kompassi. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.2.2024. <https://infoguides.jamk.fi/tiedonkompassi>.

Tiitinen, L. 2019. Kamppailu sananvapaudesta. Sosiaalialan ammattilaisen toiminta ja valtasuhteet mediavaikuttamisen kentällä. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Lapin yliopiston sähköinen julkaisuarkisto Lauda. Viitattu 1.2.2024. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63711>.

TSL 55/2001. Työsopimuslaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>.

Työsopimuksen purkaminen. N.d. Työsuojeluhallinto. Viitattu 1.2.2024. <https://tyosuojelu.fi/tyosuuhde/tyosuhteen-paattyminen/sopimuksen-purkaminen>.

UVapL 453/2003. Uskonnonvapauslaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453>.

Varoitus. N.d. Työsuojeluhallinto. Viitattu 1.2.2024. <https://tyosuojelu.fi/tyosuuhde/oikeudet-ja-velvollisuudet-tyossa/varoitus>.

Virastokollegio. N.d. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 1.2.2024. <https://evl.fi/plus/paatoksenteko/kirkkohallitus/virastokollegio/>.

Väestö ja yhteiskunta. 2023. Tilastokeskus. Päivitetty 21.6.2023. Viitattu 1.2.2024.
https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaestorakenne.

Walls, N. 2010. Religion and Support for Same-Sex Marriage: Implications from the Literature. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 22(1-2), 112–131.

Westwood, S. 2022. Religious-based negative attitudes towards LGBTQ people among healthcare, social care and social work students and professionals: A review of the international literature. Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.1111/hsc.13812>.

Wilkinson, P. & Coleman, P. 2009. Strong beliefs and coping in old age: a case-based comparison of atheism and religious faith. *Ageing and Society*, 30(02), 337–361.

Wombwell, E., Fangman, M., Yoder, A. & Spero, D. 2014. Religious Barriers to Measles Vaccination. *Journal of Community Health* 40, 597–604 (2015). Viitattu 1.2.2024.
<https://doi.org/10.1007/s10900-014-9956-1>.

YhdenvertL 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>.

Östlund, U., Kidd, L., Wengström Y. & Rowa-Dewar, N. 2010. Combining qualitative and quantitative research within mixed method research designs: A methodological review. Viitattu 1.2.2024.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21084086/>.

Liitteet

Liite 1. Kyselyn saatekirje

Saatekirje - Tutkimus Jyväskylän kaupungin alueella nuorten kanssa työskentelevien sosionomien näkemyksistä evankelisluterilaiseen uskoon pohjautuvien arvojen vaikutuksesta työtehtävissä.

Hyvä vastaanottaja,

Tämä on sähköinen kysely, jonka pohjalta teen sosiaaliohjaajan tutkintoni opinnäytetyön. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa Jyväskylän kaupungin alueella nuorten kanssa työskentelevien sosionomien näkemyksiä evankelisluterilaiseen uskoon pohjautuvien arvojen vaikutuksista työtehtävissä. **Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja, eikä vastaajien IP-osoitteita tallenneta missään vaiheessa** - tutkimuksen tekijäkään ei tiedä, kuka on vastannut kyselyyn, ja kuka ei. **Opinnäytetyö kirjoitetaan niin, että vastaajat eivät ole tunnistettavissa.**

Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita niin evankelisluterilaisen vakaumuksen omaavien sosionomien, kuin muidenkin sosionomien näkemyksistä. Kun avaat kyselyn, ensimmäiset kaksi kysymystä määrittävät, oletko sopiva vastaaja tähän tutkimukseen. **Avaathan siis kyselyn, vaikka olisit epävarma siitä, sovitko vastaajaksi** – kelpoisuutesi selviää vastaamalla kahteen lyhyeen kyllä/ei kysymykseen! Mikäli et ole tässä tutkimuksessa kohderyhmää, kysely päättyy osaltasi automaattisesti.

Itse tutkimuksessa on vastauksistasi riippuen 10-14 kysymystä, joista 7-8 on monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymykset ovat pakollisia, mutta kaikista niistä löytyy myös joko 'en halua vastata' tai 'en osaa vastata' -vaihtoehto. Toivon, että vastaat kyselyyn mahdollisimman huolellisesti, mutta tärkeintä on, että vastaat! Avoimiin kysymyksiin ei ole pakollista vastata. Kyselyyn vastaamiseen menee noin 7-15 minuuttia riippuen siitä, vastaatko avoimiin kysymyksiin, vai et. Kyselyyn voi vastata tämän vuoden 2023 kesäkuun puoliväliin saakka.

Mikäli sinulle herää kysymyksiä tutkimuksesta nyt tai kyselyyn vastaamisen jälkeen, voit olla yhteyksissä suoraan minuun osoitteeseen (opinnäytetyön tekijän sähköpostiosoite) tai opinnäytetyöni ohjaajaan (ohjaajan nimi) osoitteeseen (ohjaajan sähköpostiosoite). Vastaamme mielellämme kaikkiin kysymyksiin. Sähköpostilla esitettyjä kysymyksiä tai kommentteja ei sisällytetä tutkimukseen, mikäli asiasta ei erikseen sovita. Tutkimuksen teon aikana kyselyn vastauksia ja muuta aineistoa säilytetään JAMK:in ohjeistuksen mukaisesti ja salasanoin varmennettuina Webropol- ja Office 365 -alustoilla. Näihin palveluihin tallennetut dokumentit hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Kiitos jo etukäteen!

Terveisin,

Opinnäytetyötutkimuksen, kyselyn ja saatekirjeen tekijä Saara Kankaanperä
Sosionomiopiskelija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Liite 2. Tutkittaville lähetetyn kyselyn kysymykset ja rakenne

Tutkimus Jyväskylän kaupungin alueella nuorten kanssa työskentelevien sosionomien näkemyksistä evankelisluterilaiseen uskoon pohjautuvien arvojen vaikutuksista työtehtävissä

Pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä (*)

Oletko sosionomi ja työskenteletkö tällä hetkellä alaikäisten nuorten kanssa? * Kyllä

En

Oletko vähintään viikoittain suorassa asiakaskontaktissa alaikäisten nuorten kanssa? *

Kyllä

En

Evankelisluterilaisella vakaumuksella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa henkilökohtaista uskoa evankelisluterilaisen kirkon oppeihin.

Mielestäni evankelisluterilaisen vakaumuksen omaaminen vaikuttaa nuorten kanssa työskennellessä pääasiassa... *

Hyvin positiivisesti

Melko positiivisesti

Ei merkittävästi tai neutraalisti

Melko negatiivisesti

Hyvin negatiivisesti

En osaa sanoa

Omaatko evankelisluterilaisen vakaumuksen, eli uskotko evankelisluterilaisen kirkon oppeihin? *

Kyllä

En

En osaa sanoa

Kuulutko luterilaiseen kirkkoon tai johonkin siitä irtaantuneeseen karismaattiseen liikkeeseen, eli vapaa-, helluntais-, adventti- tai baptistiseurakuntaan? *

Kyllä

En

Kuulun evankelisluterilaiseen seurakuntaan, joka ei ole mainittu tässä kysymyksenasettelussa

En halua vastata

Vahvauskoisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilö suhtautuu hengellisiin asioihin omakohtaisen vakavasti.

HUOM! Huomioithan, että tässä kyselyssä vahvauskoisella tarkoitetaan omakohtaisen vakavaa suhtautumista evankelisluterilaiseen hengellisyteen, eikä esimerkiksi muiden uskontojen hengellisyteen.

Väite A. Olen vahvauskoinen, eli suhtaudun hengellisiin asioihin omakohtaisen vakavasti. *

Täysin samaa mieltä

Osittain samaa mieltä

Ei samaa eikä eri mieltä

Osittain eri mieltä

Ei lainkaan samaa mieltä

En halua vastata

Väite B. Mielestäni nuorten kanssa työskentelevä sosionomi hyötyy evankelisluterilaisen vakaumuksen omaamisesta. *

Täysin samaa mieltä

Osittain samaa mieltä

Ei samaa eikä eri mieltä

Osittain eri mieltä

Ei lainkaan samaa mieltä

En halua vastata

Arvoristiriidalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa erimielisyyttä oikein toimimisesta.

Väite C. Olen kokenut arvoristiriitaa evankelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojeni ja työorganisaation arvojen välillä. *

Täysin samaa mieltä

Osittain samaa mieltä

Ei samaa eikä eri mieltä

Osittain eri mieltä

Ei lainkaan samaa mieltä

En halua vastata

Minkä tyyppisissä tilanteissa olet kokenut arvoriititää evankelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojesi ja työorganisaation arvojen välillä?

Mihin aiheisiin kokemukset arvoriitidoista ovat liittyneet?

Voit tässä kertoa tarkemmin evankelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojen ja työorganisaation arvojen välisistä arvoriititakokemuksistasi, jos haluat.

Väite D. Olen pohtinut toisen nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutusta tämän työskentelyyn. *

Kyllä

En

En osaa sanoa

En halua vastata

Väite E. Olen ollut huolissani toisen nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn. *

Kyllä

En

En osaa sanoa

En halua vastata

Minkä tyyppisissä tilanteissa olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?

Mihin aiheisiin liittyen olet pohtinut tai olet ollut huolissasi nuorten kanssa työskentelevän sosionomin vahvauskoisuuden vaikutuksista tämän työskentelyyn?

Kerro tähän yleisiä ajatuksiasi evankelisluterilaisesta vakaumuksesta pohjautuvien arvojen vaikutuksesta työskentelyyn, jos haluat.